

Maciej Mrozowski
Tatiana Popadiak-Kuligowska

Ekspertyza programów informacyjnych głównych wydań
TVP1 **Wiadomości**, TVN **Fakty**, Polsat **Wydarzenia**
z okresu 4.02.2016 r. do 11.02.2016 r.
Raport końcowy

Warszawa, marzec 2016

|

WSTĘP.....	4
ZAŁOŻENIA, METODOLOGIA, NARZĘDZIA	5
USTALENIA OGÓLNE.....	8
PODSUMOWANIE.....	12
TEMATYKA AUDYCJI INFORMACYJNYCH	15
Lokalizacja przestrzenna newsów	15
Tematyka newsów.....	18
Podsumowanie i wnioski.....	33
ŚWIAT PRZEDSTAWIONY W NEWSACH.....	36
Wymowa newsów – sposoby przyciągnięcia uwagi widza.....	45
Podsumowanie i wnioski	49
KONSTRUKCJA NEWSÓW – WARSZTAT DZIENNIKARSKI	52
Podsumowanie i wnioski.....	69
ANALIZA JAKOŚCIOWA – WYBRANE PRZYKŁADY	74
Podsumowanie i wnioski z analizy jakościowej.....	101
ZAŁĄCZNIKI	107
Załącznik 1 - Transkrypcje newsów	107
Załącznik 2 – Wypowiedzi w newsach (cytaty i setki)	120
Załącznik 3 – Spis newsów.....	131
Załącznik 4 – Klucz kodowy	136
Tabela 1. Lokalizacja przestrzenna newsów – ogółem	15
Tabela 2. Lokalizacja przestrzenna newsów – kraj.....	16
Tabela 3. Lokalizacja przestrzenna newsów - zagranica	16
Tabela 4. Spis tematów pojawiających się głównych wydaniach programów informacyjnych	19
Tabela 5. Średnia liczba sekund na temat	20
Tabela 6. Tematyczna złożoność newsów	22
Tabela 7. Tematyka informacji – tematyka polityczna.....	23
Tabela 8. Agenda tematyki politycznej	24
Tabela 9. Tematyka informacji – tematyka gospodarcza/ekonomiczna	27

Tabela 10. Tematyka informacji – tematyka społeczna	30
Tabela 11. Rodzaj ludzkiej aktywności definiujący charakter newsa	37
Tabela 12. Podstawy konstrukcji świata przedstawionego – Fakty (TVN)	39
Tabela 13. Podstawy konstrukcji świata przedstawionego – Wydarzenia (Polsat)	41
Tabela 14. Podstawy konstrukcji świata przedstawionego – Wiadomości (TVP1)	42
Tabela 15. Sposoby wzbudzania zainteresowania, wymowa newsów.....	46
Tabela 16. Oryginalność (inspiracja) newsa.....	52
Tabela 17. Źródło informacji	53
Tabela 18. Zapowiedź newsa przez prowadzącego program	53
Tabela 19. Sposób (forma) prezentowania informacji faktograficznych	57
Tabela 20. Wielostronność, zróżnicowanie i zrównoważenie opisu zdarzeń	58
Tabela 21. Przyczyny relacjonowanych zdarzeń.....	61
Tabela 22. Wyjaśnienia opisywanych zdarzeń	61
Tabela 23. Wypowiedzi dotyczące skutków opisywanych zdarzeń	62
Tabela 24. Czego dotyczy komentarz	65
Tabela 25. Ocena wyrażona w komentarzu.....	65
Tabela 26. Tendencja wyrażona w komentarzu	66
Tabela 27. Cytaty i setki – zestawienie ogólne (kto mówi).....	120
Tabela 28. Wypowiedzi poszczególnych stron na dane tematy.....	121
Tabela 29. Rodzaj wypowiedzi poszczególnych stron	129
Tabela 30. Spis newsów.....	131

WSTĘP

1. Ekspertyza przygotowana na zlecenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji.
2. Przedmiotem ekspertyzy jest analiza zawartości ośmiu wskazanych przez zleceniodawcę wydań programów informacyjnych: *Wiadomości* (TVP1), *Fakty* (TVN), *Wydarzenia* (Polsat), które zostały wyemitowane w dniach 4 – 11 lutego 2016 roku, czyli łącznie 24 audycje informacyjne.
3. Celem ekspertyzy jest określenie zawartości treściowej, sposobu konstruowania informacji (newsów) oraz dziennikarskich standardów warsztatowych telewizyjnych audycji informacyjnych wskazanych wyżej nadawców, ze szczególnym uwzględnieniem powinności nadawcy publicznego, wynikających z art.21pkt. 1 i 2 ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji, a więc ustalenie, czy główne wydania audycji informacyjnej TVP1 *Wiadomości* cechują się „pluralizmem, bezstronnością, wyważeniem i niezależnością oraz innowacyjnością, wysoką jakością i integralnością przekazu”, jak nakazuje to ww. art. ustawy.
4. Podstawą ekspertyzy są założenia, koncepcja i narzędzia badawcze zaproponowane przez wykonawców zlecenia i zaakceptowane przez zleceniodawcę.
5. Ekspertyzę wykonano w okresie 10 – 31 marca 2016 roku.

ZAŁOŻENIA, METODOLOGIA, NARZĘDZIA

Ekspertyza przedstawia najważniejsze wyniki ilościowej i jakościowej analizy audycji informacyjnych wskazanych przez zleceniodawcę wraz z uwagami dotyczącymi najważniejszych cech charakterystycznych oraz podobieństw i różnic.

Analiza ilościowa obejmowała trojaki rodzaj wskaźniki dotyczące: umiejscowienia i tematyki poszczególnych informacji, świata przedstawionego w newsach, konstrukcji newsów (tj. standardów warsztatu dziennikarskiego). Narzędziem analizy ilościowej był przystosowany do potrzeb badania klucz kodowy, wykorzystywany w przeszłości do analiz realizowanych na zlecenie TVP. Klucz kodowy stanowi załącznik do raportu. Wyniki analizy zostały zweryfikowane przez obydwójce wykonawców zlecenia.

Ze względu na przyjęty czas realizacji zlecenia analizę jakościową ograniczono do wybranych informacji. Zakładając – zgodnie z postanowieniami ustawy o radiofonii i telewizji – że nadawcy niepubliczni mają pełną swobodę w zakresie kształtowania treści i formy dziennikarskiego przekazu, natomiast nadawca publiczny podlega szczególnym wymogom określonym w art. 21 tejże ustawy, analizie jakościowej poddane zostały tylko materiały informacyjne programu TVP1 *Wiadomości* dotyczące kontrowersyjnych wydarzeń i zagadnień. Ustalenia analizy jakościowej stanowią uzupełnienie i komentarz do przedstawionych wyników analizy ilościowej, natomiast kilka przykładów zostało przedstawionych szczegółowo wraz z transkrypcją werbalnej treści przekazu.

Podstawową jednostką analizy był **news definiowany jako wydzielona w strukturze audycji informacyjnej część redakcyjna obejmująca przekaz od zapowiedzi danego newsa przez prezentera do zapowiedzi następnego newsa**. Każdy news mógł być kodowany (w ramach analizy ilościowej) kilkakrotnie, jeśli dana cecha występowała w kilku znaczących wariantach. Faktyczne i procentowe obliczenie częstotliwości występowania danej cechy pozwoli określić stopień tematycznej i formalnej złożoności analizowanych newsów.

W analizie i raporcie nie stosowano terminologii specjalistycznej. Do opisu i kategoryzacji badanych audycji używano określeń ogólnie znanych i powszechnie stosowanych. Jednak najważniejsze z nich na użytek ekspertyzy zostały dookreślone:

- **News** – wyodrębniona w strukturze audycji jej część, stanowiąca narracyjnie i realizacyjnie zamkniętą całość, zapowiedziana przez prezentera, dotycząca określonego tematu i obejmująca jeden lub więcej wątków.
- **Informacja** – całość lub część treściowej zawartości newsa
- **Temat** – zapowiedziane przez prezentera lub określone przez reportera zdarzenie, zjawisko lub zagadnienie (problem) będące głównym przedmiotem reporterskiej relacji bądź jednym z dwóch lub trzech odrębnych przedmiotów relacji poruszanych w ramach jednego newsa (np. w relacji z posiedzenia Komisji Dialogu Społecznego poświęconego sytuacji w górnictwie temat mógł być definiowany dwojako: „posiedzenie Komisji Dialogu Społecznego dotyczące sytuacji w górnictwie” albo „O problemach górnictwa dyskutowali członkowie Komisji Dialogu Społecznego”)
- **Wątek** – część relacji dotycząca ściśle określonego aspektu czy zagadnienia stanowiącego integralny składnik tematu relacji (np. temat – sytuacja w górnictwie, wątki: „czternastka”, tj. protest górników żądających wypłacenia im tzw. czternastki, „rynek węglowy”, tj. spadające ceny węgla oraz przewaga podaży nad popytem, a także zalew taniego węgla z Ukrainy, „zadłużenie kopalni”, tj. rosnące długi i zatory płatnicze niektórych kopalń, „restrukturyzacja”, tj. projekty włączenia kopalń nierentownych do holdingu kopalń rentownych i/lub przeniesienie do nich części załóg kopalń likwidowanych)
- **Sprawy ludzkie** – tematy, wątki lub informacje dotyczące życia rodzinnego, edukacji, zdrowia, opieki społecznej, warunków bytowych, aktywności życiowej, bezpieczeństwa, itp., ujmowane z perspektywy zwykłych ludzi, a nie jako problem polityczny, gospodarczy czy ogólniejsze zjawisko cywilizacyjne lub kulturowe.
- **Siły wyższe** – zbiorcze określenie obejmujące zdarzenia i wypadki losowe, siły przyrody (np. trzęsienie ziemi, powódź) oraz rynki, systemy i technologie (w

analizie czynniki te ujmowano oddzielnie, ale w omówieniu wyników kilkakrotnie ujęto je sumarycznie).

- **Inspiracja, czynnik inspirujący** – powód dla którego dane zdarzenie lub zagadnienie stało się przedmiotem relacji (np. waga zdarzenia, niezwykłość zdarzenia, uczestnicy zdarzenia, okoliczności zewnętrzne, oryginalność tematu lub inne czynniki uwzględnione w kluczu kodowym)
- **Audycja** – termin stosowany zgodnie z definicją zawartą w ustawie o radiofonii i telewizji
- **Program** – termin stosowany w węższym znaczeniu niż w ustawie o radiofonii i telewizji, pokrywający się z terminem audycja, z tą różnicą, że audycje to jedno lub kilka wydań analizowanych programów informacyjnych, a program to wszystkie objęte analizą programy danego nadawcy.
- **Nadawca** – redakcja przygotowujące analizowane audycje lub stacja telewizyjna je nadająca.

USTALENIA OGÓLNE

- We wszystkich analizowanych audycjach **dominują informacje dotyczące spraw krajowych**; zagranica pojawia się sporadycznie jako tło dla lokalnych wydarzeń, lub jako miejsce wielkich i/lub spektakularnych wydarzeń (np. klęski żywiołowe, katastrofy lub 50 edycja Super Bowl);
- **Na pierwszy plan we wszystkich stacjach wysuwa się tematyka polityczna** oraz związana z działaniami rządu – zarówno w obszarze wielkiej, międzynarodowej polityki, jak i polityki krajowej, zwłaszcza w kontekście zapowiadanych w kampanii wyborczej zmian. W relacjonowaniu działań rządu wyraźna jest tendencja, zwłaszcza wśród nadawców niepublicznych, do rozliczania z obietnic składanych w kampanii;
- Analiza porównawcza czasu poświęconego w serwisach informacyjnych TVP na poszczególne tematy wykazała, że **newsy TVP w istotnie większym stopniu niż newsy pozostałych wydawców**, są skoncentrowane wokół trzech najistotniejszych kwestii:
  1. **działania państwa i jego instytucji** – *Wiadomości* poświęciły znacznie więcej czasu, niż pozostałe stacje, wizycie Komisji Weneckiej, konieczności wzmocnienia wschodniej flanki NATO, wizycie D. Camerona, a także wydarzeniom, które podkreślają osiągnięcia i sukcesy polskiego rządu. Czasem działa się to kosztem innych informacji (np. materiał o wizycie Prezydenta w Lubniu, brak materiału prezentującego członków podkomisji smoleńskiej i ich dotychczasowych osiągnięć);
  2. **kwestii rozliczeń z dalszą i bliższą przeszłością** (także w odniesieniu do Rosji)
  3. pogłębiającemu się **kryzysowi imigracyjnemu**, przedstawianemu jako postępująca katastrofa humanitarna, co, przy braku skutecznej polityki unijnej doprowadzić może do zagrożenia bezpieczeństwa Polaków (coraz wyraźniej budowane poczucie zagrożenia);

Warto podkreślić, że te główne obszary najczęściej ukazywane są jako współwystępujące co utrwala tendencję do zaznaczania zależności między sferą polityki a społeczną;

- Pogłębiona analiza złożoności tematycznej newsów w *Wiadomościach* wykazała że, w porównaniu do stacji komercyjnych, **konstrukcja newsów u nadawcy publicznego**

jest wyjątkowo złożona, co może utrudniać odbiór i zrozumienie przekazywanych informacji. Newsy poruszające więcej niż jeden temat i wątek pojawiały się istotnie częściej w stacji publicznej niż w pozostałych;

- Analiza świata przedstawionego w serwisach informacyjnych nadawcy publicznego i nadawców komercyjnych wykazała istotne różnice w sposobie prezentowania rzeczywistości pomiędzy analizowanymi stacjami:
  - w przypadku *Wiadomości* TVP jest to **świat monocentryczny, zawężony do sfery politycznej**, w której występują silne napięcia między obozem władzy a opozycją polityczną. Ważne w nim jest to, co jest ważne dla Polski. Co więcej – to jest ważne, bo ma szansę na poprawę indywidualnej sytuacji jednostki. Analiza wykazała, że można w tym przypadku mówić o swego rodzaju **propagandzie sukcesu** akcentującej pozytywne efekty działań rządu. Oprócz silnej koncentracji na sukcesach, widoczne jest także zainteresowanie i **akcentowanie przeszłości**. Konieczność „rozliczenia” przeszłości, kultywowania pamięci, obrony historii („historia sama się nie obroni”) stanowi oś tematyczną wielu newsów. Zwraca też uwagę bardzo **silna tendencja budowania poczucia zagrożenia** ze strony sił zewnętrznych (imigranci, Rosja) jak i wewnętrznych (opozycja, „poprzedni rząd”), co w sumie stwarza obraz świata jako podwójnie oblężonej twierdzy;
  - *Fakty* TVN prezentują **świat policentryczny i zdecydowanie bardziej różnorodny**, serwisy informacyjne uwzględniają **szersze spektrum ludzkiej aktywności** niż tylko polityka, próbując, oprócz relacjonowania wydarzeń i działań ekipy rządzącej, dostarczyć wyjaśnień dotyczących ich potencjalnych efektów i skutków w sferze społecznej. Trudno jednak w przypadku tej stacji mówić o neutralności prezentowanych stanowisk. *Fakty* nie ukrywają swojej podejrzliwości, a nawet niechęci do polityków i partii rządzącej. Relacjonując ich działania mają **tendencję do prezentowania obrazu państwa i jego instytucji jako niewydolnych oraz nieudolnie rządzonych**, przedstawiciele obozu władzy często są przedstawiani w negatywnym świetle jako osoby nierzetelne i nie zawsze o czystych intencjach.
  - *Wydarzenia* Polsatu prezentują świat bardziej prosty, **zdystansowany do polityki**. Koncentrują się na **codzienności i „nie-codzienności”**, ale zawsze z

perspektywy zwykłego człowieka. Wyraźne jest tu **oddzielenie świata polityki od życia zwykłych ludzi** – tak jakby te sfery nie do końca były ze sobą powiązane. Istotnym elementem w tym świecie są elementy zakłócające naturalny bieg rzeczy (przestępcy, żywioły, wypadki losowe), których działania i efekty są podkreślane w celu wzmocnienia **sensacyjności relacjonowanych wydarzeń**;

- Analiza warsztatu dziennikarskiego *Faktów, Wydarzeń i Wiadomości* pozwoliła zdefiniować istotne różnice w wykorzystaniu środków technicznych w konstrukcji przekazu dziennikarskiego:
  - W przypadku *Wiadomości* TVP1 **głównym czynnikiem inspirującym proces redakcyjny są działania władz i instytucji państwowych oraz ważne wydarzenia polityczne**. Inne źródła inspiracji, mają znaczenie marginalne; w relacjach dziennikarskich **przeważa dwustronny i wielostronny opis zdarzeń, jednak różne punkty widzenia są często nierównoważne**. Blisko połowa relacji dziennikarskich zawiera **określenia silnie wartościujące** (jednostronne bądź dwustronne), ale nie są one zrównoważone, co może sprawiać wrażenie mniej lub bardziej zauważalnej tendencyjności przekazu. **Znacząco mniejsza, niż w *Faktach* i *Wydarzeniach*, część newsów zawiera informacje odnośnie potencjalnych skutków** opisywanych zdarzeń (jednak w tych newsach, gdzie kwestię tę podjęto, jest ona ujmowana bardziej szczegółowo, analitycznie i całościowo niż w programach *Fakty* i *Wydarzenia*); **Widoczny jest także większy odsetek newsów nie opatrzonych komentarzem**, jeśli zaś się one pojawiają - koncentrują się na dramatycznej stronie zdarzeń, nieco mniej niż konkurencja zajmują się sprawami ludzkimi, za to **wyraźnie częściej pojawiają się w nich elementy oceny moralnej**.
  - w przypadku *Faktów* TVN **odsetek newsów dotyczących działania władz i wydarzeń politycznych jest zauważalnie mniejsza niż w TVP1**. **Znaczący natomiast jest udział newsów oryginalnych** (na wyłączność lub z pierwszej ręki) oraz większe niż w pozostałych audycjach **zróżnicowanie źródeł informacji**; *Fakty* wykorzystują **szeroki wachlarz środków prezentacji informacji**; **nacisk na przeszłe zdarzenia i zaszłości historyczne jest tu mniej istotny**; w wyjaśnieniach dotyczących charakteru zdarzeń odnotowano **więcej**

niż u konkurencji konfrontacyjnych zestawień wypowiedzi uczestników zdarzeń oraz nacisk na kompleksową analizę skutków w sferze instytucjonalnej i możliwe następstwa prezentowanych wydarzeń dla życia społecznego. Komentarze występują częściej i zazwyczaj są one krytyczne, kładące nacisk na sprawy ludzkie i dramaturgię zdarzeń, ale raczej stroniące od moralizatorstwa, chętniej za to używające elementów ironii i humoru.

- *Wydarzenia* (Polsat) zawierają **najmniej newsów dotyczących działania władz i instytucji państwowych** oraz znaczących wydarzeń. Równocześnie **najwięcej w nich newsów, co do których nie można określić ani źródła inspiracji** ani szczególnego powodu zajęcia się sprawą; **wyraźnie częściej niż pozostałe badane audycje *Wydarzenia* starają się określić możliwe następstwa opisywanych zdarzeń**, ale również zawężają je do spodziewanych zdarzeń i zmian instytucjonalnych, w nieco mniejszym stopniu uwzględniając skutki społeczne. **Komentarze, pojawiają się tu częściej niż w *Wiadomościach* i rzadziej niż w *Faktach*** - choć zawierają oceny negatywne, to są one równoważone przez komentarze neutralne, komentarze pozytywne oraz zawierające oceny trudne do jednoznacznego sklasyfikowania. **Komentarze kładą nacisk na sprawy ludzkie i dramaturgię zdarzeń, ale nie stronią od okazjonalnego moralizatorstwa** i przypominania o mocy sprawczej przypadków, zdarzeń losowych, żywiołów.

PODSUMOWANIE

Celem przeprowadzonego badania było określenie w jakim stopniu serwisy informacyjne *Wiadomości* emitowane w programie TVP1 cechują się „pluralizmem, bezstronnością, wyważeniem i niezależnością oraz innowacyjnością, wysoką jakością i integralnością przekazu”, które to powinności nadawcy publicznego, wynikają z art. 21pkt. 1 i 2 ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji. Uwzględnione w analizie wskaźniki i mierniki nie dają podstaw do całościowej charakterystyki każdej audycji, pozwalają jednak na wskazanie pewnego zestawu cech je różnicujących. Cechy te dają się łatwo powiązać z czynnikami zewnętrznymi, warunkującymi kształt każdej z badanych audycji informacyjnych. W przypadku *Faktów* (TVN) i *Wydarzeń* (Polsat) czynnikami tymi są z jednej strony odbiorcy, a z drugiej reklamodawcy. Nadawcy muszą więc dostosować swój profil tematyczny i formułę redakcyjną do potrzeb swojego audytorium.

Fakty, co potwierdzają wyniki badań telemetrycznych zwracają się do ludzi młodych i w średnim wieku, wykształconych, aktywnych zawodowo i społecznie, żyjących w dużych skupiskach miejskich, krytycznie nastawionych do rzeczywistości, mających ambicje i plany, , ceniących liberalne wartości i wolność osobistą. Tacy odbiorcy oczekują audycji dynamicznej, kładącej silny akcent na dramaturgię zdarzeń i narracyjne zwroty, krytycznej, nie stroniącej od ostrych, nawet skrajnych ocen, równoważonych przez ironiczny dystans do zdarzeń. Sprawy polityczne i społeczne interesują ich w takim zakresie i stopniu, w jakim mogą ich dotyczyć lub zaciekać.

Wydarzenia (Polsat) inaczej widzą swoich odbiorców. Swój przekaz kierują raczej do ludzi dojrzałych i starszych, nieco gorzej wykształconych, żyjących w mniejszych skupiskach miejskich i na prowincji, mających względnie ustabilizowaną sytuację życiową oraz skromniejsze plany i oczekiwania. Są oni bardziej zainteresowani swoimi sprawami niż polityką i problemami społecznymi. Chcą wiedzieć, co się dzieje na świecie, ale woleliby się nie denerwować, bo większym zagrożeniem dla nich może być zboczenie i oprych tu (gdzie żyją) niż skłócenie politycy tam (w stolicy). Od programu oczekują, żeby im w sposób prosty i zrozumiały tłumaczył rzeczywistość, nie zmuszając ich do przesadnego zajmowania się sprawami, które ich bezpośrednio nie dotyczą.

Powyższa charakterystyka jest uproszczona, jednak nie ma to większego znaczenia, gdyż TVN i Polsat działają na swoje konto i ryzyko - to nadawcy prywatni, na których prawo

nie nakłada żadnych szczególnych zadań ani powinności. Zdecydowanie inna jest sytuacja nadawcy publicznego. Działa on na mocy ustawy o radiofonii i telewizji, która stawia przed nim określone zadania i nakłada szereg powinności, zdefiniowanych w cytowanym wyżej artykule 21 ustawy, a jego programy – z mocy ustawy – mają być kierowane do ogółu społeczeństwa oraz spełniać określone w ustawie kryteria merytoryczne i jakościowe. Zadaniem regulatora krajowego, czyli KRRiT jest nadzorowanie właściwego stosowania się do przepisów art. 21 art. Jednak po ostatniej epizodycznej nowelizacji ustawy kontrolę nad mediami publicznymi przejął minister Skarbu Państwa, czyli polityk i przedstawiciel partii rządzącej. Ta nowa sytuacja skomplikowała sytuację dziennikarzy i pozostałych pracowników mediów publicznych, którzy muszą działać w swoistym systemie dwuwładzy: nominalnie władzy prawa (ustawa), realnie władzy politycznych nominatów. Ta zmiana sytuacji wymaga poczynienia istotnego zastrzeżenia. Otóż wyniki analizy zawartości programu *Wiadomości* dają podstawę do jego krytycznej oceny. Chodzi nie tylko o zastrzeżenia wynikające z analizy ilościowej, ale także o zauważalne naruszenia wymogu dziennikarskiej rzetelności, o czym mowa w części raportu zawierającej jakościową analizę wybranych newsów. Jednak uwzględniając złożoność obecnej sytuacji nie sposób jednoznacznie określić adresata tych zastrzeżeń. Trzymając się zatem litery prawa, uwagi te należy kierować pod adresem produktu, czyli *Wiadomości* jako takich, czyli ukazującego się na ekranie wytworu instytucji.

Jeśli wobec powyższego za podstawę przyjąć kryteria oceny wynikające z art. 21 ustawy o radiofonii i telewizji, to stwierdzić należy, że:

- **Wymóg pluralizmu** informacji i punktów widzenia w analizowanych wydaniach *Wiadomości* realizowany był w zakresie ograniczonym (pod względem ilościowym, tj. punktów widzenia, i jakościowym, równoważnego traktowania różnych punktów widzenia), co wynika z analizy obrazu świata przedstawionego w newsach i analizy ich cech formalnych (warsztatowych). W newsach dotyczących wydarzeń politycznych uwzględniano głosy opozycji parlamentarnej, jednak zwykle były to wypowiedzi krótsze i bardziej ogólne, funkcjonujące w przekazie na zasadzie: opozycja jak zwykle atakuje rząd i nie ma nic konkretnego do zaproponowania, a ewentualne propozycje (np. projekt PO w sprawie Rodzina 500+) zgłasza jedynie dla propagandowego efektu. Ograniczenie pluralizmu informacji w analizowanym okresie charakteryzuje m.in. sposób relacjonowania protestu przed pałacem prezydenta RP przeciwko nowelizacji ustawy o policji. Protest pokazano poprawnie, ale relacja reportera starała się

odwrócić uwagę od jego istoty i zdyskredytować protestujących. W efekcie widz nie uzyskał rzeczowej informacji o celach protestujących.

- **Wymóg bezstronności** relacji w żadnej istotnej kwestii politycznej nie został dotrzymany. Przykładem braku bezstronności (omówionym szczegółowo w analizie jakościowej) była relacja z powołania przez min. A. Macierewicza tzw. podkomisji smoleńskiej, zrealizowana całkowicie z perspektywy ministra, pomijająca i ukrywająca wszelkie okoliczności, które mogłyby podważyć wiarygodność jego deklaracji, co dobitnie wyeksponowały media komercyjne.
- O tym, że **wymóg wyważenia** nie jest przestrzegany świadczą wyniki analizy struktury tematycznej newsów, konstrukcji świata w nich przedstawionego, a także wyniki analizy warsztatowej. Wszystkie one w mniejszym lub większym stopniu dowodzą tendencyjności relacji dotyczących polityki, która dominowała w analizowanych wydaniach *Wiadomości*.
- **Wymóg niezależności** został naruszony w sposób jednoznaczny przynajmniej w dwóch przypadkach. Jeden dotyczy insynuacji pod adresem D. Tuska (w zawiązku z wizytą D. Camerona w Warszawie), drugi relacji na temat wywiadu T. Arabskiego (szczegóły w omówieniu i podsumowaniu analizy jakościowej). Materiały w takim kształcie nie powinny zostać zakwalifikowane do emisji.
- Wreszcie wymóg innowacyjności i wysokiej jakości przekazu. O tym, że *Wiadomości* nie troszczą się należycie o jakość przekazywanych newsów, świadczą wyniki analizy warsztatu dziennikarskiego (omówione i podsumowane w części raportu dotyczącej analizy konstrukcji newsów).

Oprócz tego, co stwierdzono wyżej, wyniki analizy zawartości *Wiadomości* dają też podstawy do uznania, że również inne powinności i oczekiwania związane z mediami publicznymi nie są należycie realizowane, np. w zakresie edukacji obywatelskiej, sprzyjaniu swobodnemu kształtowaniu się poglądów obywateli, formowaniu się opinii publicznej, itp. W ekspertyzie wspomniano o tym marginalnie, bo wykracza to poza jej przedmiotowy zakres.

TEMATYKA AUDYCJI INFORMACYJNYCH

W audycjach objętych analizą znalazły się 224 newsy, w tym: w Wiadomościach *TVP1* – 71newsów; w *Faktach TVN* – 73 newsy; a w *Wydarzeniach Polsatu* – 80 newsów.

Lokalizacja przestrzenna newsów

Pierwsze i podstawowe informacje zawarte w newsach, które warunkują prawidłowy ich odbiór, powinny dotyczyć lokalizacji przestrzennej opisywanych zdarzeń oraz jednoznacznie wskazywać przedmiot (temat) relacji. Wyniki analizy zawartości tych dwóch składników newsów pokazują tabele 1, 2, 3.

Tabela 1. Lokalizacja przestrzenna newsów – ogółem

		<i>TVN Fakty</i>	<i>Polsat Wydarzenia</i>	<i>Wiadomości</i>	<i>Ogółem</i>
<i>kraj Polska z polskiej perspektywy</i>	Liczebność	48	52	42	142
		65,80%	65,00%	59,20%	
<i>kraj Polska z innej perspektywy</i>	Liczebność	1	1	1	3
		1,40%	1,20%	1,40%	
<i>kraj-zagranica Polska a inne kraje, organizacje międzynarodowe z polskiej perspektywy</i>	Liczebność	7	5	11	23
		9,60%	6,20%	15,50%	
<i>kraj-zagranica Polska a inne kraje, organizacje międzynarodowe z innej perspektywy</i>	Liczebność	2	1	1	4
		2,70%	1,20%	1,40%	
<i>zagranica inne kraje z polskiej perspektywy</i>	Liczebność	10	9	6	25
		13,70%	11,20%	8,50%	
<i>zagranica inne kraje z innej perspektywy</i>	Liczebność	6	13	11	30
		8,20%	16,20%	15,50%	
	Liczebność	73	80	71	224

Tabela 2. Lokalizacja przestrzenna newsów – kraj

		TVN Fakty	Polsat Wydarzenia	Wiadomości	Ogółem
<i>ogólnokrajowe</i>	Liczebność	29	31	28	88
		60,40%	59,60%	66,70%	62,00%
<i>regionalne</i>	Liczebność	4	6	4	14
		8,30%	11,50%	9,50%	9,90%
<i>lokalne</i>	Liczebność	15	15	10	40
		31,20%	28,80%	23,80%	28,20%
	Liczebność	48	52	42	142
		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Tabela 3. Lokalizacja przestrzenna newsów - zagranica

		TVN Fakty	Polsat Wydarzenia	Wiadomości	Ogółem
<i>cały świat</i>	Liczebność	4	0	0	4
		15,40%	0,00%	0,00%	
<i>cała Europa</i>	Liczebność	1	2	0	3
		3,80%	6,90%	0,00%	
<i>ogólnie Unia Europejska</i>	Liczebność	2	1	6	9
		7,70%	3,40%	20,00%	
<i>Niemcy</i>	Liczebność	4	7	4	15
		15,40%	24,10%	13,30%	
<i>Wielka Brytania</i>	Liczebność	3	2	2	7
		11,50%	6,90%	6,70%	
<i>Włochy</i>	Liczebność	0	0	1	1
		0,00%	0,00%	3,30%	
<i>Belgia</i>	Liczebność	0	1	0	1
		0,00%	3,40%	0,00%	
<i>Holandia</i>	Liczebność	0	0	1	1
		0,00%	0,00%	3,30%	
<i>Austria</i>	Liczebność	1	0	0	1
		3,80%	0,00%	0,00%	
<i>Rosja</i>	Liczebność	1	3	4	8
		3,80%	10,30%	13,30%	
<i>Stany Zjednoczone</i>	Liczebność	4	4	2	10
		15,40%	13,80%	6,70%	
<i>Syria</i>	Liczebność	1	2	1	4
		3,80%	6,90%	3,30%	
<i>Turcja</i>	Liczebność	0	0	3	3
		0,00%	0,00%	10,00%	
<i>Węgry</i>	Liczebność	1	0	1	2
		3,80%	0,00%	3,30%	
<i>inne kraje Unii</i>	Liczebność	0	1	0	1

<i>Europejskiej</i>		0,00%	3,40%	0,00%	
<i>kraje europejskie spoza Unii Europejskiej</i>	Liczebność	1	2	3	6
		3,80%	6,90%	10,00%	
<i>Watykan</i>	Liczebność	0	1	0	1
		0,00%	3,40%	0,00%	
<i>Tajwan</i>	Liczebność	2	2	1	5
		7,70%	6,90%	3,30%	
<i>Szwecja</i>	Liczebność	1	1	1	3
		3,80%	3,40%	3,30%	
	Liczebność	26	29	30	85

Uwagi do tabeli 1

We wszystkich analizowanych audycjach informacyjnych zdecydowanie dominują informacje dotyczące spraw krajowych ujmowanych z polskiej perspektywy. Relatywnie najwięcej jest ich w *Faktach* (68,5%), a najmniej w *Wiadomościach* (60,6%), jednak *Wiadomości* niwelują tę różnicę dużą liczbą informacji dotyczących relacji Polska-zagranica (16,9%), czemu z kolei najmniej uwagi poświęcają polsatowskie *Wydarzenia* (7,4%). Pod względem rozkładu newsów wedle kategoryzacji: informacje krajowe – informacje dotyczące relacji kraj/zagranica – informacje zagraniczne najbardziej spolaryzowane są *Wydarzenia* (66,2% - 7,4% - 26,2%), a najbardziej zrównoważone *Wiadomości* (60,6% - 16,9% - 22,5%). *Fakty* zajmują pozycję pośrednią, z wyraźną dominacją informacji krajowych.

Uwagi do tabeli 2

Rozkład informacji krajowych ze względu na skale odniesienia: ogólnokrajowe – regionalne – lokalne (tabela 2) różni się w analizowanych audycjach w stopniu minimalnym, nie mającym istotnego znaczenia. We wszystkich programach rozkład ten oscyluje w proporcjach 60-10-30. W *Wiadomościach* (TVP1) proporcje te ulegają zauważalnemu zachwianiu na niekorzyść tematyki lokalnej (w proporcjach 67 – 9 – 23).

Uwagi do tabeli 3

Dokładne rozgraniczenie w analizowanych audycjach tematyki krajowej od zagranicznej nie było możliwe, gdyż w niektórych newsach właśnie ten związek był istotnym tematem relacji, dlatego jednoznaczne określenie przestrzennego odniesienia informacji też nie było łatwe. W tabeli 3 wskazano więc tyle odniesień terytorialnych jakie wyraźnie w newsach podano, np. gdy była mowa o Unii Europejskiej padały określenia Bruksela,

Strasburg oraz nazwy różnych państw i stolic, jednak całość klasyfikowano jako Unia Europejska, bo to określenie padało najczęściej.

We wszystkich analizowanych audycjach tematyka zagraniczna była podejmowana w bardzo ograniczonym zakresie i w większości przypadków w powiązaniu ze sprawami krajowymi i „wielką polityką” (wizyta w Polsce Camerona, Szydło na Węgrzech, konferencja ministrów obrony krajów NATO, konferencja w Turcji w sprawie kryzysu migracyjnego). Stąd duża zbieżność odniesień terytorialnych u wszystkich trzech nadawców. Odniesienia terytorialne nie związane z polityką nieco częściej pojawiały się w audycjach nadawców niepublicznych i dotyczyły zdarzeń z dziedziny rozrywki (np. Super Bowl w St. Zjednoczonych), katastrof (Niemcy) czy klęsk żywiołowych (Tajwan). W informacjach nadawcy publicznego bliższa i dalsza zagranica pojawiała się głównie w kontekście problemów politycznych. Ponieważ w *Wiadomościach* tematyki politycznej było ich więcej niż w *Faktach* i *Wydarzeniach*, znalazło to odzwierciedlenie w liczbie informacji o świecie zewnętrznym.

Tematyka newsów

W analizowanym okresie (4-11 lutego 2016) uwaga wydawców we wszystkich stacjach koncentrowała się głównie wokół aktualnych wydarzeń inspirowanych działaniami rządu. W tym okresie szczegółowo relacjonowano wizytę B. Szydło w Londynie i w Budapeszcie oraz rewizytę D. Camerona w Warszawie. Krytykowano efekty unijnej polityki imigracyjnej na tle narastającego kryzysu humanitarnego związanego o ogromną liczbą uchodźców w Europie. Ważnym wydarzeniem, silnie przyciągającym uwagę w tym okresie była też wizyta Komisji Weneckiej na tle narastającego kryzysu konstytucyjnego i wewnętrznych sporów z opozycją. Na gruncie lokalnym wszystkie stacje szczegółowo rozliczały działania rządu w obszarze wypełniania wyborczych zapowiedzi i obietnic. Na pierwszy plan wysuwała się debata dotycząca programu 500 plus, podpisanie przez prezydenta tzw. ustawy policyjnej oraz wprowadzenia podatku bankowego, planów związanych z podatkiem handlowym i społecznych protestów wokół tych inicjatyw. Istotnym wydarzeniem okazało się też utworzenie podkomisji ds. wyjaśnienia katastrofy smoleńskiej. Oprócz tego w głównych wydaniach programów informacyjnych pojawiały się doniesienia na temat aktualnych wydarzeń lokalnych, takich jak wypadki i przestępstwa (trzęsienie ziemi na Tajwanie, morderstwo młodej kobiety w Warszawie i poszukiwania sprawcy, Kajetana P.,

50 edycja rozgrywek Super Bowl w USA itp.). Szczegółowy spis tematów wraz z informacją i ilości czasu poświęconego w każdej ze stacji prezentuje tabela 4 oraz 5.

Tabela 4. Spis tematów pojawiających się głównych wydaniach programów informacyjnych

TEMATYKA NEWSÓW		TVN Fakty	Polsat Wydarzenia	TVP Wiadomości	Ogółem
<i>Działalność rządu</i>	Liczebność	11	6	15	32
		15,10%	7,50%	21,10%	14,30%
<i>Działanie państwa i instytucji</i>	Liczebność	4	4	3	11
		5,50%	5,00%	4,20%	4,90%
<i>Epidemia grypy</i>	Liczebność	1	1	0	2
		1,40%	1,20%	0,00%	0,90%
<i>Protestujący górnicy</i>	Liczebność	1	1	1	3
		1,40%	1,20%	1,40%	1,30%
<i>Proces w sprawie katastrofy w kopalni Halemba</i>	Liczebność	0	1	1	2
		0,00%	1,20%	1,40%	0,90%
<i>HEJT w Internecie</i>	Liczebność	0	2	0	2
		0,00%	2,50%	0,00%	0,90%
<i>Historia, pamięć</i>	Liczebność	0	1	4	5
		0,00%	1,20%	5,60%	2,20%
<i>Kryzys migracyjny</i>	Liczebność	6	7	9	22
		8,20%	8,80%	12,70%	9,80%
<i>informacje gospodarcze</i>	Liczebność	2	1	0	3
		2,70%	1,20%	0,00%	1,30%
<i>Sprawa Kajetana P.</i>	Liczebność	4	6	0	10
		5,50%	7,50%	0,00%	4,50%
<i>Karnawał w Kolonii</i>	Liczebność	3	1	1	5
		4,10%	1,20%	1,40%	2,20%
<i>Komisja Wenecka w Polsce</i>	Liczebność	3	2	3	8
		4,10%	2,50%	4,20%	3,60%
<i>Kryzys konstytucyjny</i>	Liczebność	1	2	2	5
		1,40%	2,50%	2,80%	2,20%
<i>Kultura</i>	Liczebność	3	6	7	16
		4,10%	7,50%	9,90%	7,10%
<i>NATO</i>	Liczebność	1	1	3	5
		1,40%	1,20%	4,20%	2,20%
<i>Podatek handlowy</i>	Liczebność	3	3	2	8
		4,10%	3,80%	2,80%	3,60%
<i>Program 500 plus</i>	Liczebność	2	3	4	9
		2,70%	3,80%	5,60%	4,00%
<i>Przestępstwa lokalne</i>	Liczebność	8	9	3	20
		11,00%	11,20%	4,20%	8,90%
<i>Podkomisja smoleńska</i>	Liczebność	4	3	4	11
		5,50%	3,80%	5,60%	4,90%

<i>Soft news lokalny</i>	Liczebność	5	8	4	17
		6,80%	10,00%	5,60%	7,60%
<i>Ubezpieczenie turystyczne</i>	Liczebność	1	0	0	1
		1,40%	0,00%	0,00%	0,40%
<i>Ustawa Policyjna</i>	Liczebność	1	1	1	3
		1,40%	1,20%	1,40%	1,30%
<i>Wizyta Camerona</i>	Liczebność	1	1	1	3
		1,40%	1,20%	1,40%	1,30%
<i>Wypadek lokalny</i>	Liczebność	8	10	3	21
		11,00%	12,50%	4,20%	9,40%
	Liczebność	73	80	71	224
		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Tabela 5. Średnia liczba sekund na temat

	<i>TVN Fakty</i>	<i>Polsat Wydarzenia</i>	<i>TVP Wiadomości</i>	<i>Ogółem</i>
<i>Działalność rządu</i>	167,36	176,17	156,07	163,72
<i>Działanie Państwa i instytucji</i>	141,25	127,75	179,33	146,73
<i>Epidemia grypy</i>	156	42		99
<i>Górnicy</i>	194	171	195	186,67
<i>Halemba</i>		131	161	146
<i>HEJT w internecie</i>		138		138
<i>Historia</i>		144	135,25	137
<i>Imigranci</i>	115,83	116,71	158,22	133,45
<i>Informacje gospodarcze</i>	130,5	162		141
<i>Kajetan P</i>	138,25	173,83		159,6
<i>Karnawał w Kolonii</i>	143	100	138	133,4
<i>Komisja Wenecka</i>	194	204,5	267,67	224,25
<i>Kryzys konstytucyjny</i>	195	192,5	171	184,4
<i>Kultura</i>	92,67	104,17	148	121,19
<i>NATO</i>	42	53	115,33	88,2
<i>Podatek handlowy</i>	166	150	125	149,75
<i>Program 500 plus</i>	191,5	192,33	215,75	202,56
<i>przestępstwo lokalne</i>	132	128,22	143,33	132
<i>Smoleńsk</i>	247,25	177,67	131,75	186,27
<i>Soft news lokalny</i>	145	108,75	150,75	129,29
<i>Ubezpieczenie turystyczne</i>	170			170
<i>Ustawa Policyjna</i>	184	177	203	188
<i>Wizyta Camerona</i>	217	180	212	203
<i>Wypadek lokalny</i>	114,63	117,5	127	117,76
<i>Ogółem</i>	149,73	138,03	159,63	148,69

Uwagi do tabeli 4 i 5

Porównując rozkład tematyki najczęściej poruszanej w poszczególnych stacjach widać istotne różnice w wadze przykładanej do poszczególnych tematów. I tak TVP silniej koncentruje się na tematach dotyczących sytuacji politycznej w kraju, podczas gdy pozostali nadawcy prezentują szersze spektrum wydarzeń, które jednak traktowane są płycej. Szczególnie wyraźnie widać to w porównaniach średnich czasów poświęconych na omówienie poszczególnych tematów. Wizyta Komisji Weneckiej w *Wiadomościach* poświęcono więcej czasu niż w przypadku pozostałych stacji, zaznaczając inicjatywę polskiego rządu w sprowadzeniu Komisji celem poznania jej stanowiska. Opisywanie polskich starań o rozmieszczenie baz NATO na wschodniej granicy Unii było tematem, który przewijał się wielokrotnie w różnych doniesieniach (wizyta Camerona, decyzja Obamy o przeznaczeniu budżetu na rozbudowę infrastruktury wojskowej itp.). Tematy te pojawiały się często w połączeniu z informacjami odnoszącymi się do zaszłości historycznych na linii Polska-Rosja. Na przykład materiał z 11 lutego na temat obławy Augustowskiej poprzedzony został informacjami o planach dotyczących wzmocnienia wschodniej flanki NATO, natomiast materiał z 4 lutego o tym, że Rosjanie bez powodu blokują zarzuty wobec rosyjskich kontrolerów lotu wyemitowany został wkrótce po newsie o deklaracjach B. Obamy dotyczących wsparcia NATO. Zauważalna jest wyraźna tendencja do łączenia tematów w newsach *Wiadomości* – przykładem może być silnie eksponowany temat zagrożenia ze strony islamskich imigrantów, który nawet jeżeli dotyczy wydarzeń, czy też miejsc dość odległych od Polski, pokazywany jest w lokalnym kontekście: materiał z 4 lutego na temat środków bezpieczeństwa przedsięwziętych w Kolonii (wydarzenia z nocy sylwestrowej) poprzedzony został newsem na temat poczucia zagrożenia wśród polskich mieszkańców przygranicznych miasteczek. Stąd też zwraca uwagę fakt wyraźnie dłuższych newsów określonej tematyki w wydaniach *Wiadomości* w porównaniu z *Faktami* i *Wydarzeniami*. Czasem odbywa się to kosztem liczby poruszanych tematów (np. brak informacji na temat zbrodni Kajetana P., skrócenie relacji z wizyty Prezydenta w szkole w Lubiniu, tj. brak informacji o demonstracji KOD przed szkołą, którą odwiedzał, o czym doniosły zarówno Polsat jak i TVN).

Proste zestawienie głównych tematów nie oddaje całej złożoności informacji zawartych w newsach. Struktura tematyczna każdego z newsów może być, i bywa, złożona,

często łączy w tej samej relacji różne tematy (wydarzenia lub problemy) i wątki. Aby pełniej ukazać ten aspekt analizy i uchwycić złożoność zawartości newsów, w analizie zastosowano rozbudowaną kategoryzację tematyki informacji. Za jej podstawę przyjęto podział na cztery zasadnicze dziedziny tematyczne: polityka, gospodarka/ekonomia, kultura, życie społeczne, w obrębie których wyszczególniono szereg subkategorii (wątki tematyczne). W rezultacie jeden news mógł być kodowany w tylu kategoriach i subkategoriach tematycznych, ile odrębnych tematów i/lub wątków w nim poruszono. Szczegółowy wykaz kategorii i subkategorii tematycznych pokazują tabele: 6, 7, 8 i 9.

Tabela 6. Tematyczna złożoność newsów

	<i>TVN Fakty</i>	<i>Polsat Wydarzenia</i>	<i>TVP Wiadomości</i>
	wątki (newsy)	wątki (newsy)	wątki (newsy)
Tematyka polityczna	109 (42)	92 (39)	125 (52)
Tematyka gospodarcza	12 (6)	16 (10)	16 (12)
Tematyka kulturalna	11 (11)	16 (12)	15 (11)
Tematyka społeczna	52 (39)	55 (47)	40 (28)
<i>Razem: wątki (newsy)</i>	184 (98)	179 (108)	196 (103)
<i>Ogólna liczba newsów</i>	73	80	71
<i>Współczynnik złożoności tematycznej newsa</i>	2,6 (1.3)	2.2 (1.3)	2.8 (1.5)

Uwagi do tabeli 6

Tabela przedstawia syntetyczne wskaźniki złożoności tematycznej newsów w poszczególnych audycjach. Wskaźniki te pokazują, jak wiele tematów oraz odrębnych wątków (często dotyczących różnych dziedzin) pojawia się w przeciętnym newsie. Liczby przed nawiasem wskazują, ile wątków tematycznych z danej dziedziny znalazło się w analizowanych newsach, a liczby w nawiasie wskazują, w ilu newsach te wątki się pojawiły. **Odnosząc te wskazania do liczby newsów, uzyskano współczynnik złożoności struktury tematycznej przeciętnego newsa.**

Tabela 6 pokazuje, że najbardziej złożona jest struktura tematyczna newsów w *Wiadomościach*(TVP1) – w 71 newsach poruszono tam 103 różne tematy i 196 wątków tematycznych, co daje odpowiednio współczynnik złożoności: 1,5 dla tematów i 2,8 dla wątków tematycznych. Struktura tematyczna *Wydarzeń*(Polsat) jest prostsza, zwłaszcza gdy idzie o liczbę poruszanych wątków (2.2). Struktura tematyczna *Faktów* (TVN) jest zbliżona do *Wiadomości*, choć nieco prostsza. Należy podkreślić, że w każdej audycji było szereg

newsów poruszających jeden temat i jeden wątek, a także szereg newsów poruszających kilka tematów (nawet 4) i kilka różnych wątków. Można założyć, że najbardziej złożone tematyczne newsy (pojawiające się w *Wiadomościach* częściej niż w *Faktach* i *Wydarzeniach*) były trudne w odbiorze dla widzów starszych i gorzej wykształconych (a jak dowodzą badania telemetryczne, tych jest najwięcej wśród widzów TVP1).

Tabela 7. Tematyka informacji – tematyka polityczna

		TVN Fakty	Polsat Wydarzenia	Wiadomości	Ogółem
<i>polityka międzynarodowa, konferencje, spotkania, instytucje międzynarodowe</i>	Liczebność	2	4	7	13
		4,80%	10,30%	13,50%	
<i>polityka zagraniczna, kontakty z innymi państwami, instytucjami międzynarodowymi</i>	Liczebność	6	4	4	14
		14,30%	10,30%	7,70%	
<i>działalność centralnych władz i instytucji politycznych, prezydent, parlament, rząd, premier, ministrowie</i>	Liczebność	25	21	26	72
		59,50%	53,80%	50,00%	
<i>działalność władz i instytucji samorządowych, regionalnych, lokalnych</i>	Liczebność	5	3	2	10
		11,90%	7,70%	3,80%	
<i>działanie instytucji UE, parlament, komisja, komisarze, eurodeputowani</i>	Liczebność	1	1	1	3
		2,40%	2,60%	1,90%	
<i>ochrona prawa oraz ładu i porządku publicznego, sądy, policja</i>	Liczebność	13	10	10	33
		31,00%	25,60%	19,20%	
<i>armia i siły zbrojne, w kraju i za granicą</i>	Liczebność	1	1	4	6
		2,40%	2,60%	7,70%	
<i>partie i ugrupowania sprawujące władzę, organy, przedstawiciele</i>	Liczebność	12	7	10	29
		28,60%	17,90%	19,20%	
<i>partie i ugrupowania opozycyjne, organy, przedstawiciele</i>	Liczebność	8	9	12	29
		19,00%	23,10%	23,10%	
<i>osobistości polityczne, eksperci</i>	Liczebność	6	4	2	12
		14,30%	10,30%	3,80%	
<i>demonstracje publiczne, działanie instytucji i grup obywatelskich</i>	Liczebność	10	7	5	22
		23,80%	17,90%	9,60%	
<i>wojna, konflikty zbrojne</i>	Liczebność	1	1	3	5
		2,40%	2,60%	5,80%	
<i>terroryzm</i>	Liczebność	1	0	2	3
		2,40%	0,00%	3,80%	

<i>współpraca w instytucjach europejskimi, innymi niż Unijne</i>	Liczebność	2	1	4	7
		4,80%	2,60%	7,70%	
<i>współdziałanie z NATO</i>	Liczebność	2	4	5	11
		4,80%	10,30%	9,60%	
<i>migracje, problemy uchodźców</i>	Liczebność	5	7	12	24
		11,90%	17,90%	23,10%	
<i>lustracja, IPN, rozliczenia z przeszłością</i>	Liczebność	4	2	7	13
		9,50%	5,10%	13,50%	
<i>życie prywatne, towarzyskie polityka, jego rodziny</i>	Liczebność	1	2	1	4
		2,40%	5,10%	1,90%	
<i>inna ważna tematyka</i>	Liczebność	0	0	3	3
		0,00%	0,00%	5,80%	
<i>realizacja wyborczych obietnic</i>	Liczebność	4	4	5	13
		9,50%	10,30%	9,60%	
	Liczebność	42	39	52	133

Tabela 8. Agenda tematyki politycznej

TVN Fakty	Polsat Wydarzenia	TVP1 Wiadomości
Działalność centralnych organów władzy politycznej (59,5%)	Działalność centralnych organów władzy politycznej (53,8%)	Działalność centralnych organów Władzy politycznej (50,0%)
Ochrona prawa i ładu, sądy, policja (TK) (31,0%)	Ochrona prawa i ładu, sądy, policja (TK) (25,6%)	Partie i ugrupowania opozycyjne (23,1%)
Partia sprawująca władzę (28,6%)	Partie i ugrupowania opozycyjne (23,1%)	Migracje, uchodźcy (23,1%)
Demonstracje i protesty publiczne (23,8%)	Partia sprawująca władzę (17,9%)	Ochrona prawa i ładu, sądy, policja (TK) (19,2%)
Partie i ugrupowania opozycyjne (19%)	Demonstracje i protesty publiczne (17,9%)	Partia sprawująca władzę (19,2%)
Polityka zagraniczna: instytucje międzynarodowe (14,3%)	Migracje, uchodźcy (17,9%)	Polityka zagraniczna: wizyty, konferencje (13,5%)
		Lustracja, IPN, rozliczenia z przeszłością (13,5%)

Uwagi do tabel 7, 8

Tematyka polityczna dominuje we wszystkich analizowanych audycjach informacyjnych. Najbardziej w *Wiadomościach* (TVP1), gdzie na 71 newsów aż w 52 pojawiają się kwestie polityczne. Relatywnie najmniej „upolitycznione” są newsy w *Wydarzeniach* (Polsat), w których polityka pojawia się tylko w połowie newsów (w 39 spośród 80), ustępując miejsca tematyce społecznej. *Fakty* (TVN) zajmują pozycję pośrednią (na 73 newsy polityka pojawia się w 42).

We wszystkich analizowanych audycjach przeważała tematyka dotycząca działania centralnych organów władzy politycznej (prezydent, sejm, senat, rząd, premier, ministrowie), także większość pozostałych newsów o tematyce politycznej obracała się wokół tych samych spraw i problemów, lecz układ tematów zajmujących kolejne pozycje (wg częstotliwości pojawiania się w newsach) różnił analizowane audycje.

O ile pod względem stopnia złożoności tematycznej newsów najbardziej przeciwstawne są *Wiadomości* (TVP1) i *Wydarzenia* (Polsat), to pod względem agendy politycznej (hierarchii ważności) najbardziej różnią się *Fakty* (TVN) i *Wiadomości* (TVP1).

Fakty więcej uwagi poświęcały: sporowi wokół Trybunału Konstytucyjnego, krytyce partii sprawującej władzę, protestom i demonstracjom ulicznym w obronie Trybunału Konstytucyjnego oraz przeciw podatkowi handlowemu (protest sieci handlowej Lewiatan). W relacjach tych dominowały negatywne oceny działania władz i partii rządzącej.

Wiadomości więcej uwagi poświęcały działaniom partii i ugrupowań opozycyjnych oraz problematyce uchodźców i migracji, oba te zagadnienia naświetlając negatywnie, a nie w sposób rzeczowy i bezstronny. Krytykę opozycji zawierały cytowane wypowiedzi przedstawicieli rządu, partii rządzącej i komentatorów, natomiast negatywny stosunek do uchodźców wyrażały relacje z protestów przeciwko imigrantom w różnych miastach Europy. Mimo cytowania dość ostrych i jednoznacznych stwierdzeń przedstawicieli opozycji krytykujących rząd i partię rządzącą, to pod względem długości i rozbudowania wypowiedzi w relacjach politycznych *Wiadomości* przeważały opinie, zarzuty i oceny zdecydowanie krytyczne wobec partii i ugrupowań opozycyjnych, zwłaszcza PO (bardziej szczegółowo pokażą to przykłady analizy jakościowej w dalszej części ekspertyzy). Ich wyrazistość i nagromadzenie świadczą o braku zrównoważenia odmiennych opinii i poglądów przy relacjonowaniu przez *Wiadomości* zmagania politycznych obozu rządzącego i szeroko ujmowanej opozycji (parlamentarnej i pozaparlamentarnej, tj. działań KOD-u). Należy to

podkreślić, gdyż krytyka obozu rządzącego w *Faktach*, jakkolwiek wyrazista, nie stanowi naruszenia prawa, natomiast stronniczość wielu relacji politycznych w *Wiadomościach* koliduje z ustawowymi powinnościami nadawcy publicznego (zawartymi w art. 21 ustawy o radiofonii i telewizji).

Tematyka polityczna w *Wydarzeniach* (Polsat) zarówno pod względem ilościowym, jak też sposobu jej ujmowania, sytuuje się pomiędzy *Faktami* a *Wiadomościami*, choć bliżej jej do *Faktów* niż *Wiadomości*. Jest krytyczna wobec poczynąń rządu i partii rządzącej, ale nie używa tak kategorycznych i agresywnych cytatów polityków, jakie pojawiają się w *Faktach* i *Wiadomościach*. Wykorzystanie wypowiedzi ekspertów w *Wydarzeniach* także zdarza się rzadziej niż w innych programach.

Tabela 9. Tematyka informacji – tematyka gospodarcza/ekonomiczna

		TVN Fakty	Polsat Wydarzenia	Wiadomości	Ogółem
<i>krajowe instytucje finansowe, kursy akcji i walut, giełda, bank centralny, instytucje nadzorujące, fundusze inwestycyjne</i>	Liczebność	0	0	1	1
		0,00%	0,00%	8,30%	
<i>podatki, opłaty</i>	Liczebność	3	4	2	9
		50,00%	40,00%	16,70%	
<i>korporacje międzynarodowe i kapitał obcy</i>	Liczebność	1	1	0	2
		16,70%	10,00%	0,00%	
<i>budownictwo i infrastruktura, drogi, budownictwo mieszkaniowe, obiekty publiczne</i>	Liczebność	0	0	1	1
		0,00%	0,00%	8,30%	
<i>energetyka, przemysł wydobywczy, zasoby naturalne</i>	Liczebność	1	1	1	3
		16,70%	10,00%	8,30%	
<i>produkcja przemysłowa, przedsiębiorstwa, small business</i>	Liczebność	0	0	1	1
		0,00%	0,00%	8,30%	
<i>handel i usługi, reklama, promocja</i>	Liczebność	3	5	3	11
		50,00%	50,00%	25,00%	
<i>rynek pracy, bezrobocie, emigracja, zasiłki, polityka zatrudnienia</i>	Liczebność	1	3	3	7
		16,70%	30,00%	25,00%	
<i>konsumpcja, ceny, zarobki, renty, emerytury, warunki bytowe ludności</i>	Liczebność	1	1	2	4
		16,70%	10,00%	16,70%	
<i>prawa pracownicze, strajki, akcje protestacyjne</i>	Liczebność	1	1	2	4
		16,70%	10,00%	16,70%	
<i>odszkodowania od państwa</i>	Liczebność	1	0	0	1
		16,70%	0,00%	0,00%	
	Liczebność	6	10	12	28

Uwagi do tabeli 9

W analizowanych programach tematyka gospodarcza i ekonomiczna zeszła na dalszy plan, choć stanowiła istotny element dwóch kwestii politycznych: batalii wokół ustawy Rodzina 500+ oraz protestu właścicieli sklepów zrzeszonych w sieci Lewiatan przeciwko obłożeniu ich podatkiem, który w pierwotnym założeniu miał być wymierzony tylko w hipermarkety i sklepy wielkopowierzchniowe.

W *Faktach* (TVN) tylko te dwa tematy gospodarcze pojawiły się więcej niż raz.

W *Wydarzeniach* (Polsat) więcej niż jeden raz zostały podniesione, oprócz wymienionych wyżej dwóch tematów, jedynie kwestie rynku pracy, bezrobocia i polityki zatrudnienia. *Wiadomości* (TVP1), gdzie tematyka gospodarcza pojawiła się w 12 newsach, aż pięć tematów ekonomicznych poruszyły więcej niż jeden raz: oprócz tych, którymi zajmowały się *Fakty* i *Wydarzenia*, dwukrotnie mówiono na temat konsumpcji, zarobków, emerytur i warunków bytowych ludności, a także praw pracowniczych i akcji protestacyjnych. Protest sklepikarzy z sieci Lewiatan, został w *Wiadomościach* potraktowany znacznie łagodniej (jako problem bliski rozwiązaniu), niż w pozostałych audycjach (zwłaszcza w *Wydarzeniach*, które poświęciły protestowi najwięcej miejsca). Również protest górników, domagających się wypłacenia 14. pensji, został przedstawiony w *Wiadomościach* łagodnie, nie jako słuszne żądania górników i związkowców (jak wcześniej, w kampanii wyborczej zwykł to czynić PiS), lecz jako część większej całości, jaką jest trudna sytuacja zadłużonego górnictwa, którą trzeba jakoś rozwiązać i rząd z pewnością wie, jak to zrobić.

Wiadomości i *Wydarzenia* odnotowały wystąpienia szefów najważniejszych banków przed komisją sejmową z powodu wysokich i wciąż rosnących opłat za rozmaite transakcje, płatności i przelewy, jednak to kwestia epizodyczna i tak została potraktowana.

Tabela 10. Tematyka informacji – tematyka kulturalna

		TVN Fakty	Polsat Wydarzenia	Wiadomości	Ogółem
<i>działalność instytucji naukowo-badawczych</i>	Liczebność	0	0	1	1
		0,00%	0,00%	9,10%	
<i>wybitni naukowcy, osiągnięcia naukowo-badawcze</i>	Liczebność	2	0	0	2
		18,20%	0,00%	0,00%	
<i>nowe technologie, wynalazki, rozwiązania techniczne lub organizacyjne</i>	Liczebność	1	0	0	1
		9,10%	0,00%	0,00%	
<i>szkolnictwo, edukacja</i>	Liczebność	2	1	2	5
		18,20%	8,30%	18,20%	
<i>działalność instytucji tworzących lub upowszechniających kulturę, imprezy</i>	Liczebność	0	1	1	2
		0,00%	8,30%	9,10%	
<i>wybitni artyści, dzieła, osiągnięcia artystyczne</i>	Liczebność	0	1	2	3
		0,00%	8,30%	18,20%	
<i>zabytki, ochrona dziedzictwa kultury, tematyka historyczna</i>	Liczebność	0	2	2	4
		0,00%	16,70%	18,20%	
<i>działalność kościoła, organizacji religijnych, wiernych</i>	Liczebność	0	2	2	4
		0,00%	16,70%	18,20%	
<i>instytucje i imprezy rozrywkowe, koncerty</i>	Liczebność	2	3	1	6
		18,20%	25,00%	9,10%	
<i>sport, imprezy sportowe</i>	Liczebność	3	2	1	6
		27,30%	16,70%	9,10%	
<i>gwiazdy rozrywki, sportu, celebryci</i>	Liczebność	0	2	2	4
		0,00%	16,70%	18,20%	
<i>media masowe, literatura popularna, prasa, radio, kino, telewizja, Internet</i>	Liczebność	0	1	1	2
		0,00%	8,30%	9,10%	
<i>turystyka, rekreacja, instytucje i aktywności czasu wolnego</i>	Liczebność	1	1	0	2
		9,10%	8,30%	0,00%	
	Liczebność	11	12	11	34

Uwagi do tabeli 10

W głównych wydaniach audycji informacyjnych szeroko ujmowana tematyka kulturalna (obejmująca dokonania, wydarzenia i działania ludzi lub instytucji w różnych

dziedzinach twórczości artystycznej, rozrywki, nauki i edukacji, religii, ochrony dziedzictwa oraz w mediach masowych, sporcie i rekreacji) zazwyczaj znajduje się na końcu, nie tylko ze względu na jej umiejscowienie w strukturze programu, ale zwłaszcza ze względu na jej epizodyczny, zgoła śladowy udział. Tym razem w obu stacjach niepublicznych minimalnie wyprzedziła tematykę gospodarczą (tej było wyjątkowo niewiele), ale w audycjach nadawcy publicznego znalazła się na końcu.

Znaczna część tematyki zaliczanej do tej kategorii to kilka zdarzeń zagranicznych: festyny karnawałowe w Niemczech, finał Super Bowl w St. Zjednoczonych, festiwal filmowy w Berlinie oraz uroczystości religijne w Watykanie poświęcone ojcu Pio.

Jedyny temat krajowy, który poruszyli wszyscy nadawcy, to kłopoty z „dobrymi zmianami” w sferze oświaty, a konkretnie z sześciolatkami i likwidacją gimnazjów. *Fakty* wskazały, że Kościół zajmuje w kwestii gimnazjów inne stanowisko niż rząd, a *Wiadomości*, że tam, gdzie samorządy dobrze działają, obie zmiany się udadzą. *Wiadomości* nadały relację z wizyty prezydenta Dudy, w szkole, której celem było propagowanie czytania dzieciom. Oprócz tego *Wiadomości* (i *Wydarzenia*) poświęciły nieco uwagi ochronie dziedzictwa i tematyce historycznej. *Wiadomości* uhonorowały też odejście (w wieku 102 lat) znanej i zasłużonej aktorki. Pozostałe informacje skategoryzowane w tematyce kulturalnej miały charakter incydentalny lub należały do ciekawostek.

Skromna reprezentacja tematyki kulturalnej we wszystkich analizowanych programach nie daje podstaw do stwierdzenia czym się one pod tym względem różnią. W objętym analizą okresie *Fakty* kładły większy nacisk na kulturę popularną, sport i rozrywkę, a *Wydarzenia* i *Wiadomości* na tematy poważniejsze (z akcentem na religię). Nie sposób jednak określić, czy jest to wyraz tendencji czy efekt zbiegu okoliczności.

Tabela 10. Tematyka informacji – tematyka społeczna

		TVN Fakty	Polsat Wydarzenia	Wiadomości	Ogółem
życie i sprawy rodzinne, małżeństwo, wychowanie dzieci, rozwód, pomoc państwa	Liczebność	3	4	7	14
		7,70%	8,50%	25,00%	
problemy i prawa jednostki trudności adaptacyjne, ochrona prywatności i dóbr osobistych	Liczebność	2	0	3	5
		5,10%	0,00%	10,70%	

<i>zdrowie, opieka medyczna, choroby, szpitale</i>	Liczebność	8	5	5	18
		20,50%	10,60%	17,90%	
<i>osoby niepełnosprawne i ich problemy</i>	Liczebność	1	0	2	3
		2,60%	0,00%	7,10%	
<i>warunki bytowe, pomoc i opieka społeczna, żłobki, przedszkola, domy opieki społecznej</i>	Liczebność	1	2	2	5
		2,60%	4,30%	7,10%	
<i>przestępczość przeciwko życiu, zdrowiu, własności</i>	Liczebność	13	17	5	35
		33,30%	36,20%	17,90%	
<i>wypadki, katastrofy</i>	Liczebność	8	11	6	25
		20,50%	23,40%	21,40%	
<i>korupcja, narkomania, patologie społeczne</i>	Liczebność	0	2	2	4
		0,00%	4,30%	7,10%	
<i>życie i problemy społeczności lokalnych</i>	Liczebność	7	3	1	11
		17,90%	6,40%	3,60%	
<i>organizacje społeczne – fundacje, stowarzyszenia</i>	Liczebność	0	4	4	8
		0,00%	8,50%	14,30%	
<i>kwestie obyczajowe, moralne, aborcja</i>	Liczebność	1	1	1	3
		2,60%	2,10%	3,60%	
<i>ekologia, ochrona środowiska</i>	Liczebność	1	3	1	5
		2,60%	6,40%	3,60%	
<i>emigracja</i>	Liczebność	5	2	1	8
		12,80%	4,30%	3,60%	
<i>stosunek do innych, geje, lesbijki, niepełnosprawni</i>	Liczebność	2	1	0	3
		5,10%	2,10%	0,00%	
	Liczebność	39	47	28	114

Uwagi do tabeli 11

W audycjach informacyjnych tematyka społeczna (i kulturalna) stanowi z reguły przeciwwagę dla tematyki politycznej (i ekonomicznej), eksponowanej w pierwszej części serwisu, równoważąc sprawy ogólniejszej natury (dotyczące interesu publicznego), zagadnieniami dotyczącymi bezpośrednio życia codziennego zwykłych ludzi (interesu prywatnego), o czym mowa jest zwykle w drugiej części serwisu. Ze względu na rozległość i złożoność tej tematyki, na użytek analizy podzielona ją na szerokie grupy tematyczne.

Pod względem nasycenia serwisów informacyjnych tematyką społeczną analizowane audycje różnią się znacząco. Najwięcej jest jej w *Wydarzeniach* (Polsat), gdzie pojawia się

nawet częściej niż tematyka polityczna. Najrzadziej jest poruszana w *Wiadomościach* (TVP1), gdzie pojawia się prawie dwa razy rzadziej niż tematyka polityczna. Najbliższe równowagi są *Fakty*(TVN), w których o sprawach społecznych mówi się niewiele mniej niż o kwestiach politycznych.

Pod względem stopnia wyeksponowania tematów społecznych wskazana wyżej reguła respektowana jest w *Wiadomościach* (TVP1) i *Wydarzeniach* (Polsat), gdzie tematy społeczne pojawiają się zwykle nie wyżej niż na trzecim lub czwartym miejscu, a najczęściej bliżej końca. Natomiast *Fakty* (TVN) w badanym okresie inaczej postąpiły trzykrotnie: dwa razy otwierając serwis materiałem sensacyjnym (list gończy za Kajetanem P., katastrofa kolejowa w Niemczech) i raz typowym tematem społecznym (darmowe leki dla seniorów). Tak wysoka pozycja leków dla seniorów może budzić zdziwienie, gdyż sprawa dotyczy widowni starszej, która nie jest głównym odbiorcą *Faktów*, więc wyjaśnieniem ekspozycji tego materiału jest to, że temat jest trudny dla rządu, który w kampanii wyborczej i w expose premier Szydło obiecał bezpłatne leki dla osób, które ukończyły 75 lat i nie jest jasne, jak zamierza się z tej obietnicy wywiązać.

W *Faktach* i *Wydarzeniach* najczęściej podnoszona tematyka społeczna jest zbliżona: trzy pierwsze pozycje zajmują (w takiej samej kolejności i zbliżonych proporcjach) relacje dotyczące przestępczości, wypadków i katastrof oraz zdrowia, chorób, opieki medycznej. W *Wydarzeniach* (Polsat) eksponowano i eksploatowano sprawę Kajetana P. podejrzanego o morderstwo młodej kobiety w Warszawie. Relacjonując ją reporterka kilka razy opisywała przebieg zbrodni, demonizując sprawcę i sugerując, że może on być wielokrotnym mordercą, choć organy ścigania tego nie potwierdzały (*Fakty* podjęły sprawę trzy razy, bardziej akcentując pracę policji). Rozrzut pozostałych subkategorii tematycznych nie daje podstaw do jasnych stwierdzeń, bo nie układa się w spójny wzorec. Jednak gdy mowa o *Wydarzeniach*, warto zauważyć, że przy dużej trosce o jednorodność przedmiotu relacji, zdarzają się tam materiały łączone, które w ramach jednego newsa poruszają dwa różne choć podobne wydarzenia (np. przestępstwa przeciwko kobietom, czy wypadki samochodowe). W takich relacjach temat jest taki sam, ale zbitki faktograficzne i montażowe komplikują tok relacji i w efekcie odbiorca może tracić orientację czego konkretnie news dotyczy (a to istotny mankament warsztatowy).

Wiadomości (TVP1) nie poruszyły (w analizowanym okresie) sprawy Kajetana P. ani razu, co warto zauważyć. Najczęściej poruszaną tematyką społeczną w *Wiadomościach* były

sprawy rodzinne, wychowanie dzieci oraz wsparcie ze strony państwa, co nawiązuje do toczonych w Sejmie sporów o kształt ustawy Rodzina 500+ i jej politycznej wagi. Materiały w *Wiadomościach* podkreślają troskę rządzących o dobro rodziny (oraz zaniechania w tym względzie poprzedniego rządu). Jednak zamieszczono w nich również materiały o zupełnie innej wymowie, pokazujące bezduszość sądów, która może być źródłem dodatkowego cierpienia w rodzinie (będzie o tym mowa w części dotyczącej analizy jakościowej). Pozostałe pozycje w kategorii tematyka społeczna w *Wiadomościach* zajmują: wypadki i katastrofy, przestępczość, zdrowie, choroby i opieka medyczna.

Podsumowanie i wnioski

Ze względu na niewielką próbę badawczą oraz wynikające stąd niewielkie liczebności poszczególnych kategorii uwzględnionych w analizie nie ma podstaw do wyciągania zbyt daleko idących wniosków co do formuły redakcyjnej każdego z analizowanych programów. Z pewną dozą ostrożności można jednak sformułować kilka ogólnych spostrzeżeń, raczej jako hipotez niż konstatacji, odnośnie ramowej konstrukcji programu, w której zawarta (zakodowana) jest określona, choćby tylko ogólnie, perspektywa spojrzenia na rzeczywistość.

Tak więc cechy formalne i strukturalne charakteryzujące *Fakty* (TVN) są następujące: ustabilizowane ramy ilościowe serwisu, składającego się najczęściej z 9 newsów; wyraźna dominacja informacji dotyczących spraw krajowych nad informacjami zagranicznymi; stosunkowo duża złożoność struktury tematycznej poszczególnych newsów, łączących zwykle kilka wątków tematycznych; wyraźne zrównoważenie tematyki politycznej i społecznej, przy niewielkim udziale problematyki gospodarczej i kulturalnej. Bliższa kategoryzacja tej struktury tematycznej pokazuje, że obraz świata w niej zakodowany zakłada względną odrębność i równoważność świata polityki i świata społecznego, ale też i ich współzależność. W świecie polityki zawsze toczą się spory i trwa rywalizacja między obozem rządzącym i opozycją, lecz ostatnio przybrała ona na sile, ponieważ obóz rządzący chce umocnić swoją dominację w świecie polityki i ingerować w świat życia społecznego (pod hasłem „dobrej zmiany”). Powoduje to wzmożoną aktywność opozycji, wspieranej przez spontaniczny ruch społeczny (oraz instytucje europejskie), która w działaniach rządu dostrzega zagrożenia dla podstaw ładu społecznego i wolności osobistych. Zmagania obu stron opisywane są w *Faktach* z perspektywy tej części społeczeństwa, która protestuje w

obronie demokracji i praw obywatelskich (z czym wiąże się – zauważalny w tym programie - bardziej zrównoważony i tolerancyjny stosunek do imigrantów). Jak na nadawcę komercyjnego przystało, obraz ten wzbogacany jest tematami budującymi pozapolityczną atrakcyjność newsów, tzn. wypadkami, przestępstwami, problemami ochrony zdrowia oraz ciekawostkami z dziedziny sportu, rozrywki, nauki.

Wydarzenia (Polsat) charakteryzują następujące cechy formalne i strukturalne: bogaty pod względem ilościowym serwis informacyjny, obejmujący najczęściej 11 newsów różnej długości (zarówno relacje rozbudowane, jak i migawkowe); wyraźna przewaga newsów dotyczących spraw społecznych nad tematyką polityczną oraz spraw krajowych nad wydarzeniami za granicą, przy niewielkim udziale tematyki gospodarczej i kulturalnej. Program ten cechuje niewielka złożoność struktury tematycznej poszczególnych newsów, zauważalnie mniejsza niż w pozostałych badanych audycjach. W strukturze tematycznej *Wydarzeń* zakodowana jest wizja świata, w której świat polityki i świat życia społecznego stanowią odrębne sfery rzeczywistości, raczej na siebie oddziałujące niż współzależne. Polityka to domena walki o władzę, wpływy i przywileje i jeśli ma ona jakiś realny wpływ na życie społeczne, to bardziej w sferze gospodarczej i bytowej (protest kupców z Lewiatana) niż stylu i sposobu życia zwykłych ludzi. Owszem władza się tym interesuje (stara się coś zrobić dla ludzi: 500+), lecz większym i bardziej realnym czynnikiem wpływającym na życie zwykłych ludzi są przestępcy, bandyci, wypadki, oszuści, i w ogóle złoczyńcy, a nie przepychanki na szczytach władzy. Tak ujmowany świat opisywany jest z dystansu, stroniącego od wyraźnego angażowania się (i widzów) w toczone spory i bez opowiedzenia się po którejś ze stron.

Cechy formalne i strukturalne *Wiadomości* (TVP1) ramujące przekazywane w nich informacje są następujące: niezbyt stabilna liczba newsów, między 7 – 10 (najczęściej 9); wyraźna, dominacja tematyki politycznej nad społeczną, gospodarczą i kulturalną, a także spraw krajowych nad tematyką zagraniczną, choć sprawy krajowe są (częściej niż w programach *Fakty* i *Wydarzenia*) ujmowane w kontekście zagranicznym (UE, NATO). *Wiadomości* cechuje duża złożoność tematyczna poszczególnych newsów, często poruszających kilka tematów i obejmujących kilka wątków. Jednak w skomplikowanej strukturze tematycznej zakodowana jest w istocie spójna wizja świata, w której świat polityczny i społeczny nie stanowią odrębnych sfer rzeczywistości, lecz są ściśle powiązane w taki sposób, że świat polityki dominuje nad światem społecznym (także nad gospodarką i

kulturą), bo te bez wsparcia i regulacji ze strony polityków nie mogą rozwiązywać swoich problemów. Żeby więc wspomagać rozwój życia społecznego i wprowadzać w nim dobre zmiany, należy przełamać polityczne i „malkontenckie” opory, utrudniające partii rządzącej realizację jej planu naprawy. Przy tak wyraźnym podziale na władzę przedstawianą pozytywnie i opozycję przedstawianą negatywnie *Wiadomości* nie mogą zachować neutralności i stać z boku ani tym bardziej krytykować władzę, lecz muszą ją wspierać, bo to leży w interesie społecznym. Taka perspektywa narzuca niechętny stosunek do imigrantów, uchodźców i instytucji UE, a także sił zewnętrznych (z wyjątkiem NATO), mogących ingerować w nasze sprawy (np. Niemiec i Rosji).

Zarysowane w ten sposób ramy strukturalne i tematyczne oznaczają, że *Fakty* (TVN) i *Wiadomości* (TVP1) przedstawiają zasadniczo różne wizje świata, a *Wydarzenia* (Polsat) przeciwstawiają im jeszcze inny obraz świata, zdystansowany do obu perspektyw. Można by to uznać za rzecz normalną, a przynajmniej dopuszczalną, gdyby nie to, że perspektywa opisu świata przyjęta i praktykowana w *Wiadomościach* jest sprzeczna z powinnościami nadawcy publicznego (tzn. instytucji publicznej mającej stać ponad podziałami politycznymi, zachowującej równy dystans do różnych sił społecznych i obozów politycznych), a w szczególności z ustawowymi zadaniami TVP (art. 21 pkt. 2 ustawy o radiofonii i telewizji). Można zaryzykować stwierdzenie, że gdyby z obrazu świata w *Faktach* wyeliminować najdalej idącą krytykę rządu, niekiedy balansującą na krawędzi ironii, a nawet szyderstwa, to byłby on bliższy perspektywie właściwej dla nadawcy publicznego niż optyka *Wiadomości*. Za takim stwierdzeniem przemawia głównie to, że *Fakty* występują w roli krytyka, czy nawet antagonisty obozu władzy z perspektywy społecznej i w imię praw i swobód ogółu, co jest głęboko wpisane w tradycję dziennikarstwa jako służby społecznej, podczas gdy *Wiadomości* otwarcie sprzyjają, wręcz służą, obozowi władzy, który przede wszystkim i w sposób ostentacyjny dąży do umocnienia swojej pozycji. Pod każdym względem jest to więc perspektywa stronnicza, by nie powiedzieć: antyspołeczna.

ŚWIAT PRZEDSTAWIONY W NEWSACH

Niezależnie od tego jakiej dziedziny życia dotyczą zdarzenia i problemy przedstawiane w newsach, mają one wartość dziennikarską tylko wtedy, gdy mówią o czymś ważnym, co ma wpływ na życie wielu ludzi (tzw. twarde newsy) lub o czymś interesującym, co budzi zaciekawienie wielu ludzi (tzw. miękkie newsy). Za każdym razem muszą to być zdarzenia niezwykle, mające duży potencjał dramatyczny. Ten potencjał zasadza się na konflikcie między dążeniami jednej strony (jednostki, grupy, instytucji, państwa), która jest czynnikiem sprawczym pewnych zdarzeń, a przeciwnymi tym dążeniom działaniami innych ludzi, instytucji, mechanizmów, sił natury, itp. Dla dopełnienia obrazu zmagania obu stron potrzebna jest jeszcze minimalna choćby wiedza o tym, kto lub co decyduje bądź może decydować o powodzeniu (sukcesie) jednej ze stron, a także kto może coś zyskać lub stracić w następstwie opisywanych zdarzeń. Przyjmując taki „szkielet” opisywanych zdarzeń, w analizie przyporządkowano mu pięć zmiennych: rodzaj aktywności określający charakter zdarzeń/zjawisk, ich czynnik sprawczy, przeszkodę lub czynnik korygujący, czynnik decydujący o przewadze jednej ze stron, ofiary/beneficjenci relacjonowanych zdarzeń.

Przed prezentacją wyników tej części analizy należy zaznaczyć, na co wskazały ustalenia pierwszej części ekspertyzy, że duża część newsów w trzech analizowanych audycjach dotyczyła tych samych zdarzeń, co oczywiście wynikało z wagi tych wydarzeń oraz niewielkiego marginesu redakcyjnej swobody (skoro można informować tylko o 8-11 zdarzeniach, to należy skupić uwagę na najważniejszych lub najciekawszych). Żeby ukazać stopień zbieżności analizowanych newsów wystarczy wskazać, że w 224 newsach tworzących analizowany zbiór, 33 tematy pojawiły się co najmniej raz w programach dwóch różnych nadawców. Tak licząc, w sumie aż 138 newsów, czyli więcej niż połowa całego zbioru, dotyczyło tych 33 tematów (faktycznie wspólnych tematów było nieco więcej). W obszarze tej zbieżności tematycznej najbardziej zbliżonymi do siebie audycjami są *Fakty* (TVN) i *Wiadomości* (TVP1) – nadały one łącznie 153 newsy, z czego 87 dotyczyło owych 33 tematów wspólnych. Mniejszy stopień zbieżności cechowały *Fakty i Wydarzenia*, a jeszcze mniejszy (choć już nieznacznie) *Wiadomości* (TVP1) i *Wydarzenia* (Polsat).

Tabela 11. Rodzaj ludzkiej aktywności definiujący charakter newsa

		TVN Fakty	Polsat Wydarzenia	Wiadomości	Ogółem
<i>człowiek decyduje, podejmowanie lub ogłaszanie decyzji</i>	Liczebność	15	19	23	57
		20,50%	23,80%	32,40%	25,40%
<i>człowiek cierpi, doznawanie krzywdy, poszukiwanie i udzielanie pomocy</i>	Liczebność	11	9	11	31
		15,10%	11,20%	15,50%	13,80%
<i>człowiek tworzy, działalność badawcza, kreatywna, rywalizacyjna</i>	Liczebność	4	2	4	10
		5,50%	2,50%	5,60%	4,50%
<i>człowiek walczy, walki zbrojne, terroryzm</i>	Liczebność	3	0	3	6
		4,10%	0,00%	4,20%	2,70%
<i>człowiek celebrytuje, rytuały społeczne, święta, praktyki religijne</i>	Liczebność	1	3	5	9
		1,40%	3,80%	7,00%	4,00%
<i>człowiek protestuje, manifestacje niezadowolenia</i>	Liczebność	9	11	5	25
		12,30%	13,80%	7,00%	11,20%
<i>człowiek się bawi, poszukiwanie przyjemności, relaksu, rekreacja</i>	Liczebność	5	5	1	11
		6,80%	6,20%	1,40%	4,90%
<i>człowiek docieka prawdy, wyjaśnianie zawiłych spraw, prostowanie faktów</i>	Liczebność	8	6	11	25
		11,00%	7,50%	15,50%	11,20%
<i>pogoń za złoczyńcą, łapanie, sądzenie i karanie krzywdzicieli</i>	Liczebność	12	18	6	36
		16,40%	22,50%	8,50%	16,10%
<i>narcyzm medialny, media wykorzystują lub chwalią inne media</i>	Liczebność	0	0	1	1
		0,00%	0,00%	1,40%	0,40%
<i>natura robi swoje, działanie i wpływ sił przyrody na ludzi, zdarzenia losowe</i>	Liczebność	5	7	1	13
		6,80%	8,80%	1,40%	5,80%
	Liczebność	73	80	71	224
		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Uwagi do tabeli 12

Głównym warunkiem dobrej opowieści, a news powinien nią być, jest wyraźna rama tematyczna łącząca w spójną całość wszystkie informacje, wątki i dygresje ją tworzące. Od tego zależy rozumienie i kategoryzowanie przekazywanej wiedzy o świecie. Na użytek ekspertyzy przyjęto, że skoro newsy opowiadają głównie o działaniach ludzi, to dominujący w opisywanych zdarzeniach typ ludzkiej aktywności bardziej niż cokolwiek innego definiuje znaczenie przekazywanej wiedzy o świecie (ukierunkowuje interpretacje całego przekazu).

Nawiązując do wcześniejszych badań (realizowanych m. in. na zlecenie zarządu TVP S.A.), gdzie ten czynnik traktowano jako ramę opowieści, ludzkie działania podzielono na jedenaście subkategorii.

Wyniki analizy pokazują, że choć we wszystkich audycjach dominują newsy dotyczące podejmowania decyzji, co wiąże się z eksponowaniem w nich polityki (podejmowanie decyzji lub wpływanie na nie stanowi istotę polityki), to jednak proporcje tej sfery działania do innych sfer ludzkiej aktywności dość wyraźnie różnią badane programy.

Podejmowanie decyzji zdecydowanie dominuje w *Wiadomościach* (TVP1), czego nie równoważy inny rodzaj aktywności: np. zmaganie się ludzi z różnymi cierpieniami i udzielanie im pomocy, dociekanie prawdy, czyli rozliczenia z przeszłością, czemu *Wiadomości* poświęcają sporo uwagi (choć w sumie mniej niż podejmowaniu decyzji), ani też pozostałe rodzaje ludzkiej działalności, traktowane marginalnie. W sumarycznym ujęciu świat przedstawiony w *Wiadomościach* jest więc monocentryczny, zorientowany głównie na sferę działań politycznych (szeroko ujmowanych, dotyczących władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej różnych szczebli).

W *Wydarzeniach* (Polsat) podejmowanie decyzji jest wyraźnie równoważone (prawie w takim samym stosunku procentowym) newsami dotyczącymi ścigania przestępców (także ich sądzeniem i karaniem). Pozostałe rodzaje aktywności, wyodrębnione w analizie (np. protesty i manifestacje niezadowolenia, doznawanie cierpień i szukanie pomocy), nie równoważą wyraźnie bipolarnej wizji ludzkiej aktywności w tym programie.

Najbardziej zróżnicowany i zrównoważony obraz świata pokazują *Fakty* (TVN). Tu także dominuje podejmowanie decyzji, ale w mniejszym stopniu niż w audycjach pozostałych nadawców, a ponadto jest ono w większym stopniu równoważone przez inne aktywności: ściganie przestępców, doświadczanie cierpienia, protesty i manifestacje oraz dociekanie prawdy. Biorąc to pod uwagę, można przyjąć, że jest to świat policentryczny, dostrzegający szersze spektrum ludzkiej aktywności niż oba pozostałe programy.

Warto też zauważyć, że światy *Faktów* i *Wydarzeń* są pogodniejsze, częściej pokazują ludzi bawiących się, podczas gdy w *Wiadomościach* pojawiają się akcenty rytualnej podniosłości i celebry.

Tabela 12. Podstawy konstrukcji świata przedstawionego – Fakty (TVN)

<i>Fakty (TVN)</i>	<i>Czynnik sprawczy</i>	<i>Czynniki przeciwdziałający</i>	<i>Czynnik rozstrzygający</i>	<i>beneficjenci</i>	<i>ofiary</i>
<i>Działania polityków i instytucji obozu władzy</i>	20	13	13	2	2
<i>Działania polityków i partii opozycyjnych</i>		10	1		1
<i>Działania administracji i władzy państwowej (sądy, policja, itp.)</i>	13	14	17	4	1
<i>Przedstawiciele i działania władz samorządowej</i>	1	6	6		1
<i>Osoby prywatne, zbiorowości nieorganizowane</i>	16	9	10	11	37
<i>Instytucje niepubliczne, firmy prywatne, org. społeczne</i>	8	5	4	2	3
<i>Procedury, system, rynek, opinia publiczna, technika, Zaszczości historyczne, nierozwiązane problemy</i>	2	10	12	1	
<i>Żywioł, siły natury, wypadki losowe</i>	11	4	2		1
<i>Działania przedstawicieli, instytucji państw obcych</i>	3	2	2		
<i>Przestępcy, środowiska patologiczne, bezdomni, Instytucje i struktury UE, NATO</i>	7	9			
<i>Struktury ponadnarodowe inne niż UE, NATO</i>	2		1		
<i>Ofiary przestępstw, osoby Pokrzywdzone</i>	1		1		2
<i>Inne</i>					
<i>Ogółem (73)</i>	84	84	69	20	48

Uwagi do tabeli 13

Ludzkie działania, będące motorem napędowym narracji, nie występują w newsach w postaci czystej, lecz w postaci określonych ról czy działań określonych instytucji oraz w kontekście innych działań i całego splotu uwarunkowań sytuacyjnych. Działania te i uwarunkowania muszą tworzyć konflikt, bo inaczej nie stanowią ani ważnego, ani interesującego materiału na dziennikarską relację. Przyjmując zatem, że „szkielet” każdego newsa stanowi sytuacja dramatyczna, w analizie uwzględniono cztery zasadnicze rodzaje czynników, które ją tworzą: czynniki sprawcze (zdarzenia inicjujące), czynniki przeciwdziałające (blokujące lub korygujące przebieg zdarzeń), czynniki rozstrzygające

(mogące wywrzeć decydujący wpływ na skutki zdarzeń) oraz wskazanie, kto jest beneficjentem lub ofiarą zdarzeń. Oprócz ogólnej kategoryzacji ludzi, ról i instytucji występujących w charakterze każdego z tych czynników, w analizie uwzględniono też działanie czynników nie ludzkich, takich jak: procedury, system, rynek, opinia publiczna, zaszłości historyczne, nierozwiązane problemy, a także żywioły, siły natury, wypadki losowe oraz instytucje i struktury ponadnarodowe (UE, NATO i inne).

Newsy nadawane w *Faktach* (TVN) cechuje względne zrównoważenie częstości występowania i konfiguracji czynników budujących dramaturgię przekazu. Dowodzi to troski o konstrukcję, a zwłaszcza spoistość relacji – czynnik rozstrzygający, stanowiący ważne domknięcie relacji, występuje w tej audycji częściej niż w obu pozostałych. Także czynniki sprawcze i przeciwdziałające są tu bardziej zróżnicowane i zrównoważone, niż w *Wiadomościach* i *Wydarzeniach*. W roli czynnika sprawczego najczęściej występują politycy i instytucje obozu władzy (prezydent, premier, ministrowie, politycy partii rządzącej), ale sprawcami zdarzeń są też osoby prywatne i zbiorowości niezorganizowane (do tej kategorii zaliczano demonstracje KOD i Amnesty International, bo oprócz działaczy tych organizacji uczestniczyły w nich znaczne grupy wspierające), a także działania aparatu administracji i władzy państwowej oraz siły natury i zdarzenia losowe. Wśród czynników przeciwdziałających przeważają działania administracji i władzy państwowej oraz przedstawiciele obozu władzy, lecz w znacznym zakresie także działania opozycji oraz mechanizmy systemowe (procedury, rynek, opinia publiczna, itp.). Głównym czynnikiem rozstrzygającym są działania administracji i władzy państwowej oraz działania (decyzje) obozu władzy, jednak dość często (częściej niż w innych programach) także procedury i mechanizmy systemowe. Ofiar opisywanych zdarzeń jest więcej niż ich beneficjentów.

Tabela 13. Podstawy konstrukcji świata przedstawionego – Wydarzenia (Polsat)

Wydarzenia (Polsat)	Czynnik sprawczy	Czynniki przeciwdziałający	Czynnik rozstrzygający	beneficjenci	ofiary
Działania polityków i instytucji obozu władzy	12	9	10	3	
Działania polityków i partii Opozycyjnych	3	9	1		
Działania administracji i władzy państwowej (sądy, policja, itp.)	9	19	12		1
Przedstawiciele i działania władz samorządowej	2	2	5		1
Osoby prywatne, zbiorowości nieorganizowane	18	7	1	11	38
Instytucje niepubliczne, firmy prywatne, organizacje społ.	9	9	3	2	4
Procedury, system, rynek, opinia publiczna, technika,	1	9	7		
Zasłóści historyczne, nierozwiązane problemy	4	3			1
Żywioł, siły natury, wypadki losowe	13	3	2		
Działania przedstawicieli, instytucji państw obcych	10	3	7	1	1
Przestępcy, środowiska patologiczne, bezdomni,	13	8			
Instytucje i struktury UE, NATO	2		1		
Struktury ponadnarodowe inne niż UE, NATO	1		2		
Ofiary przestępstw, osoby pokrzywdzone					6
Inne					
Ogółem (80)	97	81	51	17	52

Uwagi do tabeli 14

Konstrukcja świata przedstawionego w *Wydarzeniach* (Polsat) jest prostsza niż w *Faktach* i różni się od nich wyraźnie. Głównym czynnikiem sprawczym opisywanych zdarzeń są osoby prywatne i zbiorowości nieorganizowane, następnie przestępcy i środowiska patologiczne oraz siły natury i zdarzenia losowe, a dopiero w dalszej kolejności działania polityków i instytucji obozu władzy. Czynnikiem przeciwdziałającym i rozstrzygającym są najczęściej działania administracji i władzy państwowej, a także działania polityków partii rządzącej.

Proporcje ofiar i beneficjentów relacjonowanych zdarzeń są podobne jak w *Faktach*. Rozrzut pozostałych czynników jest duży i świadczy o względnie zróżnicowanym obrazie rzeczywistości. Taka konfiguracja czynników kształtujących obraz świata przedstawionego świadczy o tym, że jest to świat zdystansowany wobec polityki, żyjący bardziej problemami społecznymi i zdarzeniami naruszającymi poczucie bezpieczeństwa (przestępcy, żywioły, wypadki losowe) niż konfliktami na szczytach władzy, które nie przekładają się bezpośrednio na warunki życia zwykłych ludzi.

Tabela 14. Podstawy konstrukcji świata przedstawionego – Wiadomości (TVP1)

Wiadomości (TVP1)	Czynnik sprawczy	Czynniki przeciwdziałający	Czynnik rozstrzygający	beneficjenci	ofiary
Działania polityków i instytucji obozu władzy	23	5	13	9	0
Działanie polityków i partii opozycyjnych	3	10	1	2	1
Działanie administracji i władzy państwowej (sądy, policja, itp.)	9	9	11		4
przedstawiciele i działania władz samorządowej	3	1	3		
osoby prywatne, zbiorowości niezorganizowane	8	7		16	26
Instytucje niepubliczne, firmy prywatne, organizacje społ.	7	10	2	1	4
Procedury, system, rynek, opinia publiczna, technika,	2	8	5	2	1
Zaszczości historyczne, nierozwiązane problemy	3	4		2	3
Żywioł, siły natury, wypadki losowe	4	4			
Działania przedstawicieli, instytucji państw obcych	16	10	6	2	4
Przestępcy, środowiska patologiczne, bezdomni,	2	2			
Instytucje i struktury UE, NATO	6	3			
Struktury ponadnarodowe inne niż UE, NATO	1		3		
Ofiary przestępstw, osoby Pokrzywdzone					1
Inne	1	3	1		
Ogółem (71)	88	76	45	34	44

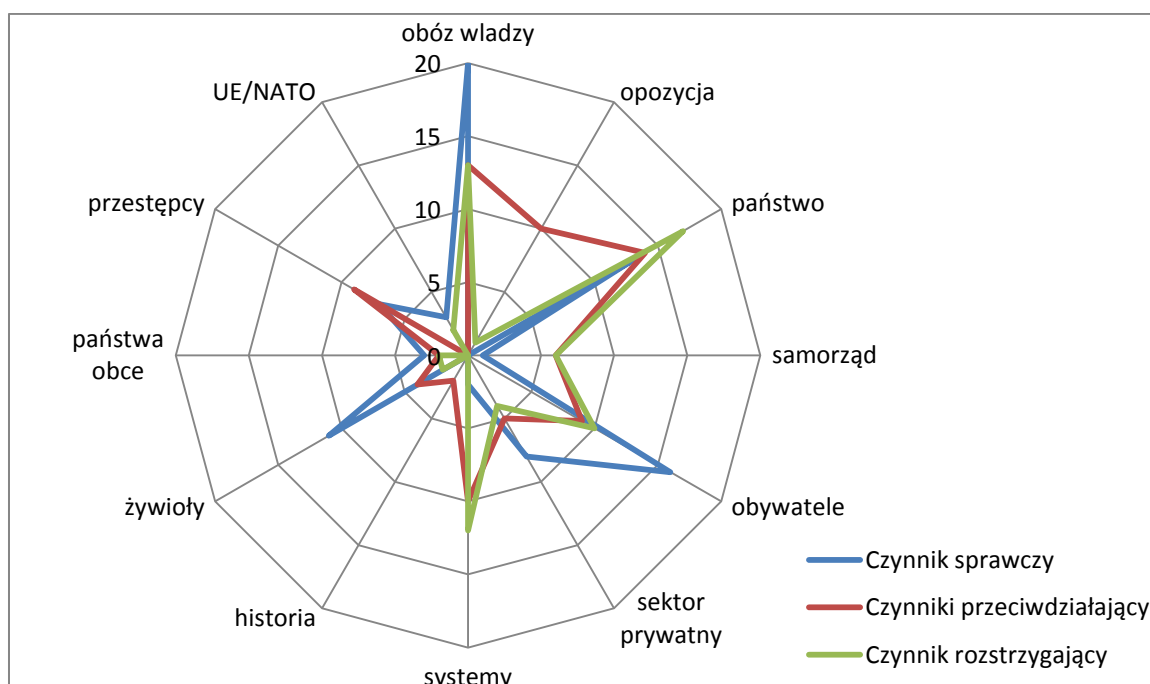
Uwagi do tabeli 15

Sposób konstruowania newsów i świat przedstawiony w *Wiadomościach* (TVP1) wyraźnie odróżniają ten program od *Faktów* i *Wydarzeń*. Zróżnicowanie czynników budujących dramaturgię przekazu jest tu większe niż w pozostałych audycjach, a mimo to obraz świata przedstawionego jest bardziej jednorodny. Wynika to z większej polaryzacji tych czynników. Najwyraźniej widać to w przypadku czynników sprawczych, gdzie wprowadzono wiele subkategorii przyjętych w analizie, lecz dominują tylko dwie: działania polityków i instytucji obozu władzy oraz przedstawiciele i instytucje państw obcych. Podobnie jest w przypadku czynników przeciwdziałających, jest ich wiele, ale dominują trzy: działania polityków i partii opozycyjnych, instytucje niepubliczne i organizacje społeczne oraz przedstawiciele instytucji państw obcych. Czynników rozstrzygających jest mniej niż w newsach pozostałych stacji i są to głównie działania polityków i instytucji obozu władzy oraz administracja i władze państwowe. Natomiast proporcje beneficjentów i ofiar są bardziej zrównoważone niż w *Faktach* i *Wydarzeniach* – choć ofiar jest mniej niż beneficjentów. Biorąc pod uwagę takie spolaryzowanie wyznaczników świata przedstawionego widać wyraźnie, że jego konstrukcja jest dość prosta i jednorodna – jest to świat zawężony do sfery politycznej, w której występują silne napięcia między obozem władzy a opozycją polityczną oraz instytucjami niepublicznymi i organizacjami społecznymi, przy pośredniczącej i niedookreślonej roli przedstawicieli instytucji i państw obcych. Stosunkowo niewielka reprezentacja czynników rozstrzygających świadczy o tym, że jest to świat nieustabilizowany, w którym wiele napięć i konfliktów nie ma wyraźnego rozstrzygnięcia.

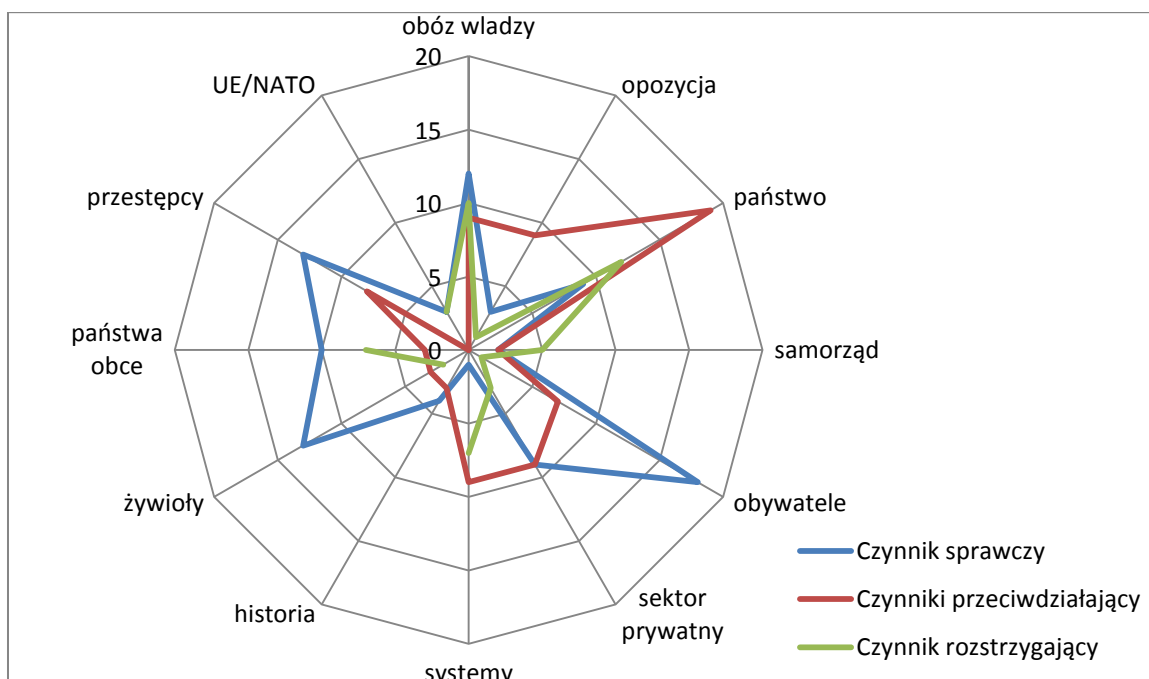
Przedstawione wyżej wyniki ilościowej analizy konstrukcji świata przedstawionego w trzech analizowanych audycjach tworzą bogaty zbiór danych, które wskazują najważniejsze dzielące je różnice. Jednak w rozbiciu na trzy tabele różnice te są niezbyt widoczne, natomiast stworzenie jednej tabeli zbiorczej dawałoby jeszcze mniej czytelny gąszcz danych. Dlatego, celem lepszego uwidocznienia wykrytych różnic, przedstawiono je za pomocą tzw. wykresu radarowego (wykresy 1, 2, 3). Dla większej przejrzystości wykresu uwzględniono w każdym z nich tylko trzy najważniejsze wymiary świata przedstawionego w danej audycji (czynniki

sprawcze, czynniki przeciwdziałające, czynniki rozstrzygające), nieznacznie uproszczono też liczbę zmiennych wariantów każdego czynnika. Dzięki temu powstała bardziej czytelna ilustracja danych opisanych w tabelach 13, 14, 15. Należy zwrócić uwagę, że wykresy pokazują frekwencję danego elementu za pomocą liczby newsów, a nie procentowo, wobec tego należy pamiętać, że w programie *Wydarzenia* (Polsat) było znacząco więcej newsów (80) niż w *Faktach* (73) i *Wiadomościach* (71) – stąd świat przedstawiony w *Wydarzeniach* jest nieco bardziej wielowymiarowy i obszerny.

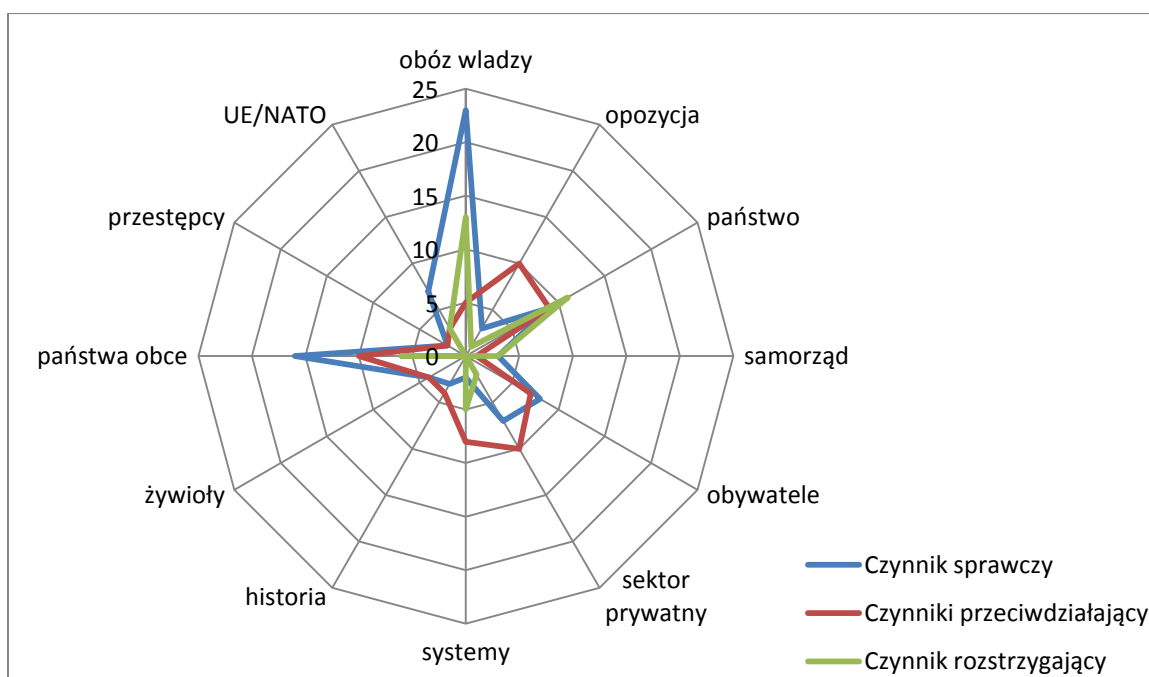
Wykres 1 – Struktura świata przedstawionego w programie Fakty (TVN)

Wykres 2 – Struktura świata przedstawionego w programie Wydarzenia (Polsat)

Wykres 3 – Struktura świata przedstawionego w programie Wiadomości (TVP1)

Wymowa newsów – sposoby przyciągnięcia uwagi widza

Truizmem jest stwierdzenie, że media nie tylko mówią nam, co jest ważne, ale także, prezentując określony punkt widzenia, mówią, co z przedstawianych faktów i wydarzeń wynika i jak w związku z tym mamy myśleć o świecie. Stąd ważną częścią analizy była próba

określenia sposobów i technik wykorzystywanych w programach informacyjnych do kształtowania wizji świata u odbiorcy – jak wydawcy przyciągają uwagę widza i jak wzbudzają jego zaangażowanie, konieczne do odebrania prezentowanego obrazu rzeczywistości.

W przeprowadzonej analizie zidentyfikowano cztery główne sposoby wzbudzania zainteresowania audytorium. Po pierwsze, uwagę widzów może skupiać sam temat – spektakularne wypadki, ludzkie tragedie, a także ciekawostki na temat ludzi i środowiska ich życia itp. Poprzez sam fakt pokazania ich w ogólnopolskich wiadomościach zyskują na znaczeniu. Dodatkowo sposób relacjonowania wydarzeń może dobitnie podkreślać ich wagę na poziomie ogólnym: budowanie poczucia obserwowania faktów i wydarzeń szczególnie istotnych dla państwa i obywateli jest jedną z częściej wykorzystywanych strategii przyciągania uwagi widzów programów informacyjnych. Wydawcy mogą wzbudzać zainteresowanie także poprzez akcentowanie osobistego odniesienia (relewancji) – przedstawienia informacji w sposób, który jednoznacznie sugeruje czy prezentowane fakty wpłyną na indywidualną sytuację jednostki – pogorszą ją lub polepszą. Kolejnym, najbardziej miękkim sposobem angażowania jest użycie określonych środków wyrazu mających na celu wzbudzenie reakcji na poziomie emocjonalnym (rozbawienia, strachu itp.). Prezentowanie informacji w prześmiewczym tonie (np. przykład starcie posłanki K. Pawłowicz z Watchdog) wpływa w istotny sposób na postrzeganie relacjonowanych wydarzeń i osób w nich uczestniczących. Najbardziej kontrowersyjnym, lecz nie mniej ważnym sposobem wzbudzania zaangażowania jest pozostawienie określonego wrażenia na temat relacjonowanych wydarzeń – w tej grupie będą mieścić się wszelkie techniki i środki wyrazu, których celem jest (poprzez sugerowanie sposobu rozumienia i interpretacji prezentowanych informacji) nadanie pewnej wymowy faktom, które mają budować spójną wizję i obraz świata przedstawionego w poszczególnych audycjach informacyjnych.

Tabela 15. Sposoby wzbudzania zainteresowania, wymowa newsów

		TVN Fakty	Polsat Wydarzenia	TVP Wiadomości	Ogółem
gwałt, przemoc, ofiary	Liczebność	18	17	11	46
		24,70%	21,20%	15,50%	
wypadki, katastrofy	Liczebność	12	11	8	31
		16,40%	13,80%	11,30%	
chorobę, cierpienie, kalectwo	Liczebność	11	5	5	21
		15,10%	6,20%	7,00%	

<i>seks, prostytutkę, erotykę, obsceniczność</i>	Liczebność	2	1	0	3
		2,70%	1,20%	0,00%	
<i>wulgarne gesty, zachowania, określenia, napisy</i>	Liczebność	1	1	0	2
		1,40%	1,20%	0,00%	
<i>zbiorowe lub indywidualne manifestacje niezgody, fanatyzmu, rasizmu</i>	Liczebność	5	6	3	14
		6,80%	7,50%	4,20%	
<i>znane i sławne postacie, celebrities</i>	Liczebność	0	2	4	6
		0,00%	2,50%	5,60%	
<i>plotki, ciekawostki, migawki ze świata show biznesu, mody i rozrywki</i>	Liczebność	7	9	2	18
		9,60%	11,20%	2,80%	
<i>ciekawostki, dziwy natury, zjawiska nadprzyrodzone</i>	Liczebność	4	7	3	14
		5,50%	8,80%	4,20%	
<i>ważne sprawy dla Polski</i>	Liczebność	10	5	18	33
		13,70%	6,20%	25,40%	
<i>Ogółem</i>		70	64	54	
<i>poprawa indywidualnej sytuacji jednostki</i>	Liczebność	5	5	13	23
		6,80%	6,20%	18,30%	
<i>pogorszenie sytuacji jednostki</i>	Liczebność	2	4	1	7
		2,70%	5,00%	1,40%	
<i>Ogółem</i>		7	9	14	
<i>sytuacje i zdarzenia komiczne, wybuchy wesołości</i>	Liczebność	3	1	1	5
		4,10%	1,20%	1,40%	
<i>ostre, przeszywające dźwięki, okrzyki, efekty akustyczne</i>	Liczebność	0	2	1	3
		0,00%	2,50%	1,40%	
<i>inne obrazy lub sygnały pobudzające lub skupiające uwagę</i>	Liczebność	0	0	1	1
		0,00%	0,00%	1,40%	
<i>budowanie atmosfery zagrożenia</i>	Liczebność	5	7	11	23
		6,80%	8,80%	15,50%	
<i>Ogółem</i>		8	10	14	
<i>niesprawiedliwość, nieudolność Państwa, obniżenie autorytetu instytucji Państwowych</i>	Liczebność	29	20	5	54
		39,70%	25,00%	7,00%	
<i>konieczność rozliczenia z przeszłością</i>	Liczebność	3	4	11	18
		4,10%	5,00%	15,50%	
<i>sugerowanie kłamstwa, perfidii aktorom działającym</i>	Liczebność	7	7	4	18
		9,60%	8,80%	5,60%	
<i>Ogółem</i>		39	31	20	
<i>Ogółem</i>	Liczebność	73	80	71	224

Uwagi do tabeli 16

Uzyskane dane pokazują istotne różnice w budowaniu zaangażowania widzów pomiędzy badanymi audycjami informacyjnymi. Między nadawcą publicznym, a stacjami komercyjnymi zarysowuje się wyraźna linia podziału.

Analiza konstrukcji świata przedstawionego w *Wiadomościach* wykazała, że jest to świat monocentryczny silnie skoncentrowany wokół sfery działań politycznych, w której obecne są napięcia między obozem władzy a opozycją. Odpowiedź na pytanie co jest ważne w takim świecie przedstawionym jest dosyć prosta – ważne jest to, co jest ważne dla Polski. Jest ważne, bo oferuje szansę na poprawę indywidualnej sytuacji jednostki. Silne podkreślanie w serwisach informacyjnych uczestnictwa w ważnych wydarzeniach inspirowanych przez rząd i jego działania może uprawomocniać zarzuty kierowane pod adresem TVP, że *Wiadomości* mimo ustawowego nakazu bezstronności i wyważenia przekazu reprezentują interes rządu i kreują jednostronny obraz świata. Dodatkowo nieścisłości i pewna wybiórczość w prezentowaniu faktów (np. w przypadku relacji z 4 lutego z odwiedzin przez prezydenta A. Dudę szkoły w Lubniu, w *Wiadomościach* nie pojawiła się wzmianka o demonstracji KOD-u, która miała miejsce przed szkołą, o czym doniósł Polsat) stawia kwestię bezstronności informacji prezentowanych w stacji publicznej pod znakiem zapytania.

Jednak ta rządowa propaganda sukcesu zwraca uwagę nie tylko w przypadku technik wzbudzających zaangażowanie u widza TVP – oprócz silnej koncentracji na teraźniejszych sukcesach, bardzo widoczne jest także zainteresowanie i akcentowanie przeszłości. Fakty historyczne mają ogromne znaczenie w wizji rzeczywistości kreowanej w TVP, a potrzeba rozliczenia przeszłości, stanowi oś tematyczną wielu newsów. Dodając do tego silne, znacznie większe niż w pozostałych stacjach, budowanie poczucia zagrożenia ze strony sił zewnętrznych (imigranci, Rosja) stwarza obraz świata podwójnie zagrożonego – także ze strony sił wewnętrznych, które należy rozliczyć z przeszłych działań, aby zmiana, której pierwsze oznaki sukcesu są relacjonowane, mogła się dokonać w pełni.

W przypadku stacji komercyjnych, w których świat przedstawiony jest bardziej policentryczny i różnorodny, sytuacja przedstawia się zupełnie inaczej. *Fakty* TVN relacjonując działania rządu w sferze polityki, przyjmują wobec nich postawę krytyczną, a

czasem nawet prześmiewczą. Silnie koncentrując się na drobiazgowych analizach społecznych skutków działań władz, mają tendencję do prezentowania obrazu państwa i jego instytucji jako niewydolnych oraz nieudolnie rządzonych, przedstawiciele zaś obozu władzy często są przedstawiani w negatywnym świetle jako osoby nierzetelne i nie zawsze o czystych intencjach.

Z kolei serwisy informacyjne Polsatu, nawet gdy przedstawiają newsy z obszaru polityki, silnie koncentrują się w swoich relacjach wokół dodatkowych, czasem nieco pobocznych, elementów sensacyjnych (jak na przykład w przypadku relacji z poszukiwania Kajetana P., w której pojawił się wątek sugerowania matactw ze strony prokuratury ze względu na fakt, że Kajetan P. jest synem prokuratora). Widać wyraźnie, że w przypadku *Wydarzeń* wydawcy częściej obierają strategię budowania zaangażowania przez wzbudzenie ciekawości i pobudzenie emocjonalne widza.

Podsumowanie i wnioski

W pierwszej części ekspertyzy chodziło o ustalenie ram konstrukcyjnych i tematycznych obrazu świata przedstawionego w trzech analizowanych programach, czyli tego o czym się w nich mówi i na czym skupiają uwagę widzów. Na tej podstawie sformułowano kilka spostrzeżeń co do sposobu przedstawiania świata. Trafność tych spostrzeżeń miała potwierdzić szczegółowa analiza konstrukcji poszczególnych newsów jako mikropowieści o rzeczywistości, z których wyłania się ogólniejsza jej wizja. Przedstawione w tej części ekspertyzy wyniki analizy w zasadzie potwierdzają spostrzeżenia poczynione w części pierwszej. Z dużą dozą pewności można bowiem stwierdzić, że „szkielet” konstrukcyjny newsów najczęściej występujący w analizowanych programach w większości przypadków pasuje do ich ogólnych ram strukturalnych i tematycznych.

I tak, wcześniejsze spostrzeżenia odnośnie większego zróżnicowania i zrównoważenia struktury tematycznej *Faktów* (TVN) oraz wynikającego stąd zrównoważenia sfery politycznej i życia społecznego znalazły potwierdzenie na poziomie analizy rodzaju i aktywności ludzkiej definiującej charakter newsów. Wprawdzie w tym zakresie dominuje podejmowanie decyzji, co stanowi zwykle domenę polityki, lecz jest ono równoważone przez inne rodzaje aktywności, charakterystyczne dla innych niż polityka sfer ludzkiej aktywności. To świadczy o szerokim oglądzie rzeczywistości. Kolejnym tego potwierdzeniem jest najczęściej pojawiający się w tej audycji „szkielet” konstrukcyjny opisywanych zdarzeń. Tu też zróżnicowanie i

zrównoważenie czynników sprawczych, przeciwdziałających i rozstrzygających dotyczących opisywanych zdarzeń jest znacząco większe niż w *Wydarzeniach* i *Wiadomościach*. Upoważnia to do stwierdzenia, że choć *Fakty* sporo uwagi poświęcają bieżącym sporom i konfliktom politycznym (starają się je relacjonować w sposób wyrazisty, akcentując różnice stanowisk i temperaturę sporu), to nie przesłania im to innych dziedzin ludzkiej aktywności i życia społecznego, które rządzą się swoimi prawami i mają swoją dynamikę. *Fakty* starają się prezentować świat z różnych perspektyw i punktów widzenia, preferując raczej perspektywę społeczną niż polityczną, jednak gdy idzie o tę ostatnią, to nie kryją swojej podejrzliwości, a nawet niechęci do polityków i partii rządzącej. Na podkreślenie zasługuje też troska o dramaturgiczną klarowność (*ergo* zrozumiałość) newsów ..

Wstępne ustalenia dotyczące przewagi tematyki społecznej nad tematyką polityczną w *Wydarzeniach* (Polsat) oraz charakterystyczny dla tej audycji dystans wobec świata polityki znajdują silne potwierdzenie i rozwinięcie w analizie aktywności definiującej charakter newsów, gdzie podejmowanie decyzji (domena polityki) jest wyraźnie równoważone przez inne działania (zwłaszcza wykrywanie przestępstw). Oddzielenie świata polityki od życia zwykłych ludzi widać jeszcze wyraźniej w opisie poszczególnych zdarzeń. W najczęściej stosowanym „szkielecie” konstrukcyjnym newsów głównym czynnikiem sprawczym opisywanych zdarzeń są osoby prywatne i społeczności niezorganizowane oraz przestępcy i siły natury. Potwierdza to wcześniejsze spostrzeżenie, że w świecie *Wydarzeń* polityka (i politycy) nie ma zasadniczego wpływu na życie społeczne, a złoczyńcy i żywioły stanowią większe zagrożenie dla ludzi (społeczeństwa) niż konflikty i spory na szczytach władzy. Co więcej, te spory i konflikty nie mają też wielkiego wpływu na administrację i władze państwowe (policja, sądy, prokuratura), które działają „po swojemu” i nie zawsze wystarczająco skutecznie.

Zauważona wcześniej w *Wiadomościach* dominacja tematyki politycznej nad wszelką inną znajduje potwierdzenie w konstrukcji świata przedstawionego. W stopniu większym niż w *Faktach* i *Wydarzeniach* eksponowane jest w nich podejmowanie decyzji i to głównie przez polityków i partię rządzącą, która też jest głównym czynnikiem rozstrzygającym o przebiegu wydarzeń. Mimo dużej złożoności i różnorodności elementów konstrukcyjnych tego świata, jego „szkielet” rysuje się jasno i wyraźnie – jego osią konstrukcyjną jest konflikt między obozem władzy a opozycją, instytucjami niepublicznymi, firmami prywatnymi oraz przedstawicielami instytucji i państw obcych. Ten spór się toczy i mimo decyzji obozu władzy

oraz działań administracji i władz państwowych daleko mu do ostatecznego rozstrzygnięcia. Dlatego w *Wiadomościach* jest stosunkowo dużo newsów merytorycznie niedomkniętych (brak jasnego wskazania czynnika rozstrzygającego). Można więc stwierdzić, że obraz świata przedstawionego w *Wiadomościach* jest strukturalnie niesymetryczny i opiera się na dwojakiego rodzaju dominacji: po pierwsze – dominacji sfery politycznej nad wszystkimi obszarami życia społecznego (de facto spychanego na margines); po drugie – dominacji w sferze politycznej polityków i partii rządzącej (obóz władzy), usuwającej polityków i partie opozycyjne na dalszy plan (nie są to oponenci, ani nawet antagoniści obozu władzy, tylko czynnik przeszkadzający w realizacji jej zamierzeń). Należy podkreślić, że nie chodzi tu o brak symetrii w pewnej liczbie newsów, co zawsze może się zdarzyć, lecz o trwałą i konstytutywną cechę świata przedstawionego, czyli właśnie o niesymetryczność strukturalną.

Ta cecha świata przedstawionego w *Wiadomościach* jest wyraźnie sprzeczna z wymogami pluralizmu, bezstronności i wyważenia, jako ustawowymi powinnościami programowymi nadawcy publicznego (art. 21.1. ustawy o radiofonii i telewizji). Jest ona też sprzeczna z tymi zapisami ustawy, które nakazują nadawcy publicznemu „rzetelnie ukazywać całą różnorodność wydarzeń i zjawisk w kraju i za granicą”, „sprzyjać swobodnemu kształtowaniu się poglądów obywateli oraz formowaniu się opinii publicznej”, a zwłaszcza „umożliwiać obywatelom i ich organizacjom uczestniczenie w życiu publicznym poprzez prezentowanie zróżnicowanych poglądów i stanowisk oraz wykonywania prawa do kontroli i krytyki społecznej.” (art. 21. 2 ustawy)

KONSTRUKCJA NEWSÓW – WARSZTAT DZIENNIKARSKI

Warsztat dziennikarski jest zbiorem umiejętności, środków i praktyk zbyt złożonym i zróżnicowanym, żeby wszystkie jego subtelności można było uchwycić za pomocą analizy ilościowej. Tą metodą można skategoryzować i obliczyć występowanie tylko niektórych jego elementów. Pomijając zatem tak istotne kwestie, jak sposób prowadzenia narracji przez reportera, segmentację przekazu, montaż i dynamikę poszczególnych sekwencji, sposób łączenia obrazu, słowa i dźwięku, operowanie głosem, wykorzystywanie tzw. setek (fragmentów czyichś wypowiedzi) oraz stylistykę wypowiedzi i użyte środki językowe, w tej części analizy wzięto pod uwagę tylko te elementy konstrukcyjne newsów, które można dość łatwo skategoryzować i skwantyfikować.

Tabela 16. Originalność (inspiracja) newsa

		TVN Fakty	Polsat Wydarzenia	TVP1 Wiadomości	Ogółem
wiadomość na wyłączność lub z pierwszej ręki	Liczebność	6	1	0	7
		8,20%	1,20%	0,00%	
wiadomość wynikająca ze śledzenia wcześniej relacjonowanych zdarzeń	Liczebność	3	7	0	10
		4,10%	8,80%	0,00%	
wiadomość inspirowana działaniami władz, instytucji, znaczącymi wydarzeniami	Liczebność	34	29	38	101
		46,60%	36,20%	53,50%	
wiadomość z ostatniej chwili, nagłe zdarzenia, relacja na żywo	Liczebność	0	1	0	1
		0,00%	1,20%	0,00%	
wiadomość zbudowana głównie z materiałów zewnętrznych	Liczebność	14	16	18	48
		19,20%	20,00%	25,40%	
wiadomość inspirowane przez telefony widzów, relacje internautów	Liczebność	1	1	0	2
		1,40%	1,20%	0,00%	
wiadomość inspirowana przez doniesienia innych mediów	Liczebność	3	5	5	13
		4,10%	6,20%	7,00%	
wiadomości rutynowe, konferencje prasowe, komunikaty, ogłoszenia	Liczebność	3	1	2	6
		4,10%	1,20%	2,80%	

<i>nie można określić źródła, inspiracji, powodu relacji</i>	Liczebność	22	31	21	74
		30,10%	38,80%	29,60%	
	Liczebność	73	80	71	224

Tabela 17. Źródło informacji

		TVN Fakty	Polsat Wydarzenia	TVP1 Wiadomości	Ogółem
<i>reporter, prezentacja zebranych informacji po fakcie</i>	Liczebność	38	50	46	134
		52,10%	62,50%	64,80%	
<i>reporter jako obserwator zdarzenia, naoczny świadek</i>	Liczebność	28	29	12	69
		38,40%	36,20%	16,90%	
<i>bezpośredni zapis fragmentu zdarzenia</i>	Liczebność	26	23	26	75
		35,60%	28,80%	36,60%	
<i>dokumenty oficjalne, dowody rzeczowe</i>	Liczebność	7	6	7	20
		9,60%	7,50%	9,90%	
<i>bohater, uczestnik zdarzenia, osoba, której dotyczy relacja</i>	Liczebność	39	28	37	104
		53,40%	35,00%	52,10%	
<i>rzecznik, oficjalny przedstawiciel instytucji</i>	Liczebność	41	42	37	120
		56,20%	52,50%	52,10%	
<i>świadek, przypadkowy obserwator,</i>	Liczebność	16	17	11	44
		21,90%	21,20%	15,50%	
<i>relacja osób trzecich</i>	Liczebność	6	5	6	17
		8,20%	6,20%	8,50%	
<i>materiał backgroundowy (archiwalia)</i>	Liczebność	14	11	14	39
		19,20%	13,80%	19,70%	
<i>specjalista, ekspert w danej dziedzinie</i>	Liczebność	15	21	19	55
		20,50%	26,20%	26,80%	
<i>Średnia liczba źródeł w relacji</i>	Liczebność	73	80	71	224
		3,15	2,90	3,00	

Tabela 18. Zapowiedź newsa przez prowadzącego program

		TVN Fakty	Polsat Wydarzenia	TVP1 Wiadomości	Ogółem
<i>ogólne określenie przedmiotu, tematu newsa, bez określeń wartościujących</i>	Liczebność	22	29	26	77
		30,10%	36,20%	36,60%	34,40%

<i>ogólne określenie przedmiotu, tematu newsa z użyciem określeń wartościujących</i>	Liczebność	17	26	16	59
		23,30%	32,50%	22,50%	26,30%
<i>szczegółowe określenie przedmiotu, tematu newsa bez określeń wartościujących</i>	Liczebność	4	13	13	30
		5,50%	16,20%	18,30%	13,40%
<i>szczegółowe określenie przedmiotu, tematu newsa z użyciem określeń wartościujących</i>	Liczebność	23	7	13	43
		31,50%	8,80%	18,30%	19,20%
<i>określenie przedmiotu, tematu newsa poprzez cytaty, fragment relacji bez ocen</i>	Liczebność	1	2	1	4
		1,40%	2,50%	1,40%	1,80%
<i>określenie przedmiotu, tematu newsa przez cytaty, fragment relacji z ocenami</i>	Liczebność	4	3	2	9
		5,50%	3,80%	2,80%	4,00%
<i>określenie przedmiotu, tematu newsa poprzez metafory, elipsy i inne figury retoryczne</i>	Liczebność	2	0	0	2
		2,70%	0,00%	0,00%	0,90%
<i>Ogółem</i>	Liczebność	73	80	71	224
		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Uwagi do tabel 17, 18, 19

Tabele dotyczą cech zewnętrznych wobec newsa , tzn. czynnika sprawczego (inspiracji), który spowodował pojawienie się w newsa w serwisie, źródeł informacji wykorzystanych w newsie oraz sposobu jego zapowiedzenia przez osobę prowadzącą audycję (prezenter).

Jak pokazują wyniki analizy (tabela 17) we wszystkich audycjach występują newsy „niewiadomego pochodzenia”, tzn. takie, co do których nie można wyraźnie określić powodu ich pojawienia się w programie. Najwięcej jest ich w *Wydarzeniach* (Polsat), bo prawie 40%, w pozostałych audycjach ok. 30%. Nie znaczy to, że są to relacje przypadkowe, nie mające większego znaczenia. Przeważnie są to ciekawostki, które mają umilić relację, emocjonalnie równoważyć poważne wydarzenia i tematy.

We wszystkich audycjach przeważają newsy inspirowane przez czynniki oficjalne, czyli działania centralnych organów władzy państwowej oraz ważnych instytucji państwowych. Tego typu relacji jest najwięcej w *Wiadomościach* (TVP1), bo ponad połowa (53%), najmniej

w *Wydarzeniach* (Polsat) – 36%. Druga najliczniejsza kategoria to materiały zewnętrzne (pochodzące z agencji lub innych telewizji) dotyczące z reguły informacji zagranicznych. Tu analizowane audycje różnią się nieznacznie – tego typu relacje stanowią w nich ok. 20% ogółu informacji (nieco więcej w *Wiadomościach*, TVP1).

Spośród pozostałych czynników inspirujących tylko dwa mają zauważalne znaczenie i różnicują audycje – newsy na wyłączność, które wyróżniają *Fakty* (8.2%) oraz relacje kontynuujące wcześniejsze newsy, które wyróżniają *Wydarzenia* (8.8%). Żadna z tych kategorii nie występuje w *Wiadomościach* (TVP1). Tak więc newsy oryginalne, w ścisłym tego słowa znaczeniu, pojawiają się tylko w *Faktach* i stanowią niewielki procent ogółu relacji. Reszta to przeważnie relacje dotyczące działania władz i instytucji państwowych.

Analizowane audycje bardziej niż źródła inspiracji różnicują źródła informacji wykorzystywanych w relacji („w relacji”, czyli tylko takie, które można jednoznacznie zidentyfikować w analizowanym materiale). Jak pokazują wyniki analizy (tabela 18) w każdym analizowanym programie było ich wiele. Jeśli podzielimy liczbę zidentyfikowanych źródeł przez liczbę newsów, to otrzymamy średni wskaźnik liczby źródeł informacji na jeden news – jest on najwyższy w *Faktach* i wynosi 3.15, najniższy w *Wydarzeniach* – 2.9; dla *Wiadomości* – 3.0.

Wiadomości (TVP1) opierają się głównie na trzech źródłach informacji: reporterze, który zebrane informacje przekazuje bez podania innych źródeł (65%), rzeczniku lub oficjalnym przedstawicielu danej instytucji (52%) oraz na informacjach od uczestników opisywanych zdarzeń lub osób, których one bezpośrednio dotyczą (52%). Te trzy źródła występują w ponad połowie wszystkich newsów. Również w *Faktach* (TVN) te trzy źródła występują w ponad połowie relacji, z tym, że najczęściej źródłem informacji są wypowiedzi rzeczników i przedstawicieli instytucji (56%), a wypowiedzi bohaterów i uczestników zdarzeń oraz reportera nieco rzadziej (53% i 52%). W *Wydarzeniach* (Polsat) dominują tylko dwa źródła: reporter (62%) i rzecznik lub przedstawiciel instytucji (52%).

Jeżeli chodzi o pozostałe źródła informacji, to *Wiadomości* wyróżnia rzadsze niż w innych audycjach korzystanie z obserwacji reportera jako naocznego świadka zdarzenia (tylko w 17% relacji, podczas gdy w pozostałych stacjach ponad dwa razy częściej) oraz z informacji innych świadków i obserwatorów zdarzenia (15% relacji). Z kolei *Wydarzenia* charakteryzuje rzadsze niż w pozostałych audycjach korzystanie z bezpośrednich rejestracji fragmentów zdarzenia (29%, a w przypadku *Faktów* i *Wiadomości* po ok. 36%), wypowiedzi uczestników zdarzeń (35%, pozostali powyżej 52%) oraz rzadsze korzystanie z materiałów archiwalnych, zarysowujących tło zdarzeń (14%, pozostali ok. 19%). *Fakty* wyróżnia rzadsze

korzystanie z wypowiedzi specjalistów i ekspertów w danej dziedzinie (20%, pozostali ok. 26%).

Różnice te nie układają się w czytelny wzorzec, lecz można w nich wykryć pewną tendencję. Jeśli bowiem podsumować wszystkie naoczne relacje (reportera, uczestników czy świadków) to w *Faktach* jest ich najwięcej (83 przypadki) a w *Wiadomościach* najmniej (60 przypadków); *Wydarzenia* są bliżej *Faktów* (74 przypadki). Świadczy to o tym, że *Fakty* wyraźnie preferują informacje z pierwszej ręki, bo one ożywiają i uwiarygodniają relacje (to swoista wartość dodana do źródeł oficjalnych). Natomiast *Wiadomości* i *Wydarzenia* częściej zadowolają się relacją reportera, źródłami oficjalnymi i ekspertami. W sensie merytorycznym różnica ta może nie mieć znaczenia, ale jest istotna jako czynnik atrakcyjności i perswazyjności przekazu..

Zapowiedź newsa przez prezentera ma znaczenie, bo uruchamia tzw. efekt torowania, czyli uaktywnia w umyśle odbiorcy pewien łańcuch skojarzeń, które z kolei kształtują nastawienie i oczekiwania związane z tematem/przedmiotem newsa. W krótkiej z konieczności zapowiedzi liczą się dwa rodzaje określeń: ogólne lub szczegółowe oraz neutralne lub wartościujące (tzn. zawierających wyraźną ocenę).

W analizowanych audycjach w zapowiedziach newsów przeważały określenia ogólne nad szczegółowymi oraz określenia neutralne nad wartościującymi. Tylko w *Faktach* jest przewaga zapowiedzi używających określeń szczegółowych i wartościujących. W *Wydarzeniach* stanowią margines, a w *Wiadomościach* kategorię drugorzędną. W obu tych audycjach najwięcej newsów było zapowiedzianych za pomocą określeń ogólnych, które nie zawierały określeń wartościujących.

Charakteryzująca *Fakty* przewaga zapowiedzi szczegółowych i wartościujących nad ogólnymi i neutralnymi nie wynika z nastawienia do rzeczywistości (choć w jakimś stopniu pewnie też), lecz z troski o atrakcyjność przekazu (na co wskazuje też parokrotne użycie w zapowiedziach sugestywnego cytatu oraz metafory i elipsy). Określenia konkretne i wartościujące bardziej przykuwają uwagę i lepiej zakotwiczą relację w wyobraźni odbiorcy – a to przecież główne zadanie zapowiedzi. Pod tym względem najgorsze (najmniej efektywne) są zapowiedzi w *Wydarzeniach* – w 55 przypadkach zapowiedź newsa oparta jest na określeniach ogólnych.,

Tabela 19. Sposób (forma) prezentowania informacji faktograficznych

		TVN Fakty	Polsat Wydarzenia	TVP1 Wiadomości	Ogółem
<i>materiał reporterski bez cytatów</i>	Liczebność	4	30	13	47
		5,50%	37,50%	18,30%	
<i>materiał reporterski z cytatami</i>	Liczebność	49	40	42	120
		67,10%	50,00%	59,20%	
<i>materiał reporterski z różnymi wypowiedziami tej samej osoby, strony</i>	Liczebność	9	6	11	26
		12,30%	7,50%	15,50%	
<i>materiał reporterski z różnymi wypowiedziami różnych osób, stron</i>	Liczebność	38	31	29	109
		52,1%	38,80%	40,80%	
<i>bezpośrednia relacja reportera z miejsca zdarzenia</i>	Liczebność	10	11	6	27
		13,70%	13,80%	8,50%	
<i>Setki (gadające głowy), fragmenty specjalnych wypowiedzi do kamery</i>	Liczebność	51	60	50	161
		69,90%	75,00%	70,40%	
<i>materiały oryginalne</i>	Liczebność	13	14	6	33
		17,80%	17,50%	8,50%	
<i>materiały cytowane</i>	Liczebność	20	19	20	59
		27,40%	23,80%	28,20%	
<i>materiały archiwalne</i>	Liczebność	20	18	23	61
		27,40%	22,50%	32,40%	
<i>ilustracja graficzna statyczna</i>	Liczebność	26	26	22	74
		35,60%	32,50%	31,00%	
<i>ilustracja graficzna dynamiczna</i>	Liczebność	14	4	10	28
		19,20%	5,00%	14,10%	
<i>ilustracja muzyczna</i>	Liczebność	0	0	2	2
		0,00%	0,00%	2,80%	
<i>Średnia liczba różnych form prezentacji informacji w jednym newsie</i>	Liczebność	73	80	71	224
		3,5	3,2	3,3	

Tabela 20. Wielostronność, zróżnicowanie i zrównoważenie opisu zdarzeń

		TVN Fakty	Polsat Wydarzenia	TVP1 Wiadomości	Ogółem
<i>opis zdarzenia jednostronny neutralny</i>	Liczebność	18	30	8	56
		24,70%	37,50%	11,30%	25,00%
<i>opis zdarzenia jednostronny wartościujący</i>	Liczebność	12	14	21	47
		16,40%	17,50%	29,60%	21,00%
<i>opis zdarzenia dwustronny neutralny, zrównoważony</i>	Liczebność	3	9	7	19
		4,10%	11,20%	9,90%	8,50%
<i>opis zdarzenia dwustronny, neutralny, niezrównoważony</i>	Liczebność	6	4	6	16
		8,20%	5,00%	8,50%	7,10%
<i>opis zdarzenia dwustronny, wartościujący, zrównoważony</i>	Liczebność	8	2	6	16
		11,00%	2,50%	8,50%	7,10%
<i>opis zdarzenia dwustronny, wartościujący, niezrównoważony</i>	Liczebność	2	5	2	9
		2,70%	6,20%	2,80%	4,00%
<i>opis zdarzenie wielostronny, neutralny, zrównoważony</i>	Liczebność	6	5	1	12
		8,20%	6,20%	1,40%	5,40%
<i>opis zdarzenia wielostronny, wartościujący, zrównoważony</i>	Liczebność	10	6	12	28
		13,70%	7,50%	16,90%	12,50%
<i>opis zdarzenia wielostronny, wartościujący, niezrównoważony</i>	Liczebność	8	5	8	21
		11,00%	6,20%	11,30%	9,40%
<i>Ogółem</i>	Liczebność	73	80	71	224
		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Uwagi do tabel 20, 21

Funkcja informowania jest podstawą newsa i trudno sobie wyobrazić relację, która nie zawierałaby mniej lub bardziej rozbudowanego opisu zdarzenia będącego przedmiotem relacji (twarde newsy) lub punktem wyjścia do rozwinięcia jakiegoś tematu (miękkie newsy). W analizowanych audycjach przypadek taki się nie zdarzył. Jednak informacyjny opis zdarzenia (faktografia) może się różnić pod wieloma względami. Nie wchodząc w merytoryczną (poznawczą) wartość informacji, bo tego nie da się jednoznacznie sparametryzować, w analizie uwzględniono tylko dwa wymiary treści faktograficznej: sposób/formę prezentacji informacji oraz zróżnicowanie i zrównoważenie perspektywy opisu.

Tabela 20 pokazuje wyniki analizy, odnoszące się do sposobu (formy) prezentacji informacji o zdarzeniach. Jeśli, podobnie jak w przypadku źródeł informacji (tabela 18), dodamy wszystkie zastosowane w danej audycji formy prezentacji informacji i podzielimy je przez liczbę newsów, to uzyskamy syntetyczny wskaźnik złożoności form prezentacji informacji, który dla *Faktów* wynosi – 3.5, dla *Wydarzeń* – 3.2, dla *Wiadomości* -3.3. Wskaźnik ten pokrywa się niemal dokładnie z wskaźnikiem liczby źródeł w tabeli 18.

Wszystkie sposoby (formy) prezentacji informacji wymienione w tabeli 20 dzielą się na dwie grupy: prezentacja przez reportera (pierwsze cztery pozycje w tabeli) oraz inne formy i środki prezentacji (siedem pozostałych pozycji w tabeli). Porównując obie grupy widać wyraźnie, że we wszystkich audycjach podstawową formą prezentacji informacji faktograficznych jest materiał reporterski z cytatami, a najczęstszą formą tych cytatów są tzw. setki, czyli wypowiedzi jakiejś osoby nagrane specjalnie na użytek danego newsa.

Na tle tego generalnego podobieństwa rysują się jednak pewne różnice, niewielkie ale symptomatyczne.

Otóż wprowadzie prezentacje reporterskie z cytatami (setkami) przeważają w każdym programie, ale w *Faktach* ponad połowa newsów (52%) cytuje wypowiedzi różnych stron, a w *Wiadomościach* wyraźnie mniej (40%) – więcej jest tu także przypadków cytowania tej samej strony. W *Wydarzeniach* dużo relacji reporterskich w ogóle nie zawiera żadnych cytatów – 37%.

W *Faktach* jest nieco mniej „gadających głów”, za to jest nieco szerszy i bogatszy niż w *Wiadomościach* i *Wydarzeniach* wachlarz środków prezentacji informacji innych niż wypowiedź reportera i setki/cytaty. *Wiadomości* najbardziej ustępują *Faktom* pod względem takich środków prezentacji informacji jak obce materiały oryginalne (amatorskie, policyjne, straży miejskiej, itp.) oraz ilustracje graficzne statyczne i dynamiczne (animacja, wirtualna rzeczywistość), za to nieco częściej korzystają z materiałów archiwalnych. *Wydarzenia* (Polsat) nie wyróżniają się w żadnej z tych subkategorii.

Zestawiając wszystkie te wskaźniki można zauważyć, iż mniejsza liczba gadających głów w *Faktach* (TVN) i bogatszy zestaw innych środków prezentacji informacji potwierdza większą troskę tej audycji o atrakcyjność przekazu. *Wiadomości* (TVP1) pod tym względem wyglądają (w statystyce i na ekranie) nieco gorzej, ale zestaw środków formalnych jest w nich bogatszy niż w *Wydarzeniach* (Polsat), gdzie najwięcej jest relacji reporterskich bez cytatów, a w pozostałych dominują gadające głowy.

Tabela 21 przedstawia wyniki analizy dotyczące najważniejszych cech faktograficznego opisu zdarzeń – tego czy opis ten jest jednostronny czy wielostronny (różne aspekty i/lub punkty

widzenia), neutralny (unika wyraźnych ocen) czy wartościujący (zawiera określenia ocenne), zrównoważony (co do punktów widzenia i ocen) czy niezrównoważony (jakiś punkt widzenia czy rodzaj ocen dominuje, a relacja jest tendencyjna).

Biorąc każdy z tych „wymiarów” opisu zdarzeń z osobna, widać, że opis jednostronny przeważa w *Wydarzeniach* (55% relacji), dwustronnego więcej jest w *Wiadomościach* (30% relacji) – w *Faktach* i *Wydarzeniach* po ok. 25%, natomiast wielostronny pojawia się najczęściej w *Faktach* (33% newsów), nieco rzadziej w *Wiadomościach* (30% newsów) i wyraźnie rzadziej w *Wydarzeniach* (20% newsów).

Proporcje newsów neutralnych, nie zawierających określeń wartościujących, do newsów, które w opisie zdarzenia zawierają określenia wartościujące, kształtują się jak 45% do 55% w *Faktach* (TVN), 60% do 40% w *Wydarzeniach* (Polsat) i 31% do 69% w *Wiadomościach* (TVP1). Widać więc, że *Wiadomości* charakteryzują się najbardziej wartościującym sposobem opisu zdarzeń.

Jeśli podzielić newsy, w których do opisu zdarzeń użyto określenia wartościujące, na takie, gdzie określenia wartościujące są zrównoważone (co do kierunku oceny: pozytywne/negatywne) i takie, gdzie przeważają oceny jednostronne, to uzyskujemy następujące proporcje: 25% do 30% - *Fakty*, 10% do 30% - *Wydarzenia* oraz 25% do 44% *Wiadomości*, z czego wynika, że największy udział procentowy opisów zawierających określenia wartościujące jednostronne jest w *Wiadomościach* (TVP1).

Choć każdy z trzech wymiarów opisu tworzy jasny układ, to jako całość układ ten jest niezbyt przejrzysty. Żeby go uczynić prostszym i jaśniejszym wystarczy wszystkie dane zawarte w tabeli 21 podzielić na dwie grupy: do pierwszej można zaliczyć wszystkie newsy neutralne oraz zawierające określenia wartościujące zrównoważone, a do drugiej – newsy zawierające określenia wartościujące i niezrównoważone. Proporcje (w ujęciu procentowym) grupy pierwszej do drugiej kształtują się następująco: 70% do 30% - *Fakty* (TVN), 70% do 30% - *Wydarzenia* (Polsat), 56% do 44% - *Wiadomości* (TVP1).

Widać więc, że choć we wszystkich audycjach przeważają opisy zdarzeń neutralne lub zrównoważone pod względem określeń wartościujących, to udział procentowy takich newsów przeważa w audycjach obu nadawców komercyjnych, natomiast w audycji informacyjnej nadawcy publicznego (TVP1) ta przewaga jest znacząco mniejsza. A powinno być odwrotnie – w newsach nadawcy publicznego powinny w stopniu wyższym niż u nadawców komercyjnych przeważać relacje opisujące zdarzenia w sposób neutralny lub zrównoważony. To kolejna okoliczność poddająca w wątpliwość prawidłową realizację ustawowych powinności ciążących na programie *Wiadomości* (TVP1).

Tabela 21. Przyczyny relacjonowanych zdarzeń

		TVN Fakty	Polsat Wydarzenia	TVP1 Wiadomości	Ogółem
<i>zaszłości historyczne</i>	Liczebność	3	7	7	17
		4,10%	8,80%	9,90%	7,60%
<i>przeszłe fakty i zdarzenia</i>	Liczebność	10	8	12	30
		13,70%	10,00%	16,90%	13,40%
<i>działanie ludzi, instytucji</i>	Liczebność	42	46	41	129
		57,50%	57,50%	57,70%	57,60%
<i>wypowiedzi, opinie</i>	Liczebność	5	5	2	12
		6,80%	6,20%	2,80%	5,40%
<i>zdarzenia losowe, siły natury</i>	Liczebność	12	13	8	33
		16,40%	16,20%	11,30%	14,70%
<i>niejasne, brak informacji</i>	Liczebność	1	1	1	3
		1,40%	1,20%	1,40%	1,30%
	Liczebność	73	80	71	224
		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Tabela 22. Wyjaśnienia opisywanych zdarzeń

		TVN Fakty	Polsat Wydarzenia	TVP1 Wiadomości	Ogółem
<i>wskazanie motywów i celów działania stron, uczestników zdarzenia przez nich samych</i>	Liczebność	33	31	38	102
		45,20%	38,80%	53,50%	
<i>wskazanie motywów i celów działania stron, uczestników zdarzenia przez oponentów</i>	Liczebność	18	16	16	50
		24,70%	20,00%	22,50%	
<i>konfrontacja motywów i celów działania uczestników zdarzenia przez zestawienia i cytaty reportera</i>	Liczebność	27	20	16	63
		37,00%	25,00%	22,50%	
<i>wypowiedzi ekspertów, obserwatorów dotyczące działania uczestników zdarzenia</i>	Liczebność	14	17	18	49
		19,20%	21,20%	25,40%	
<i>wypowiedzi ekspertów, obserwatorów dotyczące przebiegu zdarzenia</i>	Liczebność	13	11	13	37
		17,80%	13,80%	18,30%	
<i>uwarunkowania i okoliczności towarzyszące</i>	Liczebność	22	34	31	87
		30,10%	42,50%	43,70%	

<i>trudno powiedzieć</i>	Liczebność	7	3	2	12
		9,60%	3,80%	2,80%	
	Liczebność	73	80	71	224

Tabela 23. Wypowiedzi dotyczące skutków opisywanych zdarzeń

		TVN Fakty	Polsat Wydarzenia	TVP1 Wiadomości	Ogółem
<i>przewidywane działania i przyszłe zdarzenia w ujęciu analitycznym</i>	Liczebność	10	17	17	44
		13,70%	21,20%	23,90%	
<i>przewidywane działania i przyszłe zdarzenia w ujęciu wartościującym</i>	Liczebność	16	20	19	55
		21,90%	25,00%	26,80%	
<i>przewidywane komentarze i opinie znaczących środowisk, ośrodków władzy</i>	Liczebność	4	0	2	6
		5,50%	0,00%	2,80%	
<i>przewidywane reakcje opinii publicznej</i>	Liczebność	1	0	0	1
		1,40%	0,00%	0,00%	
<i>kompleksowa analiza różnych możliwych następstw w sferze instytucjonalnej</i>	Liczebność	10	11	6	27
		13,70%	13,80%	8,50%	
<i>kompleksowa analiza różnych możliwych następstw w sferze społecznej</i>	Liczebność	6	1	1	8
		8,20%	1,20%	1,40%	
<i>kompleksowa analiza różnych możliwych następstw w perspektywie międzynarodowej</i>	Liczebność	2	1	6	9
		2,70%	1,20%	8,50%	
<i>brak spodziewanych następstw</i>	Liczebność	18	13	9	40
		24,70%	16,20%	12,70%	
<i>następstwa trudne do przewidzenia</i>	Liczebność	28	33	41	102
		38,40%	41,20%	57,70%	
	Liczebność	73	80	71	224

Uwagi do tabel 22, 23, 24

Dobrze skonstruowany news, oprócz solidnej porcji informacji, zawiera też inne ważne elementy niezbędne do tego, żeby odbiorca dobrze zrozumiał całą zawartość przekazu i zapamiętał przynajmniej jego ogólny sens. Badania naukowe pokazują, że najczęściej dzieje

się tak wtedy, gdy konstrukcja newsa jest dostatecznie rozbudowana i spójna logicznie, co znaczy, że oprócz opisu samego zdarzenia relacja zawiera też informacje, które wskazują na przyczyny zdarzeń, wyjaśniają ich kontekst (uwarunkowania), a także wskazują prawdopodobne ich skutki. Jak pokazują tabele 22 i 23 większość analizowanych newsów, ponad 90%, zawierała wskazania przyczyn i elementy wyjaśnienia relacjonowanych zdarzeń. Natomiast większość newsów w analizowanych audycjach nie zawierała informacji na temat spodziewanych skutków opisywanych zdarzeń (tabela 24). Takie informacje zawierało w *Faktach* (TVN) – 37% newsów, w *Wydarzeniach* (Polsat) – 43% newsów, a w *Wiadomościach* (TVP1) tylko 30% newsów.

Główną przyczyną relacjonowanych zdarzeń (tabela 22) we wszystkich trzech audycjach (w każdej po 57,5% relacji) były działania ludzi i instytucji, co przy ogólnej – z konieczności – kategoryzacji jest rzeczą oczywistą. Bardziej znaczące jest to, że o ile w obu audycjach stacji komercyjnych drugą pod względem frekwencji przyczyną były zdarzenia losowe i siły natury, to w audycji nadawcy publicznego były to przeszłe fakty i zdarzenia, a zdarzenia losowe zeszły na dalszy plan. Te różnice wiążą się niewątpliwie z szerszym wachlarzem tematycznym charakteryzującym nadawców niepublicznych i wyjątkowo silnym skoncentrowaniem *Wiadomości* (TVP1) na sprawach politycznych.

We wszystkich analizowanych audycjach (tabela 23) motywy i cele działania uczestników zdarzeń wskazywane są jako główny czynnik wyjaśniający ich przebieg i charakter. Jednak na tym tle zauważyć można pewne różnice. W *Wiadomościach* (TVP1) zdecydowanie dominują (53%) wskazania celów i motywów przez samych aktorów zdarzeń (cytaty, setki), podczas gdy w *Faktach* nieco częściej określają to reporterzy (przez zestawienia cytatów) i oponenci. Co jednak ważniejsze: w *Wiadomościach* częściej niż w *Faktach* eksperci wyjaśniają działania uczestników, częściej też wskazuje się na uwarunkowania i okoliczności towarzyszące zdarzeniom. Różnice (istotne procentowo) wskazują na to, że w *Faktach* dominuje tendencja do personalizacji opisywanych zdarzeń, ujmowania ich przez pryzmat ludzkich działań i intencji (co jest typowe dla nadawców komercyjnych), natomiast *Wiadomości* starają się przynajmniej częściowo obiektywizować opisywane zdarzenia, wskazując na ich uwarunkowania zewnętrzne (co też jest typowe dla nadawców publicznych). Warto też zauważyć, że w przypadku *Wydarzeń* (Polsat)

uwarunkowania i okoliczności towarzyszące są najczęściej wskazywanym czynnikiem wyjaśniającym, choć w sumarycznym ujęciu także i w tej audycji przeważają motywy i cele aktorów zdarzeń wskazywane przez nich samych bądź są identyfikowane przez reportera.

Jak wspomniano wyżej, większość newsów we wszystkich trzech analizowanych audycjach nie zawiera wskazań co do prawdopodobnych (możliwych, koniecznych) skutków opisywanych zdarzeń (tabela 24). Najwięcej takich nieodkrytych perspektywicznie newsów było w programie *Wiadomości* (70%), najmniej w *Wydarzeniach* (57%). W tych newsach, gdzie pojawiały się informacje na temat skutków opisywanych zdarzeń, wskazywano najczęściej przewidywane działania i/lub zdarzenia ujmowane raczej w sposób wartościujący niż analityczny.

Wiadomości (TVP1) w porównaniu z audycjami nadawców komercyjnych mniejszy nacisk kładły na analizę możliwych następstw w sferze instytucjonalnej, za to silniej akcentowały perspektywę międzynarodową. Ogólnie rzecz ujmując, *Wiadomości* odróżniało to, że choć rzadziej podejmowały trud refleksji nad konsekwencjami relacjonowanych zdarzeń, to gdy już trud ten podjęły, przedstawiały bogatszy zestaw przewidywań, analiz i prognoz, czyli bardziej kompleksowo ujmowały to zagadnienie.

Analiza ilościowa nie daje podstaw do jednoznacznej odpowiedzi na pytanie, dlaczego audycja nadawcy publicznego rzadziej niż komercyjne przedstawia oczekiwania czy prognozy na temat skutków relacjonowanych zdarzeń (a powinien to czynić zdecydowanie częściej), głównie dotyczących sfery politycznej, a gdy to już robi, to skutki niektórych wydarzeń ujmuje w sposób rozbudowany i wszechstronny, a skutki innych pomija milczeniem. Jednak świadczy to najpewniej o wybiórczym podejściu do opisywanych zdarzeń. Jeśli bowiem 73% newsów dotyczy w jakimś stopniu bieżących spraw politycznych, a tylko 30% newsów zawiera refleksję nad możliwymi skutkami opisywanych zdarzeń, to gdyby tylko te 30% odnieść wyłącznie do newsów politycznych, to i tak pozostaje 43% newsów „bez skutków” i „bez perspektyw”. Jeśli odrzucić czynnik przypadku, pośpiechu czy oczywistości relacjonowanych zdarzeń jako jedyne uzasadnienie takiej selektywności, to jedynym czynnikiem, który to tłumaczy jest świadomy wybór redakcyjny. Dane ilościowe wyraźnie pokazują, że nadawca publiczny pewne zdarzenia i tematy polityczne traktuje w sposób wnikliwy i wszechstronny, ujmując je w szerszej perspektywie, a inne ogranicza do opisu samych zdarzeń, akcentując co najwyżej przyczyny i motywy aktorów zdarzeń. Nadawca

publiczny, z mocy prawa, również pod tym względem powinien zachować zrównoważony stosunek do opisywanych zdarzeń.

Tabela 24. Czego dotyczy komentarz

		TVN Fakty	Polsat Wydarzenia	TVP1 Wiadomości	Ogółem
<i>ogólnie całego zdarzenia</i>	Liczebność	19	20	11	50
		26,00%	25,00%	15,50%	22,30%
<i>szczegółowo i analitycznie całego zdarzenia</i>	Liczebność	5	8	2	15
		6,80%	10,00%	2,80%	6,70%
<i>ogólnie fragmentu, aspektu zdarzenia</i>	Liczebność	3	4	1	8
		4,10%	5,00%	1,40%	3,60%
<i>szczegółowo i analitycznie fragmentu, aspektu zdarzenia</i>	Liczebność	4	2	1	7
		5,50%	2,50%	1,40%	3,10%
<i>okoliczności towarzyszących zdarzeniu</i>	Liczebność	26	20	34	80
		35,60%	25,00%	47,90%	35,70%
<i>bliżej nieokreślonych okoliczności wiązanych ze zdarzeniem</i>	Liczebność	0	4	0	4
		0,00%	5,00%	0,00%	1,80%
<i>brak komentarza</i>	Liczebność	16	22	22	60
		21,90%	27,50%	31,00%	26,80%
	Liczebność	73	80	71	224
		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Tabela 25. Ocena wyrażona w komentarzu

		TVN Fakty	Polsat Wydarzenia	TVP1 Wiadomości	Ogółem
<i>komentarz neutralny, wyważony, pozbawiony wyraźnych ocen</i>	Liczebność	12	20	8	40
		21,10%	34,50%	16,30%	24,40%
<i>komentarz zawierający głównie oceny negatywne</i>	Liczebność	26	23	19	68
		45,60%	39,70%	38,80%	41,50%
<i>komentarz zawierający głównie oceny pozytywne</i>	Liczebność	8	6	10	24
		14,00%	10,30%	20,40%	14,60%
<i>zestawienie ocen pozytywnych i negatywnych, zrównoważone</i>	Liczebność	3	2	5	10
		5,30%	3,40%	10,20%	6,10%
<i>zestawienie ocen pozytywnych i negatywnych, niezrównoważone</i>	Liczebność	1	0	4	5

<i>komentarz z ocenami ambiwalentnymi, trudnymi do sklasyfikowania</i>		1,80%	0,00%	8,20%	3,00%
	Liczebność	7	7	3	17
		12,30%	12,10%	6,10%	10,40%
	Liczebność	57	58	49	164
		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Tabela 26. Tendencja wyrażona w komentarzu

		TVN Fakty	Polsat Wydarzenia	TVP1 Wiadomości	Ogółem
<i>nacisk na dramatyczną stronę zdarzeń</i>	Liczebność	20	17	17	54
		35,10%	29,30%	34,70%	32,90%
<i>nacisk na sprawy ludzkie</i>	Liczebność	21	22	13	56
		36,80%	37,90%	26,50%	34,10%
<i>elementy moralizatorstwa, oceny moralnej</i>	Liczebność	4	8	11	23
		7,00%	13,80%	22,40%	14,00%
<i>elementy humoru, ironii, kpiny, satyry</i>	Liczebność	8	2	0	10
		14,00%	3,40%	0,00%	6,10%
<i>elementy agresji, mowy nienawiści</i>	Liczebność	2	0	1	3
		3,50%	0,00%	2,00%	1,80%
<i>odniesienia do sił wyższych</i>	Liczebność	1	4	2	7
		1,80%	6,90%	4,10%	4,30%
<i>autorytatywność komentującego</i>	Liczebność	1	1	4	6
		1,80%	1,70%	8,20%	3,70%
<i>inne</i>	Liczebność	0	4	1	5
		0,00%	6,90%	2,00%	3,00%
	Liczebność	57	58	49	164
		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Uwagi do tabel 25, 26, 27

Komentarz zamyka dobrze zredagowanego newsa. Wprawdzie nie każdy news wymaga komentarza, lecz komentarz podsumowujący i zamykający narrację w wyraźnych ramach nadrzędnego, czy ogólniejszego sensu ułatwia odbiorcy zrozumienie i zapamiętanie przekazu, nawet jeśli się z nim nie zgadza (wtedy komentarz pobudza refleksję). Na poziomie analizy ilościowej nie da się ustalić, w jakim zakresie i stopniu komentarz, jeśli występuje, pasuje do treści newsa, a w jakim, może wypaczać sens przekazanych informacji czy wręcz narzucać fałszywą (tendencyjną ideologicznie czy politycznie) ich interpretację. Zgodzić się wypada, że lepiej, żeby w ogóle nie było żadnego komentarza, niż miałby być taki, który

wypacza sens przekazywanych informacji. Rzecz w tym, że ani za pomocą analizy ilościowej ani jakościowej nie można ustalić, kiedy komentarz wypacza, a kiedy właściwie naświetla relacjonowane zdarzenia. Zapewne w ogóle nie ma takiego sposobu, żeby to ustalić w sposób obiektywny. Na podstawie analizy ilościowej można co najwyżej określić ogólne „parametry” komentarza, i tylko wtedy, gdy z wypowiedzanych słów i ich umiejscowienia w strukturze newsa wynika, że to komentarz (np. wiele setek i cytatów funkcjonujących w przekazie jako wskazanie przyczyn zdarzeń, wyjaśnienie ich uwarunkowań czy kontekstu, a także spekulacji na temat skutków, zawierało w istocie komentarz i ocenę). Biorąc pod uwagę powyższe zastrzeżenia, w analizie uwzględniono tylko trzy „parametry” tych fragmentów newsa, które wyraźnie komentują relacjonowane zdarzenie, tzn. czego dotyczy komentarz (tabela 25), jaką ocenę zdarzenia wyraża komentarz (tabela 26) oraz jak można ogólnie skategoryzować tendencję wyrażoną w komentarzu (tabela 27), zakładając, że komentarz jest wyrazem jakiejś postawy i musi ją odzwierciedlać.

Tabela 25 pokazuje, że najwięcej newsów opatrzonych komentarzem jest w *Faktach* (78%), nieco mniej w *Wydarzeniach* (72%), a najmniej w *Wiadomościach* (69%). Z danych zgromadzonych w tej tabeli wynika również, że komentarze pojawiające się w *Faktach* i *Wiadomościach* dotyczą najczęściej okoliczności towarzyszących zdarzeniu, a dopiero w drugiej kolejności ogólnie całego zdarzenia. Nacisk na uwarunkowania zewnętrzne silniejszy jest w *Wiadomościach* (TVP1), a najslabszy w *Wydarzeniach* (Polsat), w których obie perspektywy komentarza są dokładnie równoważne.

Inne opcje dotyczące przedmiotu komentarza uwzględnione w tabeli 25 w analizowanych newsach występowały sporadycznie. Jeśli jednak je zsumować, okazuje się, że komentarze analityczne i szczegółowe dotyczące całego zdarzenia lub jego fragmentu pojawiają się nieco częściej w *Wydarzeniach* niż *Faktach*, a w *Wiadomościach* stanowią absolutny margines.

Istotą komentarza jest ocena zdarzenia czy zjawiska opisanego w newsie. W analizowanych newsach, które zawierały komentarz (Tabela 26), przeważały oceny negatywne, najmocniej eksponowane w *Faktach* (TVN), nieco słabiej w obu pozostałych programach. Na tym tle warto zwrócić uwagę na kilka charakterystycznych odkształceń od tej prawidłowości. Otóż *Wiadomości* (TVP1) częściej niż pozostałe audycje opatrywały newsy

komentarzem pozytywnym, a także komentarzami zestawiającymi oceny pozytywne i negatywne. Takich zestawień było najmniej w *Wydarzeniach* (Polsat), gdzie było też najwięcej komentarzy neutralnych i wyważonych, którym nie można było przypisać wyraźnej oceny, co w połączeniu z kilkoma newsami zawierającymi niejednoznaczne oceny, czyni tę audycję najbardziej umiarkowaną i powściągliwą w wystawianiu ocen. *Fakty* są pod tym względem śmielsze i bardziej krytyczne, natomiast *Wiadomości* cechuje z jednej strony powściągliwość w wyrażaniu ocen, bo pojawiają się w newsach najrzadziej, ale z drugiej strony zauważyć można rozchwianie ocen między wektorem pozytywnym i negatywnym. Może to wskazywać na zarysowującą się w tej audycji polaryzację obrazu świata.

Ostatnim parametrem komentarza uwzględnionym w analizie była tendencja wyrażona w komentarzu (tabela 27). Na użytek skromnego (pod względem liczbowym) zbioru newsów objętych analizą zestaw zakładanych wariantów tendencji zawężono do siedmiu, co okazało się zupełnie wystarczające. W *Faktach* i *Wydarzeniach* komentarze najczęściej kładą nacisk na sprawy ludzkie oraz dramatyczną stronę zdarzeń. *Wiadomości* (TVP1) uwzględniają obie te perspektywy, ale dramatyczną stronę zdarzeń eksponują częściej niż sprawy ludzkie. *Wiadomości* wyróżniają jednak bardziej komentarze, w których pojawiają się elementy moralizatorstwa i oceny moralnej, a także autorytatywne stwierdzenia. Komentarze *Faktów* (TVN) zawierają elementy humoru, ironii, kpiny, satyry. Komentarze *Wydarzeń* (Polsat) charakteryzują się zarówno akcentami moralizatorskimi, jak i humorystycznymi, choć częściej niż inni nadawcy przywołują siły wyższe (wypadki, zdarzenia losowe, żywioły przyrody).

W tym miejscu należy nadmienić, że w toku analizy warsztatowej dokonano też szczegółowego pomiaru wszystkich wypowiedzi osób innych niż reporter, które pojawiały się w newsach: jako cytaty (wypowiedzi stanowiące część relacjonowanych zdarzeń, nagrane w ich trakcie), jako setki (wypowiedzi nagrane specjalnie na użytek newsów). W sumie były to 993 wypowiedzi. Dokonano ich ogólnej kategoryzacji: kto mówi (tabela 28 - załącznik nr 2) oraz nieco bardziej szczegółowej tematykacji: czego wypowiedź dotyczy (tabela 29 - załącznik nr 2). Odsyłając do załącznika, tutaj należy zauważyć, iż zebrane w nich dane pozwalają określić ile wypowiedzi pojawia się przeciętnie w newsach danego nadawcy. I tak, na jednego newsa w *Faktach* (TVN) przypada średnio – 4.4 cytatu lub setki, w *Wydarzeniach* (Polsat) wskaźnik ten wynosi – 4.1, a dla *Wiadomości* (TVP1) sięga poziomu 4.7. Zatem dane te potwierdzają relatywnie największe nasycenie newsów w *Wiadomościach* wypowiedziami

różnych osób – są one tu w większym stopniu budulcem relacji niż w *Faktach i Wydarzeniach*.

Podsumowanie i wnioski

Warsztat dziennikarski jest ważnym, niekiedy decydującym czynnikiem określającym komunikatywność i atrakcyjność przekazu. Od odpowiedniego opracowania i uporządkowania informacji, starannego skomponowania narracji i realizacyjnej oprawy newsa zależy skupienie i utrzymanie uwagi widza, ułatwienie mu lub utrudnienie rozumienia przekazu, pobudzenie lub zablokowanie myślenia refleksyjnego, skłonienie odbiorcy do przyjęcia lub odrzucenia prezentowanych punktów widzenia, a przede wszystkim przekonanie go, że reporter, realizator i nadawca rzetelnie wykonali swoją pracę, a przedstawione informacje opisują zdarzenia trafnie i wieloaspektowo, wyjaśniają ich podłoże, kontekst i następstwa, i co najważniejsze – są wiarygodne. Wszystko to składa się na jakość newsa.

Wszystkie trzy analizowane audycje dysponują podobnymi środkami technicznymi i możliwościami realizatorskimi, zatem wszelkie stwierdzone w analizie różnice nie są wynikiem uwarunkowań zewnętrznych (czynnika obiektywnego), tylko rezultatem pracy zespołu redakcyjnego i przyjętej linii programowej (czynnik ludzki i organizacyjny). Ilościowa analiza zawartości nie pozwala na dokładne rozpoznanie wszystkich elementów decydujących o jakości nadawanych newsów. Pozwala uchwycić, sparametryzować i obliczyć występowanie tych elementów, które określają kształt newsa (atrakcyjność, komunikatywność, złożoność, kompletność).

Poczynione w toku analizy ustalenia dotyczące sposobu realizacji przekazu dziennikarskiego *Wiadomościach* (TVP1) pozwalają stwierdzić, że:

- Głównym czynnikiem inspirującym proces redakcyjny są działania władz i instytucji państwowych oraz ważne wydarzenia polityczne w kraju i za granicą – inne źródła inspiracji mają znaczenie marginalne.
- Głównymi źródłami informacji zawartych w newsach są relacje zebrane przez reportera, wypowiedzi rzeczników/przedstawicieli instytucji oraz uczestników

zdarzeń, przy niewielkim udziale innych źródeł (np. bezpośrednia obserwacja, materiały zewnętrzne, itp.).

- Newsy zapowiadane są najczęściej w sposób ogólny, bez użycia wyrazistych określeń wartościujących.
- Audycja wykorzystuje szeroki wachlarz środków prezentacji informacji, jednak korzysta z nich nieco oszczędniej, rzadziej używa innych środków przekazu (np. infografika, animacja, itp.) z wyjątkiem materiałów archiwalnych, które pojawiają się dość często.
- W relacjach dziennikarskich przeważa dwustronny i wielostronny opis zdarzeń, jednak różne punkty widzenia nie są równoważne - w przeważającej liczbie newsów w opisie zdarzeń dominują wypowiedzi (setki/cytaty) jednej strony dyskursu; zdarza się też, że całe wydarzenie opisywane jest z jednego punktu widzenia.
- Blisko połowa relacji dziennikarskich zawiera określenia silnie wartościujące jednostronne bądź dwustronne, ale nie zrównoważone, co już na poziomie opisu zdarzeń sprawia wrażenie tendencyjności przekazu.
- Niemal wszystkie relacje zawierają, choćby śladowe, wskazania dotyczące przyczyn opisywanych zdarzeń (najczęściej są to działania ludzi, instytucji lub przeszłe zdarzenia), a także próby wyjaśnienia ich charakteru – podobnie jak pozostałe audycje, także *Wiadomości* koncentrują się na celach i motywach działania ludzi, lecz częściej zwracają uwagę na okoliczności i uwarunkowania zewnętrzne oraz wyjaśnienia eksperckie.
- Tylko niewielka część newsów (znacząco mniejsza niż w przypadku pozostałych stacji) zawiera informacje odnośnie prawdopodobnych lub przewidywanych skutków opisywanych zdarzeń. Jednak w tych newsach, gdzie kwestię tę podjęto, jest ona ujmowana szczegółowo, analitycznie i całościowo.
- W *Wiadomościach* jest też większy odsetek newsów nieopatrzonych komentarzem (jako wyodrębnioną częścią relacji). Tam zaś, gdzie się pojawia, dotyczy głównie okoliczności zewnętrznych, a nie samej istoty zdarzenia. W komentarzach przeważają oceny negatywne, ale są też komentarze pozytywne i takie, które zawierają oceny niejednoznaczne. Komentarze najczęściej koncentrują się na dramatycznej stronie

zdarzeń, mniej niż pozostali nadawcy zajmują się sprawami ludzkimi, częściej pojawiają się w nich elementy moralizatorstwa i oceny moralnej.

Wyniki analizy dotyczące *Faktów* (TVN) pozwalają stwierdzić, że na tle obu pozostałych audycji, objętych analizą, audycję tę charakteryzuje:

- Zauważalnie mniejszy (niż w TVP1) odsetek newsów inspirowanych przez działania władz i wydarzenia polityczne oraz znaczący udział w programie newsów oryginalnych (na wyłączność lub z pierwszej ręki).
- Większe niż w innych audycjach zróżnicowanie źródeł informacji. Tu też dominują wypowiedzi rzeczników/przedstawicieli instytucji, ale częściej źródłem informacji jest reporter jako naoczny świadek, a także uczestnicy zdarzeń oraz ich obserwatorzy.
- W zapowiedziach newsów częściej niż w pozostałych przypadkach przedmiot newsa określany jest w sposób szczegółowy i za pomocą sformułowań wartościujących, czasem też cytatu lub metafory.
- Audycja wykorzystuje szeroki wachlarz środków prezentacji informacji. Ponad połowa newsów uwzględnia w opisie zdarzeń wypowiedzi różnych stron, często korzysta też z innych form opisu, jak materiały oryginalne, wizualizacje tekstu, animacje, czy bezpośrednią relację reportera z miejsca zdarzenia.
- Relacjonowane zdarzenia opisywane są najczęściej w sposób jednostronny i neutralny. W wielu newsach pojawiają się określenia i sformułowania wartościujące, ale użyte w sposób zrównoważony – w sumarycznym ujęciu przeważają (ok. 70%) newsy, którym trudno przypisać jednoznacznie wartościujący stosunek do relacjonowanych zdarzeń.
- Wskazując na przyczyny opisywanych zdarzeń, *Fakty* mniejszy nacisk kładą na przeszłe zdarzenia i zaszłości historyczne, za to częściej wskazują na zdarzenia losowe i działanie sił natury (wypadki, katastrofy, kataklizmy). W wyjaśnieniach dotyczących charakteru zdarzeń jest więcej niż u innych nadawców konfrontacyjnych zestawień wypowiedzi uczestników zdarzeń, którzy określają nie tylko swoje motyw i cele działania, ale także intencje i zamiary swoich oponentów.

- Przewidując skutki opisywanych zdarzeń (co robią częściej niż *Wiadomości*), *Fakty* silny nacisk kładą na kompleksową analizę skutków w sferze instytucjonalnej oraz możliwe następstwa w sferze życia społecznego.
- W *Faktach* jest więcej newsów zawierających komentarz, dotyczy on najczęściej okoliczności towarzyszących zdarzeniu. *Fakty* wyróżnia to, że najczęściej jest to komentarz krytyczny, zawierający głównie oceny negatywne, kładący nacisk na sprawy ludzkie i dramaturgię zdarzeń, ale raczej stroniący od moralizatorstwa, chętniej za to używający elementów ironii, kpiny, humoru.

Wyniki analizy dotyczące *Wydarzeń* (Polsat) pozwalają na sformułowanie następującej charakterystyki tej audycji:

- W porównaniu z *Faktami* i *Wiadomościami* zawiera najmniej newsów inspirowanych działaniami władz i instytucji państwowych oraz znaczącymi wydarzeniami, ale równocześnie najwięcej w nim newsów, co do których nie można określić źródła inspiracji, tj. powodu zajęcia się sprawą. .
- Audycja wykorzystuje szeroki wachlarz źródeł informacji, jednak korzysta z nich w mniejszym stopniu niż czynią to pozostali – tu głównymi źródłami informacją są: reporter zbierający informacje oraz rzecznik/przedstawiciel instytucji (rzadziej uczestnicy zdarzeń).
- Zapowiedzi newsów najczęściej ogólnie określają ich przedmiot i temat, często używając równie ogólnych określeń wartościujących (ale niemal tyle samo newsów nie używa określeń wartościujących).
- W *Wydarzeniach* stosowane są różne środki prezentacji informacji, jednak z mniejszą intensywnością niż w innych programach – w newsach dominują relacje reporterskie i tzw. setki (inne formy prezentacji nie były tu stosowane częściej niż w pozostałych audycjach).
- Relacjonowane zdarzenia są tu opisywane najczęściej w sposób jednostronny i neutralny, niekiedy wartościujący. Opisy dwustronne, a zwłaszcza wielostronne, zawierające określenia wartościujące pojawiają się stosunkowo rzadko.
- Przyczyny opisywanych zdarzeń *Wydarzenia* ujmują podobnie jak *Fakty*, kładąc jednak mniejszy nacisk na przeszłe zdarzenia, a większy na zaszłości historyczne. Jako

wyjaśnienia zdarzeń częściej niż w innych przypadkach są tu wskazywane uwarunkowania i okoliczności towarzyszące, choć w sumarycznym ujęciu przeważają, motywy i cele aktorów zdarzeń.

- *Wydarzenia* częściej niż inne audycje starają się określić możliwe następstwa opisywanych zdarzeń, ale także zawężają je do spodziewanych zdarzeń i zmian instytucjonalnych, w mniejszym stopniu uwzględniając skutki społeczne.
- Komentarze, pojawiające się częściej niż w *Wiadomościach* i rzadziej niż w *Faktach*, w równym stopniu dotyczą charakteru samego zdarzenia, jak okoliczności towarzyszących. Komentarze zawierają oceny negatywne, ale są one równoważone przez komentarze neutralne, pozytywne oraz zawierające oceny trudne do jednoznacznego sklasyfikowania. W sumie sprawia to wrażenie powściągliwości i unikania skrajnych ocen. Komentarze kładą nacisk na sprawy ludzkie i dramaturgię zdarzeń, ale nie stronią od okazjonalnego moralizatorstwa i przypominania o mocy sił wyższych.

ANALIZA JAKOŚCIOWA – WYBRANE PRZYKŁADY

Przedstawione dotąd wyniki analizy ilościowej, uzupełniane spostrzeżeniami wynikającymi z analizy jakościowej, pokazują najważniejsze cechy charakteryzujące trzy analizowane audycje informacyjne na trzech poziomach analizy: ram strukturalno-tematycznych (poziom makro), konstrukcji świata przedstawionego w newsach (poziom mezo) oraz konstrukcji newsów (poziom mikro). Uzyskane wyniki pozwoliły na sformułowanie szeregu wniosków odnośnie treści i formy analizowanych programów. Przedstawiono je w kolejnych częściach ekspertyzy. Wnioski te układają się w spójne charakterystyki każdego programu i wskazują na zasadnicze cechy każdego z nich (uwzględniając margines błędu wynikający z małej próby objętej analizą). Ponieważ jednak same wskaźniki liczbowe, zawarte w poszczególnych tabelach, mogą być – w czymś odczuci – niezbyt miarodajne jako podstawa szeregu dość stanowczych spostrzeżeń i stwierdzeń zawartych w ekspertyzie, wydaje się rzeczą zasadną uzupełnienie ich o analizę jakościową wybranych przykładów. Z konieczności jest ich kilka, bo jakościowa analiza wszystkich newsów, choćby tylko krajowych, wymagałaby znacznych nakładów sił, środków i czasu. Ponadto w ekspertyzie nie chodzi o dokładne wyważenie zalet i wad każdego newsa, lecz o wskazanie: po pierwsze - najważniejszych cech swoistych danej audycji, które odróżniają ją od pozostałych; po drugie – wskazanie tych cech *Wiadomości TVP*, które kolidują z ich powinnościami ustawowymi. Takich cech w ogóle nie powinno być w audycjach nadawcy publicznego, a skoro są, to niezależnie od ich liczby, podważają istotę misji medium publicznego. Wybór przykładów został więc dokonany w sposób przemyślany i celowy. Również omówienie wyników analizy zostanie sprowadzone do wskazania tych elementów treści i formy przekazu, o jakich mowa powyżej. Pełny tekst (transkrypcja) przywołanych tu newsów stanowi załącznik do raportu (transkrypt obejmuje tylko stronę werbalną przekazu i zaznacza jedynie rodzaj materiału wizualnego, który w niektórych newsach ma znaczną wartość emocjonalną i buduje kontekst dla meritum relacji, ale nie zmienia jej sensu).

Przykład pierwszy – powołanie tzw. podkomisji smoleńskiej (4 lutego 2016)

(transkrypcja newsów: Załącznik nr 1)

Powołanie przez Ministra Obrony Narodowej specjalnej podkomisji, która ma ponownie wyjaśnić okoliczności i przyczyny katastrofy smoleńskiej, stanowi kolejne ogniwo działań organów państwowych i gremiów niepaństwowych od blisko sześciu lat zajmujących się tym wydarzeniem. Media szeroko relacjonowały prace i ustalenie dwóch komisji oficjalnych, tzn. państwowych, które z różnych perspektyw i w ramach różnych porządków instytucjonalnych zajmowały się wyjaśnieniem okoliczności i przyczyn katastrofy smoleńskiej. Niezależnie od ich działań i w zdecydowanej opozycji do nich działał zespół ekspertów powołany przez A. Macierewicza (działających na forum parlamentu), pośła opozycji PiS w czasach rządów PO. Jego działania i ustalenia były szeroko relacjonowane przez media. Można więc założyć, że przeciętny odbiorca ma już pewną wiedzę na ten temat, że stanowi ona kontekst dla relacjonowanego wydarzenia, i że relacja musi się do niego jakoś odnieść. Innymi słowy: każdy przekaz informacyjny aktywizuje ową wiedzę i powinien być z nią spójny.

Relacja Wiadomości (4 lutego 2016, czas: 4:52; reporter: Bartłomiej Graczyk)

Zapowiedź (forszpan) zawiera pięć krótkich zdań, nie definiujących jednoznacznie newsa, raczej budzących emocjonalne zaciekawienie (tragedia, groby ofiar, dojść do prawdy, nowa podkomisja).

Wprowadzenie ze strony prowadzącego program jest rzeczowe, oprócz zwrotów opisowych zawiera tylko dwa sformułowania ocenne: decyzja ministra spotkała się z *olbrzymim zainteresowaniem mediów*, szef MON zapowiedział *rzetelne zbadanie przyczyn tragedii*.

Uwaga pierwsza: Zbitka wyrywkowych zdań, które nie układają się w spójną całość działa dezorientująco – pobudza zaciekawienie.. W zestawieniu z opisowym wprowadzeniem prezentera tworzy opozycję: emocjonalny/chaos – racjonalny/porządek.

Sekwencja pierwsza. Relację otwiera informacja wprowadzająca reportera dotycząca zadań podkomisji, po której następuje cytata wypowiedzi A. Macierewicza, który dobitnie definiuje cele komisji: *zbliżyć się do prawdy, dostarczyć materiał prokuraturze wojskowej i sprawiedliwie osądzić odpowiedzialnych za tę straszną tragedię*.

Następnie reporter informuje, że *Podkomisja zbada między innymi informacje, które ujawnił dziś szef MON o tym, że część dokumentów dotyczących wyjaśnienia katastrofy została*

zniszczona. Tym informacjom zaprzeczył Maciej Lasek, który był szefem zespołu ds. wyjaśnienia przyczyn katastrofy smoleńskiej.

Odpowiedzią na to jest fragment wypowiedzi M. Laska: żadne dokumenty ani materiały nie zostały zniszczone

Uwaga druga: Cytat (setka) wypowiedzi ministra Macierewicza jednoznacznie definiuje sprawę: podkomisja ma dostarczyć materiał prokuraturze, żeby osądzić odpowiedzialnych. Wypowiedź reportera rozwijająca tę myśl zawiera sprzeczność logiczną (podaną za szefem MON): komisja ma zbadać dokumenty, które zniszczono, wobec tego skąd wiadomo, że dotyczyły wyjaśnienia katastrofy. Poza tym, na jakiej podstawie ich zniszczenie jest związane z zespołem M. Laska. Jego zaprzeczenie odnosi się zapewne do dokumentów, którymi dysponował jego zespół, a nie tych, o których teraz mowa (bo wcześniej nikt o nich nie wiedział). Reporter tworzy więc dwie sugestie: odnośnie treści dokumentów oraz związku zespołu M. Laska z ich zniszczeniem. Obie są nieuzasadnione i nieetyczne (reporter może się dystansować wobec cudzej wypowiedzi podkreślając, że np. dokumenty mogły zawierać, jakoby zawierały, itp. – tutaj reporter się nie dystansuje, bierze więc współodpowiedzialność za insynuacje szefa MON).

Sekwencja druga. Reporter stwierdza: *Zdaniem szefa resortu obrony, także poprzednia komisja pod przewodnictwem Jerzego Millera nie przybliżyła nas do prawdy.* Reporter przyjmuje punkt widzenia „szefa resortu” i zawartą w jego wypowiedzi dyskredytującą ocenę pracy innej komisji, która *także* nie przybliżyła nas do prawdy – słowa łagodne, ale ocena kategoryczna. Puentą tej sekwencji jest cytat wypowiedzi A. Macierewicza stwierdzającego, że ukryto podstawowe fakty, które w sposób zasadniczy zmieniają ogląd wydarzeń. Po tym reporter wprowadza nowy wątek.

Uwaga trzecia :Reporter przyjmuje po raz drugi punkt widzenia polityka i nie reaguje na sprzeczność w jego wypowiedzi: ukryto podstawowe fakty i informacje, ale minister wie, że zasadniczo zmieniają one obraz wydarzeń. Skąd wie, czy dotarł do tych faktów i ma jakieś dowody, czy też wysuwane oskarżenia nie mają pokrycia w faktach? Dociekliwy i bezstronny dziennikarz powinien przynajmniej zwrócić na to uwagę, zasygnalizować sprzeczność, bo tego wymaga szacunek dla odbiorcy. Ten reporter tego nie robi.

Sekwencja trzecia: Reporter informuje o przedmiocie badań podkomisji oraz wrywkowo o jej składzie, co puentuje setką z wypowiedzią przewodniczącego podkomisji, deklarującego uczciwość, brak wstępnych hipotez i wyjaśnienie przyczyn tragedii.

Uwaga czwarta: Przedstawiając komisję i wymieniając nazwiska jej kierownictwa, reporter przemilczał fakt, że te osoby już pracowały w zespole parlamentarnym A. Macierewicza, który ogłosił, że samolot rozpadł się w powietrzu, co sugeruje zamach. Nie jest to informacja bez znaczenia, przeciwnie, ma znaczenie fundamentalne, bo podważa zapewnienie o uczciwości i braku wstępnych hipotez. Trudno uznać, że reporterowi nie nasunęła się taka refleksja, trzeba raczej przyjąć, że świadomie i celowo pominął ten fakt. A to już nie błąd warsztatowy, lecz świadome przekłamanie przez przemilczenie.

Sekwencja czwarta. Reporter przechodzi do prezentacji wypowiedzi bliskich ofiar katastrofy. Zaznacza, że są to opinie części bliskich. Opinie te idealnie pasują do cytowanej wcześniej wypowiedzi A. Macierewicza i w emocjonalny sposób rozwijają jego tezę o zakłamaniu sprawy przez poprzedni rząd.

Uwaga piąta: Ponieważ wszystkie cztery cytowane osoby (setki) jednoznacznie odrzucają wcześniejsze ustalenia, rodzi się pytanie: czy tak (lub podobnie) myśli większość bliskich ofiar, czy tylko ich część, a może są bliscy ofiar, którzy mają inną ocenę sytuacji. Dziennikarski profesjonalizm i przyzwoitość nakazują, żeby im też udzielić głosu. Mamy tu więc jednostronną i wyraźnie tendencyjną zbitkę montażową, która służy stworzeniu emocjonalnej podbudowy i legitymizacji przyszłych działań podkomisji (tego chcą ludzie, takie są oczekiwania).

Sekwencja piąta. Kończąc relację reporter przechodzi do komentarzy i ocen. Najpierw opinie opozycji, która *wciąż pozostaje niechętna i nie unika ostrych słów*. Mają tego dowieść słowa z wypowiedzi R. Grupańskiego, w której najostrzejsze słowa to „uprawianie polityki na grobach ofiar” i „zły sen”, oraz wypowiedz R. Petru, w której nie ma żadnych ostrych słów.

Relacje zamykają dwie setki z wypowiedziami komentatorów, którzy zdaniem reportera są także podzieleni. Wypowiedź J. Domańskiego jest ogólnikowa – jedni nadal będą mówić „zamach”, inni „katastrofa”, natomiast setka z wypowiedzią J. Karnowskiego powtarza oceny A. Macierewicza.

Uwaga szósta: komentarze polityków są najwyraźniej *pro forma*, dla pozornego dopełnienia wymogu uwzględnienia różnych punktów widzenia (pluralizmu ocen, bezstronności?), bo po przedstawieniu całego wywodu reportera i Macierewicza te kilka słów niewiele wnosi i nie zmienia wymowy całej relacji – są to stwierdzenia bardzo ogólne, które nie mają odniesienia do okoliczności przywołanych w relacji. Komentarze publicystów też trudno uznać za merytoryczne i zrównoważone. Nie wiadomo dlaczego ci publicyści są kompetentnymi

komentatorami w sprawie katastrofy lotniczej. Ich wypowiedzi nadają całej relacji bardziej propagandowy i polityczny niż merytoryczny wydźwięk.

Relacja Faktów (4 lutego 2016, czas: 7:05, reporter Maciej Knapik, Jakub Sobieniowski)

Wprowadzenie rzeczowe, informacyjne, jedyny akcent emocjonalny to stwierdzenie, że opozycja już mówi o uprawianiu polityki na grobach ofiar katastrofy.

Sekwencja pierwsza. Reporter podaje podstawowe informacje o podkomisji i jej składzie, wskazując, że tworzą ją osoby „w dużej mierze związane z zespołem smoleńskim”, „stali bywalcy i eksperci zespołu Antoniego Macierewicza”. Sekwencję tę, obejmującą też wypowiedź B. Szydło: „Ta sprawa powinna być wreszcie wyjaśniona...”, zamykają dwie wypowiedzi polityków opozycyjnych: R. Petru („Chodzi w tym wszystkim o zemstę i o posadzenie parę osób w więzieniu....”) oraz R. Grupińskiego („...taniec na grobach ofiar.”)

Uwaga pierwsza. Rzeczowe wprowadzenie do tematu relacji zostaje umieszczone na szerszym tle, wskazując poprzednie zaangażowanie znacznej części członków podkomisji (w tym kontekście zwroty „zespół smoleński”, „zespół Antoniego Macierewicza” odwołują się najwyraźniej do ogólnej wiedzy odbiorców). Informacje o tym puentują opinie polityków opozycji o zemście i tańcu na grobach ofiar. Przekaz zamykający tę sekwencję jest jasny: za pomocą sprawdzonych już ekspertów A. Macierewicz przygotowuje zemstę polityczną na osobach z poprzedniej ekipy rządzącej. Takie zamknięcie sekwencji, która otwiera relację, określa perspektywę reportera: podejrzliwą, demaskatorską i krytyczną wobec działań ministra MON (ale opartą na faktach i racjonalnych przesłankach).

Sekwencja druga. Jest tu mowa o zaproszeniu na uroczystość części rodzin ofiar smoleńskich, o ich krytyce komisji Millera i poprzednich władz, ubezwłasnowolnieniu poprzedniej komisji (czemu zaprzecza jej członek) oraz o przypuszczeniu reportera, że „większość ustaleń poprzedniej komisji zostanie odrzuconych” i jego sugestii, że teoria zamachu będzie brana pod uwagę, co cytowany wiceminister MSWiA potwierdza.

Uwaga druga: Reporter (meandrycznie) prowadzi do sugestii, że teoria o zamachu znów się pojawi, a jej sformułowanie to rzeczywisty cel podkomisji. Cytowane w newsie wypowiedzi mają dowieść, że teoria ta opiera się na emocjach (bliskich ofiar) i oskarżeniach o rzekome przekłamania i manipulacje poprzednich władz (co jest nieprawdą).

Sekwencja trzecia. Reporter odnosi się to stwierdzenia A. Macierewicza o zniszczeniu informacji i dokumentów, przeciwstawiając mu wypowiedzi członków poprzednich komisji, którzy oświadczają, że nie mają o tym żadnej wiedzy.

Uwaga trzecia: Zestaw cytowanych wypowiedzi niejako z góry podważa tezę Macierewicza, że jest dowód na przekłamania i manipulacje poprzednich komisji – nie może być takiego dowodu, bo nie wiadomo, co ten zniszczony materiał zawierał. Argumentacja logiczna.

Sekwencja czwarta: Reporter wskazuje na to, że powołanie podkomisji jest obejściem prawa, co potwierdzają, przynajmniej częściowo, cytowane wypowiedzi ekspertów.

Uwaga czwarta: Kwestia ta dotyczy zawłości prawno-proceduralnych i nie została rozstrzygnięta, ale samo jej podniesienie jest przyczynkiem do dyskredytowania podkomisji.

Sekwencja piąta: Reporter cytuje wypowiedź A. Macierewicza na temat stwierdzonej odpowiedzialności rosyjskiej i pominięcia tego w raporcie Millera. Zamknięciem relacji jest stwierdzenie reportera, że o współodpowiedzialności Rosjan mówiono od dawna, ale Rosjanie na te zarzuty nie odpowiadają.

Uwaga piąta: Reporter podważa jeszcze jeden rzekomo nowy element (odpowiedzialność Rosjan), który nie był, a teraz ma być wzięty pod uwagę. Był od dawna brany pod uwagę, więc Macierewicz mówi nieprawdę.

Po tej części relacji następuje część druga, poświęcona naświetleniu tła i kontekstu powołania podkomisji (bogato ilustrowana różnymi materiałami wideo).

Sekwencja pierwsza. Prezenter wprowadza, a reporter rozwija kwestię sprzeczności między deklaracją szefa podkomisji o braku wstępnych hipotez a wcześniejszymi ustaleniami członków podkomisji, że przyczyną katastrofy była seria wybuchów na pokładzie Tupolewa. Sekwencja zbudowana jest na zasadzie przywoływanych przez reportera stwierdzeń Macierewicza wygłoszonych podczas uroczystości powołania podkomisji, którym zaprzeczają setki z innymi wypowiedziami Macierewicza.

Uwaga szósta: Ta zbitka różnych wypowiedzi Macierewicza dowodzi, że mimo zapewnień o braku wstępnych hipotez jest on głęboko przekonany, iż były wybuchy w powietrzu i to była przyczyna katastrofy (zamachu). Wskazanie elementarnej sprzeczności w wypowiedziach Macierewicza jest tu całkowicie zasadne. Metoda słowo przeciwko słowu w tym przypadku jest skuteczna, bo są to słowa tej samej osoby, które sobie przeczą, co świadczy o czymś ważnym.

Sekwencja druga: Reporter zajmuje się kwestią przyczyn katastrofy, czyli dylematem: eksplozja czy brzoza. Konfrontuje sprzeczne wypowiedzi szefa podkomisji W. Berczyńskiego, który zapewnia, że nie ma z góry założonych tez, a wcześniej wypowiadał się o totalnej dezintegracji lewego skrzydła, czego nie mogła spowodować brzoza. Jest też cytowana wypowiedź J. Kaczyńskiego, że brzoza nie mogła wyrwać skrzydła.

Uwaga siódma: Reporter dowodzi, że Berczyński też wikła się w sprzeczności, zapewniając z jednej strony o braku założeń, z drugiej głosząc tezy wykluczające brzozę jako przyczynę katastrofy i zarzucając poprzednim komisjom fałszerstwa.

Sekwencja trzecia: Reporter pokazuje sprzeczności w wypowiedziach innych członków komisji (K. Nowaczyk, G. Szuladziński, W. Binienda), którzy działali w zespole parlamentarnym Macierewicza i wówczas zarzucali komisji Millera kłamstwa, wskazywali na wybuchy dynamitopodobne jako przyczynę rozpadu Tupolewa, a także zapewniali, że drzewo nie mogło urwać skrzydła (za co byli nagradzani przez Gazetę Polską i za co zyskali uznanie ze strony PiS), a teraz zapewniają o bezstronności.

Uwaga ósma: Wszystko jasne (zestawienia wypowiedzi mają dowieść sprzeczności i dyskredytować szczerść zapewnień szefów podkomisji o bezstronności).

Relacja Wydarzeń (4 lutego 2016, czas 3:38, reporter Grzegorz Kępka)

Zapowiedź z silnym akcentem emocjonalnym: Oni (tj. ofiary) czekają na prawdę, my (skojarzenie z pokazywanym ministrem Macierewiczem i premier Szydło) jesteśmy im to winni.

Wprowadzenie prezentera informuje o powołaniu podkomisji, w skład której weszli członkowie komisji Macierewicza kwestionującej oficjalne ustalenia komisji Millera i prokuratury wojskowej.

Uwaga pierwsza: Zbitka emocjonalnego apelu z informacją o powołaniu podkomisji, w której są członkowie „komisji Macierewicza”, już na wstępie zwraca uwagę na fundamentalną wątpliwość co do jej ustaleń.

Sekwencja pierwsza. Zdjęcia z uroczystości powołania podkomisji, fragment filmu wspominającego ofiary katastrofy smoleńskiej. Po tym następują fragmenty wypowiedzi Macierewicza o ukrywaniu podstawowych faktów i niszczeniu dokumentów, czemu zaprzecza J. Miller (przewodniczący poprzedniej komisji), a także o tym, że poprzedni rząd

szczydził z ofiar (słowa reportera ilustrowane archiwalnymi zdjęciami Tuska), co z kolei odrzuca R. Grupiński jako zarzuty fałszywe, karkołomne i niesprawiedliwe.

Uwaga druga. Sekwencja otwierająca relację nie jest niespójna. Pojawiają się tu: fragment filmu o wyrażnie emocjonalnym wydźwięku oraz fragmenty oskarżycielskich wypowiedzi Macierewicza, którym reporter przeciwstawia spokojniejsze w tonie (więc słabsze retorycznie) zaprzeczenia innych osób. Od samej ceremonii powołania podkomisji reporter przechodzi do szerszego i zadawnionego sporu, który leży u podstaw pracy podkomisji. Mamy tu więc różne wątki tematyczne, różne perspektywy i argumenty o różnej „tonacji”, co w sumie tworzy nieporządek myślowy i dezorientację. .

Sekwencja druga. Reporter przedstawia komisję zaznaczając, że na jej czele stoją członkowie parlamentarnego zespołu smoleńskiego, a jeden z nich, teraz przewodniczący podkomisji, W. Berczyński, deklaruje uczciwość i brak wstępnych hipotez (cytat wypowiedzi). Zaraz po tym reporter przypomina, że trzy lata temu twierdził, iż samolot rozerwało ciśnienie od wewnątrz, a jego teorię eksplozji na pokładzie podziela większość zespołu parlamentarnego. Potwierdza to cytat wypowiedzi Jacka Świata „Nie miało to nic wspólnego ani z błędem pilotów, ani z brzozą”. Reporter zauważa, iż jest to (co wyżej) niezgodne z ustaleniami komisji Millera. I zestawia to z fragmentem wypowiedzi Macierewicza, że rozpad samolotu nastąpił w powietrzu, czemu z kolei przeciwstawia fragment wypowiedzi M. Laska, że samolot stracił zasilanie w momencie zderzenia z ziemią. Sekwencję tę reporter kończy wskazaniem, że PiS obiecywał międzynarodową komisję, a będzie czterech zagranicznych doradców, co zestawia z setką z wypowiedzą R. Petru mówiącego o tym, że J. Kaczyński po wygranych wyborach miał stwierdzić, że do wyjaśnienia katastrofy nie jest potrzebny ani wrak, ani międzynarodowa komisja.

Uwaga trzecia: Tę sekwencję też trudno uznać za spójną. Zaczyna się od kluczowego zagadnienia wiarygodności komisji (jej kierownictwa), zestawiając deklarację uczciwości Berczyńskiego z jego teorią eksplozji, następnie przechodzi do konfrontacji wypowiedzi Macierewicza i Millera na temat rozpadu w powietrzu i zderzenia z ziemią, kończy zaś kwestią umiędzynarodowienia komisji. Wszystkie te elementy obracają się wprawdzie wokół tego samego, kluczowego zagadnienia, jednak nie tworzą spójnej całości, gdyż każdy z poruszonych tu wątków dotyczy innych kwestii i kieruje myśli (odbiorcy) w nieco inną stronę. Można założyć, że zamęt myślowy wywołany przez pierwszą sekwencję jest nie tylko

podtrzymywany, ale nawet się pogłębia. W efekcie odbiór emocjonalny bierze górę nad odbiorem racjonalnym.

Sekwencja trzecia. Zamyka relację. Podejmuje temat wezwania dwóch kontrolerów z lotniska w Smoleńsku do stawienia się w Warszawie (mieli usłyszeć zarzuty, za które grozi wiele lat więzienia), na co nie zgodzili się rosyjscy śledczy.

Uwaga czwarta: Dość zasadnicza zmiana tematu i wprowadzenie nowego wątku niezwiązanego z podkomisją. Z pewnością nie ułatwia to zrozumienia i zapamiętania podanych wcześniej informacji. W pewien sposób nawet odwraca uwagę od wcześniejszego toku narracji. W kończącym relację stand-upperze reporter przypomina jednak widzom o co w niej chodziło, tj. sprzeczność dzisiejszych słów i niedawnych teorii). Tym razem jasno i wyraźnie.

Podsumowanie i wnioski

Wszystkie trzy relacje otwierały audycje informacyjne 4 lutego, był to więc dla każdego nadawcy news dnia. Każda stacja poświęciła mu też sporo uwagi (jak na standardy czasowe danej audycji), a przedstawione materiały należy uznać za wypracowane (w sensie merytorycznym i warsztatowym). Wobec tego cechy charakterystyczne każdego z nich są miarodajne dla cech danej audycji.

Relacja *Wiadomości* (TVP1) jest wyraźnie jednostronna i tendencyjna. Reporter od początku do końca przedstawia bezkrytycznie stanowisko ministra A. Macierewicza, wspierając je wypowiedziami odpowiednio dobranych członków rodzin ofiar katastrofy. W całej relacji jest tylko jedna wypowiedź (M. Lasek) negująca stwierdzenia ministra Macierewicza. Wszystkie inne cytowane wypowiedzi (setki) wspierają słowa ministra, lub w sposób ogólny i zdawkowy się wobec nich dystansują (R. Grupiński, R. Petru). W toku relacji reporter ani razu nie wspomina o przeszłości osób kierujących podkomisją, tzn. o ich zaangażowaniu w prace zespołu parlamentarnego A. Macierewicza, który sformułował ostre, jednoznaczne i oskarżycielskie (pod adresem ówczesnej władzy) teorie; nie zwraca też uwagi na wynikające stąd sprzeczności w deklaracjach uczciwości szefów podkomisji. Pominięcie tego jest rażące i uznać to można za świadome fałszowanie obrazu i sensu zdarzenia. Nie jest zrozumiałe, dlaczego reporter uznał, że widzowie nie pamiętają mocno nagłaśnianych działań zespołu Macierewicza i głoszonych wówczas, tj. całkiem niedawno, teorii. Dlaczego uważa, że należy opowiadać o powołaniu podkomisji tak, jak gdyby nie było żadnych

zaszłości, o których pamiętają odbiorcy. Reporter i jego warsztat nie służą tu odbiorcy przekazu, dlatego są zaprzeczeniem i misji publicznej TVP i dziennikarskiej rzetelności. To, co pomija reporter *Wiadomości*, dla reporterów *Faktów* (TVN) jest punktem wyjścia, wątkiem i osnową całej relacji. Składa się ona z dwóch wyraźnie wyodrębnionych części. Pierwsza poświęcona jest powołaniu podkomisji i zmierza do całkowitego jej zdyskredytowania, dowodząc, że: (a) jej celem nie jest ustalenie prawdy, tylko zemsta polityczna; (b) minister Macierewicz zakłamuje prace i ustalenia poprzednich komisji (rzekomo były ubezwłasnowolnione); (c) minister i szefowie podkomisji zapewniają o braku wstępnych hipotez, a równocześnie zarzucają wcześniejszym ustaleniom fałszerstwa i są zwolennikami teorii wybuchu; (d) prawne podstawy powołania komisji są wątpliwe. Mimo pewnych dygresji, przewód myślowy, na którym zbudowana jest relacja, jest jasny i klarowny (oparty na modelu dialektycznym: teza – antyteza – wniosek). W drugiej części relacji reporter wraca do meritum sporu o przyczyny katastrofy i zarysowuje szersze tło sprawy. Użyty tu materiał dokumentalny przypomina istotę sporu i niejako uprzedza widzów, co ich czeka. Jest to materiał jednoznacznie krytyczny, ale dobrze udokumentowany i zobiektywizowany. Siła oddziaływania tej relacji opiera się na tym, że w sposób jasny i perswazyjny uruchamia ona uprzednią wiedzę i wywoływane z pamięci skojarzenia, równocześnie torując i porządkując ich rozumienie. Należy zaznaczyć, że nie jest to relacja wolna od emocji, są one w niej obecne, lecz stanowią raczej część opisywanych zdarzeń niż element perspektywy ich opisu. Reporter stara się zachować chłodny dystans, włączając w relację elementy ironii, kpiny, a nawet źle ukrywanego szyderstwa (te akcenty emocjonalne budują relację z widownią tej audycji).

Relacja *Wydarzeń* (Polsat) bliska jest perspektywie i wymowie relacji w *Faktach*, ale nie jest tak ostra i wyrazista. Wszystkie najważniejsze kwestie zostały w niej poruszone, to zaś, że nie sprawia wrażenia tak stanowczej i wyrazistej, wynika stąd, że nie jest tak starannie skonstruowana i spójna wewnętrznie jak relacja *Faktów*. W tamtej efekt końcowy (wrażenie odbiorcy) wynika z logicznej zgodności i kumulacji przekazu zawartego w poszczególnych sekwencjach. *Wydarzeniach* takiej spójności brak, wobec czego efekt kumulacji nie zadziałał. Miejscami widz mógł się nawet poczuć zagubiony, nie będąc pewny czy dokładnie wie, o co w tym wszystkim chodzi. Relacja odwołuje się do wiedzy zmagazynowanej w pamięci odbiorców (jak czynią to *Fakty*, a czego uniknęły *Wiadomości*), ale nie aktywizuje tej wiedzy w sposób odpowiednio ukierunkowany i silny, raczej budzi skojarzenia i coś przypomina, niż

odwołuje się ustaleń, pewników i przekonań. W rezultacie górę biorą emocje. To dodatkowo potęguje wrażenie, że nie jest to przekaz dostatecznie jasny, stanowczy i przekonujący. Jednak to, co najważniejsze, a co starannie ukryły *Wiadomości*, czyli niska wiarygodność członków komisji uwikłanych we wcześniejsze działania polityczne ministra Macierewicza, zostało dokładnie wyłożone na początku, w środku i na zakończeniu newsa. Można więc przyjąć, że ta prawda dotarła do ogółu odbiorców.

Przykład drugi – wizyta Davida Camerona w Warszawie (5 lutego 2016)

(transkrypcja newsów: załącznik nr 1)

5 lutego przebywał w Warszawie premier rządu Wielkiej Brytanii, David Cameron. Brytyjcy premierzy nie odwiedzają Warszawy zbyt często, więc powód wizyty musiał być istotny. Jak donosiły wcześniej media, był jeden z etapów międzynarodowej podróży premiera związanej z planowanym w tym roku referendum Brytyjczyków na temat pozostania lub wyjścia W. Brytanii z Unii Europejskiej. Warunkiem pozostania W. Brytanii w UE miało być zaakceptowanie przez kraje Unii zmniejszenia kosztów pozostania WB w UE, w tym zwłaszcza zmniejszenie świadczeń socjalnych dla imigrantów z innych krajów UE. Ponieważ wśród tych imigrantów najliczniejszą grupą są Polacy, pozyskanie zgody Polski na nowe warunki członkostwa WB w UE stanowić będzie ważny element wpływający na wynik referendum. O tych faktach media mówiły od kilku lat. Należy więc założyć, iż znaczna część odbiorców informacji miała pewną wiedzę na temat relacjonowanej wizyty, jej tła i kontekstu.

Relacja *Wiadomości* (TVP1, 5 lutego 2016, czas 3:32, reporter Jarosław Olechowski)

Zapowiedź definiuje istotę newsa za pomocą słów B. Szydło (żeby Wielka Brytania pozostała w Unii) oraz Camerona (chcemy strategicznego partnerstwa między Brytanią a Polską).

Wprowadzenie rozwija tę definicję, wliczając co było przedmiotem spotkania: przyszłość Unii Europejskiej, bezpieczeństwo w Europie Środkowo-Wschodniej, wzmocnienie wschodniej flanki NATO, reforma europejskiej wspólnoty, ograniczenie świadczeń socjalnych dla naszych obywateli w Wielkiej Brytanii. Ostatnia kwestia dzieli strony, pozostałe nie.

Uwaga pierwsza: Wizyta definiowana jest w ogólnych kategoriach politycznych (strategia, przyszłość Unii), a jedyny temat konkretny: świadczenia socjalne dla Polaków w W. Brytanii, wymieniony jest na końcu, jako najmniej ważny. To ustawia perspektywę relacji: z punktu

widzenia strategicznych interesów państwa z perspektywy obozu władzy, sprawy ludzkie na dalszym planie.

Sekwencja pierwsza. Reporter przedstawia bohaterów zdarzenia, czyli B. Szydło i D. Camerona, którzy spotkali się po raz drugi w tym tygodniu, nie bez powodu, bo szefowa polskiego rządu mówi o Wielkiej Brytanii jako o „strategicznym partnerze”. Ilustracją tych słów reportera są fragmenty oficjalnych wypowiedzi B. Szydło i D. Camerona wygłoszonych na początku wizyty. Ważny fragment to stwierdzenie B. Szydło, że dla polskiej gospodarki i polityki istotne jest, ażeby Wielka Brytania pozostała w UE. Cameron mówi o wspólnych ideałach i interesach, roli NATO, szczególnie wobec rosyjskiej agresji.

Uwaga druga: To sekwencja formalno-kurtuazyjna, ramująca wizytę z perspektywy polskiego rządu i ustanawiająca W. Brytanię jako strategicznego partnera Polski, co jest raczej nowością i nie wypada zbyt przekonująco – trudno przyjąć, że premier Cameron przybył do Polski tylko po to, żeby wygłaszać tak ogólne deklaracje. Jest to więc formuła otwarcia mocno zwodnicza, oddalająca ujawnienie rzeczywistego (głównego) celu wizyty. Widz nie dowiadyuje się więc po co Cameron przyjechał.

Sekwencja druga. Otwiera ją stwierdzenie reportera: *Rozmowy dotyczyły też brytyjskich planów reformy Unii Europejskiej, od których realizacji Londyn uzależnia pozostanie we Wspólnocie.* Po tym następuje fragment wypowiedzi przedstawiciela PO, który stwierdza, że W. Brytania przy okazji referendum *chce ugrać konkretne interesy* dla niej ważne, ale sprzeczne z interesami Polski. Reporter wyjaśnia, o co chodzi (w tle obraz Tuska, tyłem do dziennikarzy): *Kością niezgody między Warszawą i Londynem jest propozycja szefa Rady Europejskiej Donalda Tuska, który chce dać Brytyjczykom możliwość ograniczenia świadczeń dla imigrantów z krajów Unii Europejskiej.* B. Szydło na to (propozycję Tuska) się nie godzi (*Chcielibyśmy, żeby mieli takie same warunki i takie same szanse na rozwój zawodowy jak obywatele Wielkiej Brytanii.*). Ale poprzedni rząd mógł poświęcić interesy narodowe dla jakichś posad w Unii (zapewne chodzi o Tuska), do czego nawiązuje rzecznik klubu Kukiz15 (*Mam nadzieję, że polityka która była prowadzona za rządów Ewy Kopacz, by poświęcić interes narodowy, na rzecz być może jakichś posad w ramach Unii Europejskiej, nie jest kontynuowana przez Beatę Szydło.*). Reporter podejmuje tę sugestię, że może jednak jest kontynuowana (*Ale nie brak opinii, że polski rząd chce w sprawie świadczeń socjalnych dobić targu z Brytyjczykami*). Fragment wypowiedzi rzecznika PSL potwierdza takie przypuszczenie, choć podbija stawkę (PiS może poświęcić zasiłki dla Polaków w zamian za stacjonowanie tu

żołnierzy brytyjskich), a przedstawiciel Nowoczesnej (setka) mu oponuje (Polacy pracujący w Wielkiej Brytanii nie powinni być sprzedani za bazy NATO). Reporter ostatecznie rozprasza te wątpliwości, stwierdzając: *Rząd zapewnia, że takie opinie są nieuzasadnione, a autorem propozycji ograniczania świadczeń dla imigrantów jest Donald Tusk*. Sekwencję zamyka fragment wypowiedzi rzecznika rządu: My tych spraw nie łączymy, to są dwa niezależne tematy.

Uwaga trzecia: Trudno uwierzyć, żeby dziennikarz szanujący prawdę mógł wymyślić tak karkołomny wywód myślowy, dlatego został on tu oparty na cytatach. Otóż wedle reportera TVP1, to nie Wielka Brytania domaga się ograniczenia świadczeń dla imigrantów z Polski (i nie tylko), o czym media donosiły od kilku lat (także *Wiadomości*), a co tu przemilczano. To D. Tusk (być może w zamian za posadę w UE) „chce dać” Brytyjczykom możliwość ograniczenia świadczeń dla imigrantów. To nie rząd W. Brytanii chce ograniczenia świadczeń dla imigrantów, to Donald Tusk jest autorem tej propozycji, to on chce ograniczyć prawa socjalne rodaków pracujących w W. Brytanii. Brytyjczycy wcale tego nie chcą. Widz może odnieść więc wrażenie, że D. Cameron przyjechał do Polski po to, żeby wspólnymi siłami, razem z B. Szydło (w ramach strategicznego partnerstwa), przeciwstawić się tym propozycjom (w przeciwnym razie W. Brytania może wyjść z UE?). Ambicje Donalda Tuska i kupczenie posadami w Unii przez rząd PO to sugerowana przyczyna zaistniałej sytuacji. Mamy tu zatem do czynienia z zawiłą sofistyką i moralnie wątpliwą konstrukcją myślową opartą na manipulowaniu informacjami.

Sekwencja trzecia: Kończąca relację. Reporter informuje, że z Cameronem spotkał się również J. Kaczyński, który zamienił z nim (setka wypowiedzi Kaczyńskiego) parę słów na temat *tych wszystkich bzdurnych opowieści o tym, że demokracja jest w Polsce zagrożona*. Reporter zamyka relację stwierdzając, iż zdaniem opozycji spotkanie Camerona z Kaczyńskim świadczy o tym, że prawdziwą władzę w Polsce ma szef PiS-u.

Uwaga czwarte: Relację kończy zmiana tematu i wprowadzenie nowego wątku, oderwanego od zapowiedzianej we wprowadzeniu definicji tematu newsa. Z relacji nie dowiadujemy się, czy w toku wizyty D. Camerona w Warszawie coś konkretnie ustalono, kto i z kim. Widz nie dowiaduje się, czy uzgodniono coś w sprawie strategicznego partnerstwa i świadczeń socjalnych. Jedyne, co wydaje się jasne, to przypomnienie pani premier, gdzie jest jej miejsce w szeregu, bo o wszystkim decyduje J. Kaczyński.

Relacja Faktów (5 lutego 2016, czas: 3:37, reporter: Jakub Sobieniowski)

Zapowiedź prowadzącej program – spotkanie Camerona najpierw z Panią Premier, potem z Panem Prezesem J. Kaczyńskim, który ogłosił, że Polacy są zabezpieczeni, że będą zasiłki, ale jakim kosztem?

Uwaga pierwsza: Prosta i wyrazista definicja newsa – J. Kaczyński dobił z Cameronem targu, ale jakim kosztem? – o tym zapewne dowiemy się w dalszej części newsa, więc to rozbudza ciekawość odbiorcy.

Sekwencja pierwsza: Reporter powtarza i rozwija stwierdzenia zawarte we wprowadzeniu, podkreślając, że to Kaczyński - a nie Szydło – ogłosił wyniki rozmów. Ilustruje to cytatem wypowiedzi J. Kaczyńskiego zapewniającego, że „uzyskaliśmy tutaj naprawdę bardzo dużo” i wymienia (bardzo ogólnie) co. Następnie reporter zmienia perspektywę i stwierdza, że to Londyn jest przekonany (Brytyjczycy zyskali więcej), bo wygląda na to, że Polska zgodziła się na wprowadzenie przez W. Brytanię tzw. hamulca bezpieczeństwa, wyjaśniając następnie, na czym on polega (ograniczenie i indeksowanie zasiłków). Sekwencję zamyka wypowiedź eksperta, który stwierdza, że „Cameron dostał prawie wszystko to, o co prosił.”

Uwaga druga: Relacja uwypukla dwie kluczowe kwestie: to Kaczyński podejmuje decyzje dotyczące polityki zagranicznej Polski oraz zapadły uzgodnienia, które Kaczyński ogłasza jako sukces Polski, a Brytyjczycy uważają, że to bardziej ich osiągnięcie, bo Polska zgodziła się na to, czego chciał Cameron. W tym zestawieniu ogólne stwierdzenie Kaczyńskiego „uzyskaliśmy” znaczy faktycznie i konkretnie: straciliśmy. Każdy widz może łatwo dokonać takiej interpretacji, bo przytoczone fakty są jednoznaczne.

Sekwencja druga: Reporter informuje o spotkaniu Szydło - Cameron (co pokazuje kamera) zaznaczając, że rozmawiali o wspólnych, ale ogólnych poglądach na bezpieczeństwo europejskie oraz o tym, że Wielka Brytania i Polska chcą ograniczenia unijnej integracji. Ten wątek tematyczny ilustrują dwie setki: z wypowiedzią Camerona (wspomina, że W. Brytania i Polska to dumne państwa, współpracujące ze sobą) i Szydło (mówi o odpowiednim znaczeniu parlamentów narodowych). Reporter rozszerza ten wątek wskazując, że dotąd unijną politykę Polski wyznaczało hasło: „im więcej europejskiej integracji, tym bezpieczniej dla Polski”, co Polska realizowała w porozumieniu z Niemcami i Francją. Sugestię reportera, że teraz będzie inaczej dopowiada cytowana (setka) wypowiedź G. Schetyny – to była oś naszego wpływu na politykę UE, a wskazanie W. Brytanii jako strategicznego sojusznika „brzmi dziwnie”, szczególnie w kontekście referendum na temat opuszczenia UE przez W.

Brytanię. Reporter dodaje, że nawet jeśli Cameron odniesie sukces w negocjacjach z Unią (w tym z Polską) nie ma gwarancji, że W. Brytania pozostanie w UE, bo teraz przewagę mają zwolennicy wyjścia z Unii.

Uwaga trzecia: Relacja przenosi wątek świadczeń socjalnych na szersze tło polityki międzynarodowej, wskazując, że rząd polski (a raczej J. Kaczyński) odchodzi od współpracy z Niemcami i Francją, co dawało Polsce wpływ na politykę UE, w stronę współpracy z W. Brytanią, co zmniejszy wpływ Polski na UE, nawet jeśli W. Brytania pozostanie (dzięki ustępstwom Polski) w Unii, co wcale nie jest pewne. To sugeruje, że kwestia świadczeń socjalnych jest elementem szerszej gry, w której za cenę tych świadczeń Polska (J. Kaczyński) chce pozyskać nowego sojusznika, który nie tylko nie wzmocni, ale najpewniej osłabi pozycję Polski w Unii. W istocie więc działanie J. Kaczyńskiego jest podwójnie szkodliwe. Cały przewód myślowy tu wyłożony jest spójny logicznie i układa się w jasny przekaz.

Sekwencja trzecia: Relacja powraca do kwestii rozmowy J. Kaczyńskiego z Cameronem na temat praworządności w Polsce, co ilustruje wypowiedź (setka) Kaczyńskiego, ale następująca po niej wypowiedź (setka) R. Petru przekierowuje wątek na kwestię słabej pozycji Pani Premier, bo to nie z nią, tylko z Kaczyńskim „załatwia się sprawy”. W zamykającej relację wypowiedzi reporter przypomina, że gdy do Polski przyjechał V. Orban, nie spotkał się z B. Szydło.

Uwaga czwarta: Podejmowane tu kwestie rozwijają sugestię, że na uzgodnieniach J. Kaczyński – D. Cameron stracili nie tylko polscy imigranci w W. Brytanii, także pozycja Polski w Unii uległa osłabieniu oraz pozycja premier B. Szydło w Polsce (niektórzy zagraniczni politycy składający wizyty w Polsce nawet się z nią nie spotykają). Konkluzję tę można odnieść do postawionego w zapowiedzi newsa pytania „jakim kosztem?”. Właśnie takim. I to stanowi kwintesencję całego newsa.

Relacja Wydarzeń (5 lutego 2016, czas: 3:00, reporter: Jan Mikruta)

Zapowiedź newsa hasłowa: Cameron u polskiej premier (Cameron: mamy wspólne interesy i wspólne idee), potem u J. Kaczyńskiego (to była dobra rozmowa)

Wprowadzenie wskazuje na dwugłos w partii rządzącej – B. Szydło mówi o potrzebie dalszych negocjacji w sprawie świadczeń dla imigrantów, Kaczyński, że Polacy uzyskali bardzo dużo i jest w pełni usatysfakcjonowany.

Uwaga pierwsza: Definicja newsa w zapowiedzi akcentuje sprzeczność między słowami B. Szydło i J. Kaczyńskiego i sugeruje, że podjął on decyzję niekorzystną dla polskich imigrantów, bo zamiast negocjować zawarł porozumienie.

Sekwencja pierwsza: Reporter opisuje przebieg wizyty, zwracając uwagę, że tym razem premierzy stanęli przed kamerami nie po rozmowie, a przed nią i „powtarzali to, co mówili już nieraz”. B. Szydło (setka), że kwestie socjalne wymagają jeszcze negocjacji i doprecyzowania; Cameron (setka), że chce strategicznego partnerstwa z Polską, bo łączą nas interesy i ideały. Reporter informuje, że po wizycie u Pani Premier Cameron pojechał na spotkanie z prezesem PiS, J. Kaczyńskim, i to była najważniejsza godzina polskiej wizyty Camerona.

Uwaga druga: Opisując w trybie protokolarnym przebieg wizyty, reporter zwraca uwagę na odwróconą zwykłą kolejność informowania mediów, zapewne dlatego (jak można się domyślić), że obu stronom byłoby niezręcznie informować świat, że brytyjski premier dogaduje się nie z polskim premierem, lecz z szefem partii rządzącej, co wyglądałoby dziwnie.

Sekwencja druga: Otwiera ją wypowiedź (setka) J. Kaczyńskiego, który stwierdza, że to była „bardzo dobra rozmowa”, jest usatysfakcjonowany, bo uzyskaliśmy pełne zabezpieczenie „tych wszystkich, którzy są w tej chwili w Wielkiej Brytanii” Myśl tę rozwija reporter zaznaczając, że mieszkające w Polsce dzieci imigrantów będą dostawać zasiłek wedle stawki polskiej, nie brytyjskiej. *A decyzja o ograniczeniu przywilejów nowoprzybyłym będzie należeć do Rady Europejskiej, a więc także Warszawy, a nie tylko Londynu. To dokładnie to, co David Cameron wynegocjował z szefem Rady Europejskiej Donaldem Tuskiem, a o czym premier Szydło mówiła, że wymaga jeszcze negocjacji. To więc zaskoczenie.* Ilustruje to obraz Tuska i Camerona podających sobie ręce, a zaraz potem obraz J. Kaczyńskiego i D. Camerona. Na tym tle pojawia się infografika – biała kartka, na której zaznaczano główne ustalenia dotyczące świadczeń dla pracujących w W. Brytanii, zasiłków dla dzieci, wpływ Polski na decyzje o ograniczaniu świadczeń.

Uwaga trzecia: Relacja koncentruje się na dwóch kwestiach: J. Kaczyński czuje się usatysfakcjonowany, że uzyskaliśmy bardzo dużo, ale w rzeczywistości zgodził się na wszystko, co wcześniej Cameron wynegocjował z Tuskiem (czyli kompromis), a co relacja komunikuje na dwa sposoby: ustami reportera oraz za pomocą infografiki. Ten akcent na istotę kompromisu jest tu najważniejszy, bo bezpośrednio dotyczy dość znacznej grupy ludzi

(imigrantów i ich rodzin w Polsce). Ta część relacji jest dobrze skonstruowana, jasna i spójna logicznie, przedstawiona szczególnie wyraziście. Świadczy to o tym, że tam, gdzie relacja dotyczy kwestii żywotnych dla wielu ludzi, tam widać większą troskę *Wydarzeń* o komunikatywność przekazu.

Sekwencja trzecia: Rozszerzenie tematu relacji na szerszy kontekst. Wypowiedź (setka) G. Schetyny – jeśli prezes Kaczyński jest usatysfakcjonowany, to ja się boję, jakie będą efekty tej radości. Reporter zwraca uwagę na spekulacje opozycji, że w zamian za ograniczenie świadczeń socjalnych Brytyjczycy zagwarantują bazy NATO w Polsce. Rzecznik rządu (setka) stanowczo temu zaprzecza – my tego nie łączymy, bo to dwa niezależne tematy. W zamykającej relację wypowiedzi reporter informuje, że o wspólnym stanowisku w sprawie brytyjskich warunków polska premier będzie rozmawiać z premierami Węgier, Czech i Słowacji, a następnie stwierdza (stand-upper), że ostateczne decyzje mogą zapaść wkrótce na unijnym szczycie, ale dzisiejsze wypowiedzi prezesa PiS pokazują, że Warszawa się zgodzi na kompromis z Londynem, i że to on, J. Kaczyński, podejmuje decyzje.

Uwaga czwarta: Rozszerzając główny temat relacji (świadczenia socjalne) na szersze tło, reporter wskazuje na głębsze podłoże zgody J. Kaczyńskiego na brytyjskie oczekiwania, czyli ograniczenie świadczeń dla polskich imigrantów w zamian za bazy NATO w Polsce, ale to wcale nie jest ustalone ani pewne, więc być może niczego w zamian nie dostaniemy. Ale J. Kaczyński może się czuć usatysfakcjonowany, bo pokazał, że to on podejmuje decyzje.

Podsumowanie i wnioski.

Wizyta premiera D. Camerona w Warszawie z pewnością była najważniejszym wydarzeniem w danym dniu i relacje z jej przebiegu otwierały serwisy informacyjne we wszystkich analizowanych audycjach. Jednak sam przebieg wizyty był słabym materiałem na newsa – poza spotkaniem premier B. Szydło z premierem D. Cameronem kamery i reporterzy w zasadzie nigdzie indziej nie byli dopuszczeni (fragment spotkania Kaczyński – Cameron pokazano z amatorskiego nagrania wideo). Reporterzy przygotowujący relację skazani więc byli na obudowanie newsa tym, czego dotyczyły rozmowy, co ustalono, a także jakie jest tło, kontekst i implikacje poczynionych uzgodnień.

Relacja nadana w *Wiadomościach* (TVP1) jest dziennikarskim „majstersztykiem” z dwóch powodów. Po pierwsze – w toku dość rozbudowanej narracji nie zostały przekazane konkretne informacje na temat efektów wizyty. Po obejrzeniu newsa widz nie ma

szczegółowej wiedzy na temat tego, po co Cameron przyjechał i z czym wyjechał, a z czym my, Polska i Polacy zarabiający w W. Brytanii zostaliśmy. Dowiedzieliśmy się tylko, że z przebiegu wizyty usatysfakcjonowany jest prezes PiS-u. Po drugie – głównym wątkiem newsa był wywód sugerujący, że za całym złem zagrażającym polskim imigrantom w W. Brytanii stoi D. Tusk i jego działania, bo to on, być może w zamian za posadę w Unii, jest „autorem propozycji ograniczenia świadczeń dla imigrantów” i „chce dać” Brytyjczykom taką możliwość. Oba te stwierdzenie nie są poparte żadnym argumentem, są więc insynuacją. To materiał z poziomu tabloidu, który w głównym wydaniu audycji informacyjnej nadawcy publicznego nie powinien się znaleźć. W kontekście ogólnej wiedzy o dążeniach W. Brytanii do ograniczenia świadczeń socjalnych dla imigrantów, przypisywanie D. Tuskowi „autorstwa” tej propozycji to nic innego, jak tylko kłamstwo. W rzeczywistości chodzi o kompromis, który D. Cameron wynegocjował z D. Tuskiem (nie odwrotnie), ustanawiający mową zasadę polityki socjalnej w całej Unii, notabene w całości zaakceptowany przez J. Kaczyńskiego, na co zwróciły uwagę *Wydarzenia*, a co *Wiadomości* całkowicie pominęły. W rezultacie relacja *Wiadomości* nie zawiera żadnej istotnej treści informacyjnej, zastępując ją atakiem personalnym na D. Tuska, opartym na insynuacji i nieprawdzie. Jej przekaz sprowadza się do tego, że D. Cameron przyleciał do Warszawy po to, żeby odbyć rozmowę z J. Kaczyńskim o strategicznym partnerstwie obu (dumnych) krajów oraz ustalić, jak przeciwstawić się zamiarom Tuska. Mamy tu do czynienia z przypadkiem newsa, który narusza podstawowe standardy dziennikarskie: jest rażąco jednostronny; nie zawiera konkretnych informacji (poza samym faktem, że do wizyty i wzmiankowanych spotkań doszło); treści poznawcze zastępuje atakiem personalnym, opartym na insynuacjach i argumentacji emocjonalnej; marginalizuje stanowisko opozycji i inne punkty widzenia; dotyczy spraw najwyższej wagi państwowej, ale nie przekazuje odbiorcom (obywatelom) niczego, co zaspokoiłoby ich ciekawość i pozwoliło im wyrobić sobie pogląd na sprawę. Ten news dobitnie potwierdza dominację w *Wiadomościach* perspektywy politycznej (rządowej) nad misją służenia społeczeństwu.

Relacja *Faktów* (TVN) opisuje całe wydarzenie w sposób rzeczowy i konkretny. W pierwszej części zaspokaja ciekawość widzów, informując ich o tym, co zostało ustalone w kwestii zasiłków dla Polaków pracujących w W. Brytanii i kto po stronie polskiej podjął decyzję. W dalszej części relacja przechodzi od kwestii szczegółowych do ogólniejszego kontekstu i wymowy relacjonowanego znaczenia. Perspektywa społeczna ustępuje miejsca perspektywie politycznej, najpierw w szerokim kontekście międzynarodowym (pozycja Polski

w UE), na końcu w węższym kontekście krajowym (relacje premier – prezes PiS). Przekaz, co warto podkreślić, nie krytykuje samych uzgodnień, choć podkreśla, że są one bardziej korzystne dla Brytyjczyków niż Polaków, ale jest krytyczny wobec obozu rządzącego, gdy idzie o zmianę kursu polityki zagranicznej oraz relacje (rywalizacje?) między szefem rządu a szefem partii rządzącej. Tym samym daje tu o sobie znać charakterystyczne dla *Faktów* oddzielenie życia społecznego i spraw ludzkich od polityki i spięcie na szczytach władzy. Dla *Faktów* są to sfery, jak na to wskazuje analizowana relacja, współzależne i traktowane równoprawnie, ale rządzą się nieco inną logiką.

Relacja *Wydarzeń* (Polsat) jest pod względem konstrukcji dość podobna do relacji *Faktów*, lecz z dwoma istotnymi zastrzeżeniami. Po pierwsze – wyraźnie oddziela sferę polityczną od społecznej. W pierwszej części skupia uwagę na zwyczajach, procedurze i przebiegu wizyty, ukazując ją jako wydarzenie oderwane od normalnego życia (politycy pokazali się na chwilę i znikli). Po drugie – kładzie zdecydowany akcent na perspektywę społeczną. Eksponuje bowiem bardziej szczegółowo i wyraziście, niż pozostałe audycje, główne ustalenia dotyczące świadczeń społecznych dla imigrantów, jakie zapadły już wcześniej, a teraz zostały zaakceptowane przez prezesa PiS (trochę wbrew premier Szydło). Szeroki kontekst polityczny pojawia się na końcu relacji przez odniesienie do spraw krajowych (kompromis z Londynem, Kaczyński decyduje). Taka relacja sugeruje, że odbiorcy *Wydarzeń* mniej interesują się wielką polityką, a dużo bardziej sprawami społecznymi.

Relacje dotyczące wizyty D. Camerona w Warszawie, nader szczupłe pod względem faktograficznym i dramaturgicznym, są dobrym – jak się wydaje – przykładem na to, by pokazać najważniejsze różnice dzielące sposób opisywania świata charakterystyczny dla każdego z trzech analizowanych tu audycji informacyjnych. Na różnice te, ze szczególnym uwzględnieniem powinności i dokonań nadawcy publicznego, starano się tu zwrócić uwagę.

Przykład trzeci – Wywiad Tomasza Arabskiego (*Wiadomości*, TVP1, 5 lutego 2006, czas: 3:14, reporter: Bartłomiej Graczyk)

(transkrypcja newsa: załącznik nr 1)

O ile powołanie podkomisji smoleńskiej oraz wizyta brytyjskiego premiera były z pewnością wydarzeniami wielkiej wagi, które zasługiwały na obszerne i eksponowane relacje we wszystkich programach informacyjnych (i tak się stało), o tyle wywiad Tomasza Arabskiego,

byłego szefa Kancelarii Premiera D. Tuska, na łamach Dziennika Gazety Prawnej z pewnością takim wydarzeniem nie był. Tym większe zaskoczenie, że fakt ten stał się przedmiotem newsa we *Wiadomościach*, i to tak ważnym, że news ten nadano jako trzecią wiadomość dnia, ważniejszą niż prace Sejmu nad ustawą Rodzina 500+.

Zapowiedź składa się z czterech urwanych zdań, z których trzy są tajemnicze: „Tomasz Arabski przerywa milczenie”, „to są marne oskarżenia, niesamowicie niemerytoryczne”, „nie należy przekraczać pewnych granic”, a jedno uchyla rąbka tajemnicy, że to były szef Kancelarii Premiera Tuska.

Wprowadzenie do newsa informuje, był on odpowiedzialny za przygotowanie wizyty w Smoleńsku i po latach przerywa milczenie, przekonując, że ma czyste sumienie, bo ci, którzy go dzisiaj oskarżają w dniu katastrofy, poszli na obiad i wrócili do Polski.

Uwaga pierwsza: Trudno o bardziej tajemnicze wprowadzenie newsa. Dwa zdania z zapowiedzi nie pasują do wprowadzenia, a ono też jest niejasne (jaki ma się czyjeś zapewnienie o czystym sumieniu do tego, że ktoś inny w dniu katastrofy poszedł na obiad). Dla większości odbiorców T. Arabski może być osobą nieznaną, bo od dawna i nie uczestniczy w życiu publicznym. Co zatem takiego uczynił, że *Wiadomości* poświęcają mu więcej uwagi niż np. Kajetanowi P.

Sekwencja pierwsza: Tworzy ją zbitka montażowa oraz infografika przybliżająca postać T. Arabskiego i temat newsa. Reporter informuje, że T. Arabski po pięciu latach udzielił wywiadu prasowego o przygotowaniach do wizyt prezydenta L. Kaczyńskiego i premiera D. Tuska w Smoleńsku. Na tle materiałów archiwalnych (roześmiany Arabski z Tuskiem) pojawia się infografika z wizualizacją fragmentu tamtego wywiadu, w którym T. Arabskiemu przypisuje się tylko trzy krótkie odpowiedzi na pytania o przyczyny katastrofy i jego błędy: „Przyczyny katastrofy są przecież jasne”, „Nie wiem”, „Nie wiem. Mam czyste sumienie”. Po tym reporter informuje, że Arabski przekonywał, że odpowiada tylko za spotkanie Tuska z Putinem, a ówczesny szef Kancelarii Prezydenta, który zginął w katastrofie, miał wyrazić zadowolenie z faktu rozdzielenia wizyt. Natomiast współpracownicy L. Kaczyńskiego ocenili wówczas tę decyzję jako fatalną, o czym z kolei przekonuje minister M. Łopiński, szef gabinetu prezydenta Kaczyńskiego.

Uwaga druga: Materiał nieco wyjaśnia kim jest/był T. Arabski, ale równocześnie komplikuje i gmatwa tok narracji. Widz nie dowiaduje się, co jest takiego ważnego i bulwersującego w

cytowanym fragmencie wywiadu, że należało to wyeksponować za pomocą infografiki: czy to, że T. Arabski uznaje przyczyny katastrofy za wyjaśnione, czy to, że nie wie o żadnych błędach, czy to, że ma czyste sumienie? Dopiero referowane (ale nie cytowane) przez reportera fragmenty wywiadu sprawę nieco rozjaśniają (ale nie do końca) – chodzi o różnice stanowisk między W. Stasiakiem a M. Łopińskim w sprawie rozdzielania wizyt prezydenta i premiera. Mamy zatem kwestię sporną, choć nadal nie wiadomo, jaki związek ma z tym T. Arabski. Zawita konstrukcja newsa buduje atmosferę oskarżenia wokół T. Arabskiego, opartą na niedomówieniach i nie do końca jasnych okolicznościach z przeszłości. Mija pierwsza minuta relacji, a widz w dalszym ciągu nie ma pewności, o co chodzi.

Sekwencja druga: Otwiera ją wspomniany przed sekundą M. Łopiński, ale jego wypowiedź (setka) nie dotyczy sygnalizowanej sprzeczności stanowisk, tylko powołania się T. Arabskiego na opinię W. Stasiaka. M. Łopiński mówi: *Jest czymś wysoce niestosownym, a używam bardzo łagodnych słów, powoływanie się na świadectwo osoby nieżyjącej, która nie może zaprzeczyć, nie może polemizować, nie może skonfrontować swojego stanowiska, z tym stanowiskiem opublikowanym w gazecie dzisiaj.* Ale zarzut ten nie jest rozwijany, bo reporter wprowadza nowe zagadnienie, przywołując kolejny fragment wywiadu, również wizualizowany za pomocą infografiki. Arabski zarzuca w nim, że ci, którzy mówią o spisku, byli w Smoleńsku, niektórzy organizowali wizytę prezydenta, a po katastrofie poszli na obiad i wrócili do Polski. Wśród nich był A. Macierewicz. Reporter reaguje na te słowa stwierdzając, że to przedstawiciele rządu D. Tuska mieli obowiązek zabezpieczenia miejsca katastrofy i wszystkich dowodów. Swoją obronę PiS-u wspiera cytatem (setka) wiceministra MON (a więc podwładnego A. Macierewicza), że posłowie opozycji nie mogli nic zrobić, bo nie mieli odpowiednich uprawnień (cała sekwencja jest ilustrowana zdjęciami T. Arabskiego z D. Tuskiem)

Uwaga trzecia: Pryncypialny atak M. Łopińskiego na T. Arabskiego wprowadza nowe zagadnienie – powoływanie się na słowa osoby nieżyjącej. Jednak zważywszy, że T. Arabski powołuje się na stanowisko urzędnika publicznego w sprawie publicznej, a nie osoby prywatnej w sprawie prywatnej, ma pełne prawo o tym mówić (żadna norma prawna, społeczna ani obyczajowa czegoś takiego nie zakazuje. Inną kwestią jest to, czy potrafi udowodnić słowa, na które się powołuje). Min. Łopińskiemu może się to nie podobać, ale czy to jest temat na newsa, czy jest to aż tak ważne, żeby informować o tym całą Polskę? Ale nie o to chodzi, bo infografika wprowadza natychmiast nowe zagadnienie. Tym razem chodzi o

zarzut T. Arabskiego, że ludzie z otoczenia prezydenta L. Kaczyńskiego (w tym obecny minister A. Macierewicz), po jego tragicznej śmierci poszli na obiad i wrócili do Polski. Jest to zarzut równie mało ważny, jak wytoczony przed kilkunastoma sekundami przez M. Łopińskiego. Z konstrukcji newsa wynika, że oba zarzuty stanowią centralny punkt narracji i oś dramaturgii całej relacji. Otóż wedle dziennikarskich kryteriów selekcji informacji żaden z nich nie zasługuje na to, żeby zrobić z tego news, zwłaszcza w mediach publicznych.

Sekwencja trzecia: Reporter stwierdza, że politycy Platformy nie komentują wywiadu kolegi, co ilustruje fragment (setka) wypowiedzi G. Schetyny uchylającego się od odpowiedzi na pytanie reportera. Po tym reporter jeszcze raz zmienia temat, wspominając o powołaniu podkomisji, która zbada okoliczności katastrofy smoleńskiej. Pojawiają się dwie wypowiedzi publicystów: z „Krytyki Politycznej” – T. Arabski jest pionkiem w grze i z „wSieci” – tylko rząd mógł wtedy coś zrobić, A. Macierewicz był zwykłym posłem, gościem na uroczystościach. Newsa zamyka wypowiedź reportera, który informuje, że wkrótce rusza proces karny z oskarżenia prywatnego, m.in. przeciwko T. Arabskiemu, wytoczony przez część rodzin ofiar katastrofy.

Uwaga czwarta: Sekwencja zamykająca newsa wprowadza jeszcze dwa nowe wątki: powołanie podkomisji i zbliżający się proces karny, co dodatkowo gmatwa całą strukturę tematyczną relacji. Skazany na domysłność widz musi dojść do jedyne, w tych okolicznościach, wniosku – chodzi o oczernienie T. Arabskiego i wybielenie A. Macierewicza w związku z dwoma niezbyt istotnymi faktami, albo o coś znacznie po/ważniejszego, o czym jednak w newsie nie powiedziano.

Podsumowanie i wnioski

W poważnych mediach rzadko można znaleźć newsy tego rodzaju (takie newsy łatwo znaleźć w tabloidach i portalach plotkarskich, ale dotyczą one plotek z życia celebrytów, a nie wielkiej polityki). Tym większe zatem zdziwienie, że omawiany news znalazł się w głównym wydaniu *Wiadomości*. Tematyka newsa krąży wokół wielkiej tragedii, ale nie dotyczy jej bezpośrednio, tylko odnosi się do okoliczności towarzyszących znacznie mniejszej wagi, zgoła nieistotnych. Zarzuty (T. Arabskiego) i kontrzarzuty (M. Łopińskiego reportera) to obrzucanie się groźnie brzmiącymi stwierdzeniami, za którymi nie stoją ani twarde argumenty, ani wielkie racje, tylko złośliwości. Biorąc jednak pod uwagę szerszy kontekst, sygnalizowany w newsie, że T. Arabski przerywa milczenie i że wystąpi w zbliżającym się procesie, chodzi

zapewne o to, żeby go zdyskredytować i pogorszyć jego pozycję procesową. Chodzi też zapewne i o to, żeby chronić dobre imię ministra A. Macierewicza przed złym wrażeniem, jakie mogły wywołać uszczypliwe słowa T. Arabskiego pod jego, między innymi, adresem – choć w istocie news te słowa nagłośnił. Brak wyraźnej definicji tematu newsa (bo „przerwanie milczenia” nie jest definicją), a także meandryczna linia tematyczna narracji, gdzie co chwila podejmowane są nowe wątki nie mające ani logicznego, ani przyczynowego związku z poprzednimi, skazują widza na domysłność i dopowiedzenia. Widz może interpretować przekaz tak, jak wyżej wskazano, albo zupełnie inaczej. Jednak z perspektywy przeprowadzonej analizy tylko jedna interpretacja wynika dość jasno. Otóż w tym przypadku telewizja publiczna została wykorzystana do politycznych, partyjnych czy zgoła personalnych rozgrywek. Wiadomość ta nie służy bowiem niczemu innemu i nie ma obiektywnej wartości jako poważny news. Jest zawstydzającym przypadkiem użycia medium publicznego do jednostronnego, słuźalczego i wątpliwego moralnie celu. Warto to podkreślić, gdyż takie potraktowanie przez *Wiadomości* (TVP1) T. Arabskiego jest dokładnym odbiciem zarzucanego mu przez M. Łopińskiego nadużycia moralnego w stosunku do W. Stasiaka (Pan M. Łopiński dalej postponował T. Arabskiego w zapowiedzi wieczornej rozmowy, kończącej *Wiadomości*). Tak więc osoba, która zdecydowała o umieszczeniu tego newsa w głównym wydaniu *Wiadomości* wykazała się nadgorliwością, ośmieszając przy okazji nadawcę publicznego.

Przykład czwarty – Wyrok w sprawie katastrofy w kopalni Halemba (*Wiadomości* TVP1, 10 lutego 2016, czas: 2:41, reporter: Anna Hałas-Michalska)

(Transkrypcja newsa – załącznik nr 1)

Sądy rzadko mają dobrą prasę i telewizję. Najczęściej są przedmiotem mniej lub bardziej ostrych pretensji i ataków. Często bywają one uzasadnione, gdy wyrok/orzeczenie jest rażąco sprzeczne z powszechnym poczuciem sprawiedliwego osądu. Przykładem takiego newsa może być informacja w *Faktach* (TVN, 4.02.2016) o rażąco niskim odszkodowaniu dla przedsiębiorcy, którego firma została zniszczona przez arogancję i błędy urzędników, a on sam poniósł wielomilionowe straty i popadł w bankructwo. Ale pojawiają się też newsy, w których ani reporter, ani nikt inny, nie może zarzucić sądowi uchybień proceduralnych czy merytorycznych, a mimo to sąd jest przedmiotem krytyki, pretensji czy nawet otwartego

ataku. Zdarza się to najczęściej wtedy, gdy reporter zderza prawo/procedury sądu z emocjami/żądaniami poszkodowanych, ich rodzin czy jakiejś społeczności. Taki konflikt często występuje i dziennikarze powinni próbować go wyjaśniać (zracjonalizować), stosownie do okoliczności danej sprawy. Gorzej gdy próbują sami być sędziami w sprawie, a najgorzej gdy dokonują sądu nad sądem. A to się zdarza – nie tylko w mediach komercyjnych, które w ten sposób występują w roli obrońcy pokrzywdzonych, także w telewizji publicznej, która powinna w tych sprawach zachować bezstronność i daleko idącą ostrożność, unikając gry na emocjach.

W analizowanych wydaniach *Wiadomości* znalazły się trzy materiały tego rodzaju, tzn. przeciwstawiające decyzjom sądów ludzkie emocje. Jeden (8.02) dotyczył problemu odbierania rodzicom dzieci z powodu biedy, co ma związek z zapowiedzianą przez PiS nowelizacją prawa, zakazującą tego typu praktyk. Materiał dotyczył jednak nie tylko istoty problemu, tj. krzywdy wyrządzanej dzieciom, także pewnych działań formalnych podejmowanych przez sądy rzekomo ukrywające tego typu sprawy (poprzez manipulowanie statystyką, co jednak – jak wynika z materiału – wcale nie jest pewne, bo przyczyną mogą być nie dość jasne wytyczne Ministerstwa Sprawiedliwości dotyczące statystyki). W tym przypadku chodzi więc o kontekst polityczny, ale przy okazji również i o sądy (oraz pracowników opieki społecznej), które stały się obiektem krytyki za przedkładanie prawa nad dobro dziecka. Rzecz w tym, że reporter z góry przyjął tezę PiS, że tego rodzaju praktyki są zawsze złe i sądy to ukrywają, choć wcale nie jest ani pewne, ani oczywiste.

Drugi news (6.02) również z perspektywy krzywdy dziecka krytykował postępowanie sądu, zdaniem reportera, zbyt powolne. Chodziło o to, że jeden sąd przekazał innemu sprawę adopcji dziecka niepełnosprawnego, wymagającego szczególnej opieki i rehabilitacji, co wydłużyło procedurę i narażało dziecko oraz rodziców adopcyjnych na dodatkowe cierpienie. Z materiału nie wynika jednak, żeby dziecku działo się krzywda, bo przebywa w dobrze wyposażonym szpitalu pod opieką specjalizującej się w tego typu sprawach fundacji. Z materiały wynika, że sąd ma prawo i powody do zebrania dodatkowej dokumentacji, bo sprawa jest wyjątkowo skomplikowana. Wszystko więc toczy się swoim trybem i zapewne dobrze by było, gdyby sąd podjął decyzję szybciej, ale mogłoby się okazać, że byłaby ona pochopna i nietrafna, narażając sąd na zarzut, że podjął decyzję bez należytego zbadania sprawy.

Trzeci przykład dotyczy relacji informującej o ogłoszeniu wyroku w sprawie katastrofy w kopalni Halemba. Przykład ten dobrze ilustruje wskazaną tu tendencję, więc warto przyjrzeć się mu uważnie.

Wprowadzenie: „Nie na takie rozstrzygnięcia czekały rodziny tragicznie zmarłych górników” Sąd apelacyjny uchylił w stosunku do trzech głównych oskarżonych wyroki skazujące, bo wciąż nie wiadomo, co dokładnie doprowadziło do wybuchu.

Uwaga pierwsza: Już w definicji tematu newsa oczekiwania rodzin ofiar katastrofy przeciwstawia się decyzji sądu, co sugeruje z gruntu fałszywą tezę, że sąd ma się kierować oczekiwaniami ofiar a nie dowodami i literą prawa.

Sekwencja pierwsza: Reporterka rzeczowo informuje o przebiegu procesu, w którym zapadło dotąd kilkanaście prawomocnych wyroków skazujących, ale w stosunku do trzech głównych oskarżonych Sąd Apelacyjny w Katowicach nakazał ponowne rozpatrzenie sprawy, gdyż z powodu braku opinii biegłych nie mógł rozstrzygnąć, czy oskarżeni odpowiadają za spowodowanie katastrofy czy za spowodowanie niebezpieczeństwa dla życia i zdrowia, a na różnicę tę wskazuje wypowiedź (setka) sędziego Sądu Apelacyjnego w Katowicach.

Uwaga druga: Ta sekwencja jest rzeczowa, konkretna i doprowadza relację do ważnego rozróżnienia, mającego istotny wpływ na kwalifikację prawną czynu, a więc i wyrok. Należałoby zatem oczekiwać, że news sprawę bliżej wyjaśni i przybliży, bo kwestia ma istotne znaczenie społeczne.

Sekwencja druga: Sekwencję otwiera materiał archiwalny z dnia katastrofy, sprzed 10 lat, z emocjonalnym krzykiem kobiety: „Dajcie nam jakieś informacje! Tam jest mój mąż!”

Reporterka przypomina, że w tragedii zginęło 23 górników, wśród nich syn Barbary Gaszki. Po tym pojawia się zdjęcie Pani Barbary i wizualizacja tekstu przez nią wypowiedzanego: *Znowu będzie od początku? To jest kpina. To jest po prostu kpina. Ta sprawa jest biała jak śnieg. Tylko ktoś ją może. Ktoś chce ją zmazać.* Po tym następuje ciąg wypowiedzi reporterki powracającej do okoliczności sprawy przeplatany fragmentami wypowiedzi (setki) jednego z obrońców oskarżonych, prokuratora oraz rzecznika Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego, z których wynika, że: większość oskarżonych sama poddała się karze, dotąd nie ustalono co było przyczyną wybuchu, gdzie miał on miejsce i czy najpierw wybuchł metan a potem pył węglowy, czy odwrotnie, kopalnia wiedziała o zagrożeniu w rejonie, gdzie skierowała pracowników, stężenie metanu było wielokrotnie przekraczane, drastycznie lekceważono zasady bezpieczeństwa.

Uwaga trzecia: Tak mocne, ostentacyjne i wyraziste wyeksponowanie oskarżycielskich słów matki jednej z ofiar katastrofy, słów przepełnionych bólem, goryczą i bezsilną złością, określa perspektywę całej relacji zarówno wstecz, w stosunku do tego, co już zostało powiedziane, jak też wprzód, wobec tego, o czym będzie dalej mowa. Słowa te w istocie definiują całą relację, a ich wymowa jest prosta: ktoś w tej sprawie kręci i mataczy, żeby winni uniknęli kary, a sprawa jest jasna (jak śnieg). Relacja nie zawiera jednak informacji, które mogłyby choćby w najmniejszym stopniu uwiarygodniać te żale matki górnika. Reporterka przed chwilą sama wskazała, że w kluczowej kwestii sprawa nie jest jasna. Sąd nie podważył winy i odpowiedzialności oskarżonych (co mogłoby być źródłem podejrzeń, ale nie ma do tego podstaw), chce tylko dokładnie ustalić, za co konkretnie odpowiadają i na jaką karę zasługują.

Podsumowanie i wnioski

Każda z przywołanych tu relacji dotyczy innych spraw i kwestii prawnych, lecz łączy je ogólnie podejrzliwy i niechętny stosunek do sądów i – szerzej – wymiaru sprawiedliwości. Nie ulega wątpliwości, że opieszałość sądów zasługuje na krytykę, ale nie może się ona zamieniać w żądanie szybkich, stanowczych i zgodnych z oczekiwaniami pokrzywdzonych wyroków, a każda przewlekłość nie może być przekładana na ludzkie cierpienie. Tego typu relacje zdarzają się w mediach komercyjnych, ale nie powinny się pojawiać w mediach publicznych, bo ich powinnością jest wyjaśnianie ludziom zawiłości prawnych. W przypadku omówionego wyżej newsa była na to szansa, ale jej nie wykorzystano. I można mieć o to do *Wiadomości* pretensje, ponieważ w tym samym dniu w *Wydarzeniach* (Polsat) pojawiła się relacja dotycząca tej samej sprawy, podobnie skonstruowana, lecz bardziej rzeczowa i lepiej wyjaśniająca całą zawiłość sprawy, a przede wszystkim unikająca epatowania widzów oskarżeniami i podejrzeniami (nie popartymi – dodajmy – żadnymi dowodami). Reporter polsatowskiej relacji też wspomina o ofiarach i ich trudnościach z pogodzeniem się z rzeczywistością, lecz zaznacza, że żadna z owdowiałych kobiet nie chciała przed kamerą wracać do tamtych wydarzeń. Być może nie dość nalegał, za to reporterka *Wiadomości* znalazła osobę chętną do wypowiedzi, a ta uczyniła to w sposób bardzo emocjonalny. Nasuwa się jednak pytanie, czy ten „emocjonalny wkład” w reporterską relację którejkolwiek żonie/matce poległych górników w czymkolwiek pomógł, czy może wprost przeciwnie.

Mimo istotnych różnic dzielących trzy wskazane wyżej relacje łączy je ogólna perspektywa przyjęta przez nadawcę (*Wiadomości* TVP1), który podejmując zawiłe niekiedy kwestie prawno-sądowe, nie chce wywołać wśród widzów wrażenia, że zagłębiając się w te kwestie, traci z pola widzenia ludzi i ich problemy (krzywdę, cierpienie, itp.), dlatego dość wyraźnie eksponuje w newsach podejmujących tematy prawno-sądowe ludzkie reakcje, zwykle silnie zabarwione emocjami, manifestując w ten sposób swoją troskę o dobro zwykłych ludzi. Nie sposób odmówić takiej perspektywie pewnej słuszności, ale należy pamiętać o pewnych niebezpieczeństwach z niej wynikających, a zwłaszcza o podważaniu zaufania do trzeciej władzy, czyli sądów, które są jednym z czterech (uwzględniając wolne media) filarów demokratycznego ładu społecznego. Kwestionowane tu relacje nie są w sposób oczywisty, oburzający i rażący tendencyjne, ale właśnie przez to, że z pozoru wydają się normalne (zwykające, typowe), w dłuższej perspektywie są szkodliwe. W immanentnym dla tego typu relacji konflikcie rozum/sąd – emocje/ludzie należałoby oczekiwać od nadawcy

publicznego podejścia starannie wyważonego i powściągliwego, w tym akurat przypadku bliższego relacji Polsatu niż TVP1.

Podsumowanie i wnioski z analizy jakościowej

Przedmiotem analizy jakościowej były tylko newsy krajowe. Ich pełna analiza jakościowa przekraczałaby czasowe i organizacyjne ramy ekspertyzy, dlatego skoncentrowano ją na newsach dotyczących najważniejszych wydarzeń politycznych, gdyż na ich przykładzie najłatwiej wskazać cechy typowe i różnicujące poszczególne programy (ten sam temat, różne podejścia). Zadanie to zrealizowano dwuetapowo. Najpierw wszystkie newsy dotyczące ważnych wydarzeń poddano analizie standardowej (tj. opartej na założonym schemacie cech) w celu wyszukania tych relacji, które najbardziej wyraziście charakteryzują dany program na tle pozostałych, a następnie, tak wyselekcjonowane newsy przeanalizowano pod kątem cech swoistych (tj. właściwego dla nich sposobu opisu rzeczywistości). Szczególny nacisk położono na analizę *Wiadomości* (TVP1) ze względu na ciążące na nich (z mocy ustawy o radiofonii i telewizji) powinności i zadania programowe. Dokładne przedstawienie wyników analizy byłoby dosyć uciążliwe, dlatego w ramach raportu końcowego omówiono tylko najważniejsze przykłady. Obejmują one dwa tematy wspólne dla wszystkich nadawców (tzn. powołanie podkomisji smoleńskiej oraz wizytę premiera Camerona w Warszawie) oraz dwa tematy wyróżniające się w ofercie nadawcy publicznego (tj. wywiad T. Arabskiego, wyrok w sprawie kopalni Halemba).

Odnosząc wyniki i wnioski płynące z analizy jakościowej programów *Wiadomości* (TVP1), *Fakty* (TVN) i *Wydarzenia* (Polsat) do kategorii i wyznaczników wskazanych przez zleceńodawcę ekspertyzy, wyszczególnionych w specyfikacji warunków zamówienia, stwierdzić należy:

- W analizowanych programach nie znaleziono newsów dotyczących tego samego wydarzenia, które przez wszystkie trzy programy było relacjonowane w sposób wzorcowy, tzn. bezstronny, rzeczowy, zrównoważony, wolny od akcentów emocjonalnych, spójny logicznie i w pełni komunikatywny. Najbliższe takiemu wzorcowi były relacje dotyczące uchwalenia przez Sejm ustawy Rodzina 500+, ale i tu układ

cytowanych wypowiedzi oraz rozłożenie akcentów w relacji w każdym programie były inne, zdradzając nastawienie nadawcy.

- Wydarzeniami, których sposób relacjonowania najpełniej ukazuje różnice w nastawieniu nadawcy do opisywanych zdarzeń i ogólną formułę redakcyjną programu były: powołanie przez ministra A. Macierewicza podkomisji do zbadania przyczyn katastrofy smoleńskiej oraz wizyta w Warszawie premiera rządu Wielkiej Brytanii D. Camerona. Każde z tych wydarzeń jako takie stanowiło łatwy przedmiot dziennikarskiej relacji (było wyraźnie wyodrębnione w czasie i przestrzeni, ujęte w sztywne ramy organizacyjne i przebiegały w sposób zaplanowany), ale równocześnie dotyczyło spraw kontrowersyjnych, o daleko idących implikacjach politycznych i z tego względu wymagało osadzenia w szerszym kontekście. W przypadku podkomisji smoleńskiej kontekst ten tworzyły zaszłości, w przypadku wizyty D. Camerona bardziej chodziło o przyszłość. Poza tym podkomisja smoleńska miała zajmować się wąskim kręgiem spraw, a sprawy poruszane przez Camerona dotyczyły wszystkich Polaków, a także całej Unii Europejskiej. Te różnice musiały uwidocznic inne podejście każdego nadawcy do relacjonowanych spraw.
- Biorąc pod uwagę wszystkie ustalone w analizie jakościowej cechy *Wiadomości* (TVP) stwierdzić należy, że tę audycję charakteryzują:
  - (a) Wyraźna dominacja w relacjach dotyczących spraw politycznych perspektywy odzwierciedlającej – w konstrukcji relacji i sposobie opisu zdarzeń przez reportera – punkt widzenia i racje „obozu władzy”, tj. partii rządzącej i polityków zajmujących z jej ramienia stanowiska i urzędy państwowe. W badanych newsach nie stwierdzono żadnego przypadku krytycznego stosunku reportera wobec rządu i PiS, natomiast zdarzały się newsy z gruntu krytyczne wobec opozycji (np. relacja dotycząca konkurencyjnego projektu PO w kwestii Rodzina 500+).
  - (b) Marginalizowanie przedstawicieli opozycji i ich punktu widzenia – nie tylko dlatego, że przedstawiciele obozu władzy zajmują ważne stanowiska i mają głos decydujący, więc z natury rzeczy są bardziej eksponowani, lecz dlatego, że wypowiedzi przedstawicieli opozycji są rzadsze i krótsze, ogólnikowe, napastliwe, niemerytoryczne i niekonstruktywne (analiza nie daje podstaw do stwierdzenia, czy opozycja tak komentuje poczynania władzy, czy tylko tak jest pokazywana), są też często umieszczane w dalszej części relacji, jako komentarz do sprawy, a nie głos w sprawie. Zdarzały się wręcz stwierdzenia reportera, że opozycja jest

nieprzygotowana i nie ma nic do powiedzenia (pojawiała się też argumentacja typu: może rządzącym nie wszystko wychodzi, ale przecież PO wcześniej tego nie zrobiła lub zrobiła to źle i nikt nie protestował, np. w relacji dotyczącej protestu przez pałacem prezydenta w sprawie nowelizacji ustawy o policji).

- (c) W niektórych relacjach zauważono oczywiste pomijanie istotnych ale niewygodnych dla władzy informacji (np. co konkretnie prezes J. Kaczyński ustalił z premierem D. Cameronem), a także ukrywanie kłopotliwych dla niej faktów (np. wcześniejszych działań i teorii kierownictwa podkomisji smoleńskiej), czy nawet konfabulacje i insynuacje na granicy oczywistego kłamstwa (np. sugestia, że D. Tusk ustąpił W. Brytanii w sprawie świadczeń socjalnych w zamian za posadę w Unii). Oznacza to, że *Wiadomości* świadomie pokazują zafałszowany obraz rzeczywistości, pokazując rzeczy takimi, jakimi chcą je widzieć rządzący, a nie takimi, jakimi powinni je widzieć dociekliwi i bezstronni dziennikarze.
- (d) W niektórych przypadkach łatwo można zauważyć odgórne sterowanie polityką redakcyjną i tworzenie newsów na polityczne zamówienie bądź dla zamanifestowania politycznej służalczości (np. relacja dotycząca wywiadu T. Arabskiego). Świadczyć to może o daleko idącym braku redakcyjnej niezależności dziennikarzy tworzących ten program.
- (e) W newsach podejmujących kwestie społeczne i dramaty ludzkie perspektywa polityczna ustępuje miejsca doświadczeniu osób pokrzywdzonych i cierpiących oraz współczuciu dla ich niedoli. Oprócz relacji pokazujących pomoc tym ludziom ze strony instytucji państwowych, społecznych czy zwykłych ludzi, zdarzają się też relacje bezpośrednio lub pośrednio oskarżające różne instytucje (administracja, sądy, władze lokalne, itp.) o przyczynianie się do pogarszania sytuacji tych ludzi, a przynajmniej obojętność na ich niedolę. Często jest to całkowicie uzasadnione, niekiedy prowadzi jednak do nieuprawnionego przeciwstawiania ludzkiej krzywdy i cierpienia prawu, procedurze i działaniu (w dobrej wierze) urzędów państwowych, wręcz podważając społeczne zaufanie do nich (np. relacja dotycząca wyroku w sprawie katastrofy w Halembie).
- (f) Pod względem sposobu realizacji wiele newsów nadawanych w *Wiadomościach* obarczonych jest błędem niespójności – częste zmiany tematów, brak wyraźnej osi narracji, przeskoki tematyczne i urywane wątki, wszystko to sprawia z pewnością

sporo trudności widzom chcącym nadążyć za tokiem narracji reportera, a niekiedy wręcz utrudnia zrozumienie o co w nich chodzi. Z tego powodu część materiałów nadawanych w tej audycji nie spełnia ustawowego wymogu wysokiej jakości.

- Wyniki analizy jakościowej potwierdzają wcześniejsze ustalenia dotyczące cech charakterystycznych dla *Faktów* (TVN). Analiza jakościowa wybranych newsów świadczy o tym, że *Fakty*:

- (a) Cechuje krytyczny stosunek do obozu władzy i PiS. Z zasady (przyjętej formuły redakcyjnej) wyraża się on jednak nie wprost, poprzez otwartą krytykę czy atak na władzę, lecz albo przez kontrastowe zestawienie dwóch różnych, często sprzecznych wypowiedzi polityków PiS (z czasów, gdy byli w opozycji i obecnych), albo przez zestawienie wypowiedzi polityka obozu rządzącego z faktami lub informacjami jej przeczącymi. Wydaje się też, że niechętny stosunek *Faktów* do obozu rządzącego opiera się na zadawnionej i głęboko utrwalonej w kręgu odbiorców tego programu niechęci do PiS-u jako formacji tradycjonalistycznej, antyliberalnej, antyeuropejskiej i generalnie niechętniej modernizacji, czyli dokładnie sprzecznej z systemem wartości tej części społeczeństwa, do której zwracają się *Fakty* – świadomie do tej sprzeczności nawiązujące.
- (b) Przejawiając zasadniczo różne nastawienie do obozu władzy i opozycji, *Fakty* starają się zachować równy stosunek do różnych partii i ugrupowań opozycyjnych (PO, Nowoczesna, KOD), co niekiedy może sprawiać wrażenie, że przedstawiciele opozycji jest w tej audycji więcej niż reprezentantów obozu władzy. Poza tym wydaje się, że *Fakty* traktują opozycję i cały ruch KOD-u nie tylko jako siłę polityczną, lecz jako tę część społeczeństwa, która stanowi większość widowni tego nadawcy, a newsy polityczne są okazją do budowania pozycji TVN jako wyraziciela nastrojów tej części społeczeństwa (pozycjonowanie stacji)
- (c) Wyrazisty, momentami agresywny ton newsów wynika w dużej mierze z troski o atrakcyjność przekazu, co polega na kontrastowym zestawianiu krótkich, jednoznacznych i stanowczych sformułowań oraz dynamicznym budowaniu narracji (spór i konflikt jako budulec dramaturgii przekazu). Trzeba przy tym zaznaczyć, że nadawca stara się godzić troskę o atrakcyjność formy przekazu z troską o komunikatywność (zrozumiałość) przekazywanych treści. Ostrość wypowiedzi i zawarty w nich ładunek emocji jest często łagodzony elementem ironii, kpiny czy

nawet szyderstwa zawartym w wiążącej czy konkludującej wypowiedzi reportera. To też najwyraźniej ma korespondować z podobnym stosunkiem do polityki i polityków, a nawet do świata w ogóle, ze strony odbiorców tego programu.

(d) W newsach dotyczących tematyki innej niż polityka *Fakty* przyjmują perspektywę społeczną, często akcentując zdarzenia dziwne i nietypowe (np. przedszkolak przedszkolakowi odgryzł palec, nauczyciel maluje akty uczennicy), a gdy dotyczą ludzkich dramatów, starają się unikać sentymentalizmu, który można znaleźć w audycjach innych nadawców.

- Jakościowa analiza sposobu relacjonowania ważnych kwestii politycznych w *Wydarzeniach* (Polsat) jest zasadniczo zbieżna z charakterystyką tej audycji wynikającą z analizy ilościowej. Dotyczy to zwłaszcza takich cech, jak:

(a) Sposób ujmowania tematyki politycznej, który w warstwie merytorycznej jest zbliżony do *Faktów*, tzn. cechuje się krytycznym stosunkiem do obozu władzy, wskazując na sprzeczności i niekonsekwencje w jego działaniach (o czym świadczą np. protest kupców Lewiatana), ale w warstwie formalnej nie jest tak ostry, wyrazisty i agresywny. Głównie dlatego, że *Wydarzenia* zachowują wyraźny dystans wobec polityki jako oderwanej od codziennego życia sfery zmagania i walki o władzę. *Wydarzenia* starają się być bliżej spraw życiowych i bytowych zwykłych ludzi niż wielkiej polityki, kładą więc większy nacisk na ludzkie zainteresowania niż obiektywną wagę tematu – widać to np. w relacji z pobytu Camerona w Warszawie, w której bardziej niż inne programy wyeksponowały konkretne ustalenia dotyczące zasiłków dla imigrantów w W. Brytanii.

(b) Większy dystans *Wydarzeń* wobec polityki sprawia, że łatwiej w tej audycji utrzymać zrównoważony stosunek do obozu władzy i opozycji, a tym samym trudniej przypisać nadawcy preferencje polityczne. *Wydarzenia* starają się pokazywać świat z perspektywy i punktu widzenia swoich odbiorców, którzy sytuują się między starzejącą się i wycofującą z aktywnego życia widownią *Wiadomości* a prężną, aktywną i zaangażowaną społecznie widownią *Faktów*, czyli z punktu widzenia odbiorców o ustabilizowanej sytuacji życiowej, interesujących się bardziej swoimi sprawami niż kwestiami politycznymi. Zaznaczyć jednak należy, iż jest to uproszczenie, które na większej próbie badawczej mogłoby okazać się zbyt dużym uproszczeniem.

(c) Efekt mniejszej ostrości i agresywności w ujmowaniu tematów politycznych w *Wydarzeniach* wynika też w dużej mierze z niezbyt przejrzystej i starannej konstrukcji newsów, które niekiedy obarczone są takimi usterkami warsztatowymi, jak niespójność tematyczna (mieszanie wątków) czy nie do końca jasna definicja (rama) przedmiotu relacji. To zdarza się we wszystkich analizowanych programach, ale w *Wydarzeniach* zauważalnie częściej.

W *Wydarzeniach* jest też więcej niż w *Faktach* i wyraźnie więcej niż w *Wiadomościach* newsów tabloidowych, czego wyrazistym przykładem było ogromne zainteresowanie sprawą Kajetana P. – wyznacznikiem tabloidowego stylu relacji były tu: fascynacja zbrodnią i osobą zbrodniarza oraz pretensje do policji i aparatu ścigania.

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1 - Transkrypcje newsów

PODKOMISJA SMOLEŃSKA

TVP Wiadomości (4 lutego 2016) – czas: 4:52

Zapowiedź:

Antoni Macierewicz: Nie było takiej tragedii w dotychczasowych dziejach.

Michał Adamczyk (prowadzący) Nowa podkomisja smoleńska.

Rafał Grubiński: Antoni Macierewicz nie przestaje uprawiać polityki na grobach ofiar.

Wacław Berczyński: To tylko mogę Państwu przyrzec, uczciwość, brak wstępnych hipotez.

XXX: Zespół ma dojść do prawdy, nie do tego co sugerował MAK.

Michał Adamczyk (prowadzący): Sprawa katastrofy smoleńskiej zostanie jeszcze raz dokładnie zbadana. Zapowiedział to Minister Obrony Narodowej Antoni Macierewicz (pasek: Żadna teza nie jest przyjęta) i powołał specjalną podkomisję, która będzie działać w ramach Państwowej Komisji Badania Wypadków Lotniczych. Ogłoszenie tej decyzji spotkało się z olbrzymim zainteresowaniem mediów. Szef MON zapowiedział rzetelne zbadanie przyczyn tragedii. Szefem komisji został Wacław Berczyński. A o szczegółach Bartłomiej Graczak.

(zdjęcia z uroczystości powołania podkomisji – w tle głos Macierewicza: nie ma wątpliwości)

Bartłomiej Graczak(off): Specjalna podkomisja zbada na nowo przyczyny katastrofy smoleńskiej. Jej prace ruszą na początku marca.

(przemawia) Antoni Macierewicz(pasek: Antoni Macierewicz minister Obrony Narodowej): pozwolą nas zbliżyć do prawdy, dostarczyć materiał prokuraturze wojskowej i sprawiedliwie osądzić odpowiedzialnych za tę straszną tragedię.

Bartłomiej Graczak(off): Podkomisja zbada między innymi informacje, które ujawnił dziś szef MONu o tym, że część dokumentów dotyczących wyjaśnienia katastrofy została zniszczona. Tym informacjom zaprzeczył Maciej Lasek, który był szefem zespołu ds. wyjaśnienia przyczyn katastrofy smoleńskiej.

(zdjęcia archiwalne: Maciej Lasek mówi na konferencji prasowej)

Maciej Lasek (plansza: połączenie telefoniczne; zdjęcie i pasek: mówi Maciej Lasek przewodniczący Państwowej Komisji Badania Wypadków Lotniczych): W komisji nie zniknęły, nie zostały zniszczone żadne informacje, żadne materiały.

(zdjęcia archiwalne: komisja Millera wchodzi do sali)

Bartłomiej Graczak(off): Zdaniem szefa resortu obrony, także poprzednia komisja pod przewodnictwem Jerzego Millera nie przybliżyła nas do prawdy.

(przemawia) Antoni Macierewicz(pasek: Antoni Macierewicz minister Obrony Narodowej): Zostały ukryte podstawowe fakty i podstawowe informacje, które w sposób zasadniczy zmieniają ogląd wydarzeń.

(w tle zdjęcia archiwalne rozbitego samolotu)

Bartłomiej Graczak(off): Nowa podkomisja smoleńska zbada od początku tragedię z 10 kwietnia 2010 roku. Począwszy od kwestii remontu rządowego Tupolewa do którego doszło w 2009 roku w Rosji.

(na tle zdjęć archiwalnych pojawia się schemat organizacyjny nowej podkomisji ze zdjęciami i nazwiskami członków – odkrywającymi się w miarę przedstawiania ich przez off)

Pracami powołanej podkomisji będzie kierował dr inż. Wacław Berczyński wieloletni pracownik Działu Wojskowo-Kosmicznego Boeinga. Pierwszym zastępcą będzie doktor Kazimierz Nowaczyk, a drugim

doktor Bogdan Gajewski. Sekretarzem został profesor Jan Obrębski. Członkiem podkomisji został też profesor Wiesław Binienda. W sumie, przyczyny katastrofy zbada 21 naukowców.

(w tle zdjęcia archiwalne rozbitego samolotu)

(przemawia) Wacław Berczyński (pasek: dr. Wacław Berczyński przewodniczący podkomisji ds. wyjaśnienia katastrofy smoleńskiej: To tylko mogę Państwu przyrzec, uczciwość, brak wstępnych hipotez i prace tak długo, aż będziemy przekonani, że wyjaśniliśmy przyczynę tej tragedii.

Bartłomiej Graczak(off): Na tę decyzję długo czekały rodziny ofiar. Dziś część bliskich, tych którzy zginęli w Smoleńsku nie kryje żalu do poprzednich władz.

(powrót do relacji z uroczystości)

(przemawia) Ewa Błasik: (pasek: Ewa Błasik wdowa po gen. Andrzeju Błasiku) Nas, rodziny ofiar, traktowano w sposób haniebnny. Wyszadzano, gdy domagaliśmy się tego co nam się należy, zwyczajnej prawdy.

Jacek Świat: (pasek: Jacek Świat, wdowiec po Aleksandrze Natalii- Świat) Jest wiele dowodów na to, że próbowano sprawę zamieść pod dywan, zasypać, zakłamać.

(w tle zdjęcia archiwalne rozbitego samolotu)

Bartłomiej Graczak(off): Wyjaśnienie przyczyn katastrofy będzie teraz bardzo trudne. Ale bliscy ofiar mają jednak nadzieję, że to się wreszcie uda.

Ewa Kochanowska: (pasek: Ewa Kochanowska wdowa po Januszu Kochanowskim) Współczuję komisji, dlatego, że gdyby po katastrofie nasz rząd zachował się w sposób zgodny z procedurami, przepisami, standardami, nie musielibyśmy po 6 latach odgrzebywać tej sprawy.

AlicjaZajęc: (pasek: Alicja Zajęc wdowa po Stanisławie Zajęcu) Niedługo będzie ten szczęśliwy moment, smutny, ale szczęśliwy, że ktoś rzetelnie zbada przyczyny katastrofy.

Bartłomiej Graczak(off): Duże nadzieje, związane z działaniem podkomisji wiąże też szefowa rządu

(konferencja prasowa – w tle baner: Supporting Syria & the region) Beata Szydło: (pasek: Beata Szydło premier) Oczekuję, że komisja właśnie, będzie pracowała rzetelnie w oparciu o fakty. To jest jej cel, a efekty... zaczekajmy. Ruszają prace.

(w tle archiwalne zdjęcia z sejmiku)

Bartłomiej Graczak(off): Opozycja nie jest zaskoczona decyzją podjętą przez Ministra Obrony Narodowej, wciąż pozostaje niechętna i nie unika ostrych słów.

Rafał Grupiński (pasek: Rafał Grupiński PO): Okazuje się, że Antoni Macierewicz nie przestaje uprawiać polityki na grobach ofiar. Wydaje mi się, że to jest jakiś zły sen. Jak tego słuchałem, jak to oglądałem. To rzecz nieprawdopodobna.

Ryszard Petru (pasek: Ryszard Petru Nowoczesna): Mam wrażenie tak naprawdę, że niektórzy chcą po prostu, tę historię, na nowo napisać. Czy to jest jednak...Obawiam się więcej politykiw tym, niż faktów.

(powrót do relacji z uroczystości)

Bartłomiej Graczak(off): Podzieleni są także komentatorzy.

(relacja z rozmowy z udziałem Domańskiego i Karnowskiego – to samo tło, brak podpisu źródła)

Jerzy Domański (pasek: Jerzy Domański redaktor naczelny tygodnika „Przegląd”) Zadaniem polityków jest jednak szukanie czegoś co łączy, a nie budowanie obozów. Jedni będą mówili „zamach” i dopóki nie będzie oficjalnego papieru „zamach”, to prawda nie zwycięży. A pozostali będą mówili „katastrofa”.

Jacek Karnowski (pasek: Jacek Karnowski redaktor naczelny tygodnika „W sieci”): Zostawienie tej sprawy w takim stanie jak ona była, czyli komisja rosyjska, potem de facto komisja Millera to potwierdza – generał Błasik poniżony, nie wyjaśnione wszystko, mnóstwo znaków zapytania i taki ton „zadepczmy, zostawmy, już się tym nie zajmujemy” – to naprawdę degraduje państwo polskie.

(w tle zdjęcia archiwalne rozbitego samolotu – na pierwszym planie drut kolczasty)

Bartłomiej Graczak(off): 10 kwietnia minie 6 lat od katastrofy w Smoleńsku. Bartłomiej Graczak. Wiadomości.

TVN Fakty (4 lutego 2016) – czas: 7:05

Grzegorz Kajdanowicz (prowadzący): 21 członków z Polski i 4 zagranicznych doradców liczy podkomisja, która będzie na nowo badała katastrofę smoleńską. Dokumenty podpisał dziś szef MON Antoni Macierewicz. Z prac podkomisji mamy dowiedzieć się co zdarzyło się w Smoleńsku i kto za to odpowiada. Opozycja już mówi o uprawianiu polityki na grobach ofiar katastrofy. Maciej Knapik.

(relacja z uroczystości powołania podkomisji)

Maciej Knapik (off): Śledztwo smoleńskie rusza na nowo. Szef MONu powołuje specjalną podkomisję. **(przemawia) Antoni Macierewicz**(pasek: Antoni Macierewicz minister Obrony Narodowej): Zbada raz jeszcze, całość tragedii smoleńskiej.

(pojawia się biała kartka z nazwiskami, na tle zdjęcia wraku samolotu)

Maciej Knapik (off): W jej skład wchodzi 21 osób plus 4 doradców zagranicznych, to w dużej mierze osoby znane z zespołu smoleńskiego. Przewodniczącym został Wacław Berczyński, są też Wiesław Binienda, Kazimierz Nowaczyk, stali bywalcy i eksperci zespołu Antoniego Macierewicza. Teraz jest tylko jedna, zasadnicza różnica...

Jarosław Zieliński: To jest organ Państwa.

(konferencja prasowa – w tle Supporting Syria & the region) Beata Szydło: Ta sprawa powinna być wreszcie wyjaśniona...

Maciej Knapik (off): ...mówi premier. Ale nie wiadomo jak długo będzie trwało to dochodzenie, ani na czym się skupi.

Ryszard Petru (pasek: Ryszard Petru Nowoczesna): Chodzi w tym wszystkim o zemstę i o posadzenie parę osób w więzieniu. Tego się spodziewam, w związku z tym będzie opera, która będzie trwała przez cały rok.

Rafał Grupański (pasek: Rafał Grupański PO): To jest po prostu, niestety, ale taniec na grobach ofiar.

Maciej Knapik (off): Na uroczystość zaproszono tylko część rodzin ofiar smoleńskich.

(w tle: ekran TV (chyba Wiadomości) na którym Macierewicz przemawia, potem zdjęcia z uroczystości utworzenia podkomisji)

Maciej Knapik (off): W emocjonalnych przemówieniach, mówiono dużo i bardzo źle o dotychczasowym śledztwie komisji Millera i poprzednich władzach.

(przemawia) Antoni Macierewicz(pasek: Antoni Macierewicz minister Obrony Narodowej): Ci którzy badali tę tragedię zostali ubezwłasnowolnieni...

Reporterpyta: Czuł się pan ubezwłasnowolniony, pracując nad tą sprawą?

Edward Rojek (pasek: Edward Rojek Państwowa Komisja Badania Wypadków Lotniczych): No właśnie nie, właśnie mieliśmy wyjątkowy spokój jeśli chodzi o pracę tej komisji.

Maciej Knapik (off): I można przypuszczać, że większość ustaleń poprzedniej komisji zostanie odrzuconych.

(przemawia) Jarosław Zieliński (pasek Jarosław Zieliński wiceminister spraw wewnętrznych i administracji): Kłamstwo nikogo nie obroni.

Maciej Knapik (off): I teoria o zamachu będzie brana pod uwagę.

Jarosław Zieliński: Tego pytania nie można pomijać.

(w tle: archiwalne zdjęcia z prac przy wraku)

Maciej Knapik (off): Rzekome przekłamania i manipulacje, mające być przyczyną rozpoczęcia na nowo dochodzenia Antoni Macierewicz wymieniał już dzisiaj.

(przemawia) Antoni Macierewicz(pasek: Antoni Macierewicz minister Obrony Narodowej): Zniszczenie ponad 400 kart informacji i meldunków...

Maciej Knapik (off): To informacja nowa.

Edward Rojek (pasek: Edward Rojek Państwowa Komisja Badania Wypadków Lotniczych): Nie mam bladego pojęcia o co tu chodzi, naprawdę.

(w tle: archiwalne zdjęcia przy wraku, na pierwszym planie drut kolczasty)

Maciej Knapik (off): Rzecznik ministra uściśla, chodzi o dziennik działań ze Sztabu Generalnego.

Bartłomiej Misiewicz (pasek: Bartłomiej Misiewicz MON): Nie wiemy co ten materiał zawierał.

Edmund Klich (pasek Edmund Klich były przewodniczący Państwowej Komisji Badania Wypadków Lotniczych): Co w tym dzienniku, jakie informacje mogą być. Chyba, że takie, które pokazują, że załoga nie powinna startować z lotniska już w Warszawie dlatego, że znała prognozę pogody.

(w tle: zdjęcia z uroczystości)

Maciej Knapik (off): Eksperti prawni twierdzą, że powołanie takiej podkomisji, przy komisji badania wypadków lotniczych jest samo w sobie obejściem prawa.

(zdjęcia z jakiegoś programu)

Marek Żylicz (pasek Marek Żylicz Ekspert Międzynarodowego Prawa Lotniczego): Nie może minister ustanowić nowego organu decydującego o sprawach, które ustawa powierzyła komisji.

Piotr Lipiec (pasek Piotr Lipiec Państwowa komisja badania wypadków lotniczych): Prawdopodobnie raport zostanie podpisany przez ministra i osiągnie rangę dokumentu krajowego. Natomiast w świecie temat katastrofy smoleńskiej został już wyjaśniony.

(zdjęcia prac przy wraku)

Maciej Knapik (off): Ale minister Macierewicz wraca do odpowiedzialności Rosjan.

(przemawia) Antoni Macierewicz (pasek: Antoni Macierewicz minister Obrony Narodowej): Stwierdzono odpowiedzialność rosyjską za przebieg wydarzeń. Uniemożliwiono wzięcie tych uwag i uwzględnienie ich w raporcie komisji Pana Ministra Millera.

(zdjęcia jakiś urządzeń lotniczych i żołnierzy przy pracy)

Maciej Knapik (off): O współodpowiedzialności Rosjan mówiono w Polsce od dawna. Prokuratura chce postawić zarzuty kontrolerom ze Smoleńska. Dzisiaj nie zgodzili się na to Rosjanie. Maciej Knapik Fakty.

Grzegorz Kajdanowicz (prowadzący): Wacław Berczyński nowy szef podkomisji deklaruje, że przystępuje do prac bez żadnych wstępnych hipotez. Tyle, że i on, jak i inni członkowie podkomisji byli doradcami parlamentarnego zespołu Antoniego Macierewicza. W raporcie końcowym z prac tego właśnie zespołu uznano, że przyczyną katastrofy była seria wybuchów na pokładzie Tupolewa. Jakub Sobieniowski

Jakub Sobieniowski (off): To miało być główne założenie.

(zdjęcia z uroczystości powołania podkomisji)

(przemawia) Antoni Macierewicz (pasek: Antoni Macierewicz minister Obrony Narodowej): Żadna teza nie jest z góry przyjęta, poza faktami, które są znane.

Jakub Sobieniowski (off): Antoni Macierewicz zapewniał, że nie będzie żadnych tez i w tym samym przemówieniu, jedną tezę przedstawił.

(przemawia) Antoni Macierewicz (pasek: Antoni Macierewicz minister Obrony Narodowej): Od startu, do rozpadu samolotu w powietrzu, mniej więcej 15-18 metrów nad ziemią.

(w tle archiwalne zdjęcia slajdów pokazywanych w trakcie konferencji smoleńskich)

Jakub Sobieniowski (off): Antoni Macierewicz za pewnik uznał to, na czym opierały się konferencje smoleńskie nazywane przez organizatorów naukowymi. I na czym przede wszystkim oparł prace on sam i jego zespół mówiąc o wybuchu w powietrzu.

Antoni Macierewicz (pasek: Antoni Macierewicz; PiS wypowiedź z 10 sierpnia 2012 roku): Nie była ona wypadkiem, była ona skutkiem dwóch eksplozji, które miały miejsce w powietrzu. Ta brzoza nie miała nic wspólnego z tą tragedią.

(w tle animacja pokazująca jak Tupolew uderza w brzozę a potem się rozbija)

Jakub Sobieniowski (off): Nikt nigdy nie powiedział, że samolot zniszczyła brzoza, tylko że uderzenie w nią uszkodziło skrzydło. Na ten temat w pracach zespołu Macierewicza wypowiadał się Wacław Berczyński.

Antoni Macierewicz: doktor Wacław Berczyński

Jakub Sobieniowski (off): Dzisiaj stanie na czele Państwowej Komisji badającej katastrofę.

(w tle archiwalne zdjęcia z konferencji smoleńskiej)

Wacław Berczyński (pasek Wacław Berczyński, wypowiedź archiwalna): Totalna dezintegracja lewego skrzydła, i to nie chodzi o tę część, która się tam miała odłączyć na brzozie. Co jest... dowiedzione, że nie mogło się to zdarzyć.

(pasek blogpress; film amatorski; środku ekranu transkrypcja wypowiedzi Kaczyńskiego: brzoza o średnicy 40 centymetrów nie powinna mu w tym przeszkodzić, nie powinna wyrwać skrzydła. Tak jak kosą zboża, on po prostu powinien to ściąć i po prostu polecieć dalej)

Jarosław Kaczyński: Brzoza o średnicy 40 centymetrów nie powinna mu w tym przeszkodzić, nie powinna wyrwać skrzydła. Tak jak kosą zboża, on po prostu powinien to ściąć i po prostu polecieć dalej.

(w tle zdjęcia z uroczystości powołania podkomisji)

Jakub Sobieniowski (off): Mimo to, dzisiaj też, Wacław Berczyński zapewniał, że badanie dopiero się zaczyna, bez założonych z góry tez.

(przemawia) Wacław Berczyński (pasek: dr. Wacław Berczyński przewodniczący podkomisji ds. wyjaśnienia katastrofy smoleńskiej): Podchodzę do tego zadania, zaszczytu, i zadania, bez żadnych założeń. Znaczący, wiem na pewno, że prace komisji MAKu, powtórzone w dużej mierze przez komisje Millera ominęły bardzo wiele fragmentów, czasami posuwając się do fałszerstwa.

Jakub Sobieniowski (off): W jednym zdaniu szef nowej komisji zapewnia o bezstronności, ale zarzuca fałszerstwa poprzedniej komisji. Jego zastępca Kazimierz Nowaczyk, też to robił bo on też był ekspertem zespołu Macierewicza.

Kazimierz Nowaczyk (pasek Kazimierz Nowaczyk wypowiedź archiwalna): Kłamstwa w raportach Millera i Anodiny.

Jakub Sobieniowski (off): Bezstronnym rządowym badaczem ma być także Grzegorz Szuladziński. To jego teoria prezentowana wcześniej w trakcie prac zespołu Macierewicza.

(na ekranie: obraz łączenia się przez Skype - przez środek napis: żadne inne przyczyny poza wybuchem dynamitopodobnych, nie są znane)

Grzegorz Szuladziński (pasek Grzegorz Szuladziński wypowiedź archiwalna): Żadne inne przyczyny poza wybuchem dynamitopodobnych, nie są znane. Także to są obecnie argumenty, które przemawiają za tym, że to był wybuch.

(zdjęcia z eventu)

Jakub Sobieniowski (off): Wacław Berczyński, Wiesław Binienda, Kazimierz Nowaczyk i Grzegorz Szuladziński byli nawet nagradzani przez Gazetę Polską. Byli fetowani przez PiS, za to, że nie mając nawet dostępu do wraku i dowodów ogłaszali wyniki swoich badań. Wiesław Binienda też jest w komisji, mówił nawet o obawach, że stanie się ofiarą zamachów w Polsce.

Wiesław Binienda: Cała sala prosiła mnie, aby nie jechać do Polski, bo mnie zabiją.

Wiesław Binienda (pasek: wypowiedź archiwalna): Drzewo nie mogło urwać skrzydła w tym samolocie, kropka.

Jakub Sobieniowski (off): Antoni Macierewicz w czasie prac swojego zespołu dopatrywał się na wraku nie tylko śladów wybuchu, także śladów po kulach - śladów ostrzelania Tupolewa. Gdy jeszcze nie był ministrem, a jego eksperci nie byli państwowymi badaczami. Jakub Sobieniowski. Fakty

Polsat Wydarzenia (4 lutego 2016) – czas: 3:38

Zapowiedź

(zdjęcia pokazujące stojące Macierewicza przed ekranem na którym na czarnym tle pojawia się biały napis: *Oni czekają naprawdę, jesteśmy im to winni*) **Głos z offu**: Jesteśmy im to winni)

(pasek: Pod auspicjami MON, zdjęcia z uroczystości)

Jarosław Gugała (prowadzący): PiS powołuje podkomisję smoleńską

(pasek: Pod auspicjami MON, zdjęcia z uroczystości)

(konferencja prasowa – w tle Supporting Syria & the region) Beata Szydło: Ta sprawa powinna być wreszcie wyjaśniona...

Maciej Lasek: Nie sądzę, żeby mogła wyjaśnić coś, co zostało wyjaśnione

(pasek: nowa komisja smoleńska)

Jarosław Gugała (prowadzący): Rząd PiS powołał zespół, który ma ponownie zbadać przyczyny katastrofy smoleńskiej. Dokumenty podpisał minister obrony Antoni Macierewicz. W jego skład weszli członkowie tak zwanej komisji Macierewicza, która kwestionuje ustalenia komisji Millera oraz prokuratury wojskowej i twierdzi, że przyczyną katastrofy były wybuchy na pokładzie prezydenckiego Tupolewa. Grzegorz Kępka.

(zdjęcia z uroczystości powołania podkomisji)

Grzegorz Kępka(off): Zanim minister obrony narodowej tym podpisem powołał podkomisję, która od początku zbada katastrofę smoleńską, rodziny niektórych ofiar, generałowie i ministrowie obejrzeni film - wspomnienie o tych, którzy zginęli prawie 6 lat temu. Antoni Macierewicz nazwał to największą tragedią w dziejach światowego lotnictwa.

(fragmenty filmu: napis *Razem służyli Polsce*, zdjęcie prezydenckiej pary, wynoszenia trumny głos z off: byli wierni zasadom w świecie pełnym zdrady, oni czekają na prawdę)

(przemawia) Antoni Macierewicz(pasek: Antoni Macierewicz minister Obrony Narodowej): Zostały ukryte podstawowe fakty i podstawowe informacje.

(połączenie telefoniczne – zdjęcie i podpis: Jerzy Miller były przewodniczący komisji badania wypadków lotniczych lotnictwa państwowego) **Jerzy Miller**: Nie znam żadnych podstaw, które umożliwiałyby komukolwiek postawienie takich zarzutów.

Grzegorz Kępka(off): Antoni Macierewicz mówił, między innymi, o niszczonych dokumentach.

(przemawia) Antoni Macierewicz(pasek: Antoni Macierewicz minister Obrony Narodowej): Ponad 400 kart informacji i meldunków, jakie zostały dostarczone 10 kwietnia do Sztabu Generalnego Wojska Polskiego.

(zdjęcia archiwalne: Tusk idzie korytarzem)

Grzegorz Kępka(off): Ale też o tym, że poprzedni rząd porzucił ofiary, a nawet z nich szydził.

Rafał Grupański (pasek: Rafa Grupański PO): Cały zestaw nieprawdziwych, fałszywych i karkołomnych i też niesprawiedliwych, najzwyczajniej, zarzutów.

Grzegorz Kępka(off): W nowej podkomisji pracować będzie 21 osób. Na jej czele staną współpracownicy parlamentarnego zespołu smoleńskiego Wacław Berczyński, Bogdan Gajewski i Kazimierz Nowaczyk.

(pasek: 21 członków podkomisji ds. zbadania katastrofy smoleńskiej; na ekranie pojawia się kartka z listą nazwisk: *Wacław Berczyński, Bogdan Gajewski, Kazimierz Nowaczyk*)

(przemawia) Wacław Berczyński (pasek: dr. Wacław Berczyński przewodniczący podkomisji ds. wyjaśnienia katastrofy smoleńskiej): Mogę Państwu przyrzec, uczciwość, brak wstępnych hipotez...

(zdjęcia archiwalne: konferencja smoleńska Macierewicza – zdjęcia prelegentów i uczestników)

Grzegorz Kępka(off): Trzy lata temu Wacław Berczyński twierdził, że wewnątrz samolotu musiało być ogromne ciśnienie. To miało tłumaczyć dlaczego zostały pozrywane nity. Teoria eksplozji na pokładzie jest bliska większości członkom nieistniejącego już parlamentarnego zespołu.

Jacek Świat: (pasek: Jacek Świat) Nie miało to nic wspólnego ani z błędem pilotów, ani z brzozą

(zdjęcia archiwalne: konferencja rządowa w sprawie katastrofy smoleńskiej – zdjęcia prelegentów i uczestników)

Grzegorz Kępka(off): To wbrew ustaleniom komisji Jerzego Millera. Jednak dziś słowo „zamach” nie padło. Ale te słowa są oczywistą sugestią:

(przemawia) Antoni Macierewicz(pasek: Antoni Macierewicz minister Obrony Narodowej): Do rozpadu samolotu w powietrzu, mniej więcej 15-18 metrów nad ziemią...

Maciej Lasek (pasek: Maciej Lasek członek komisji Jerzego Millera): Samolot stracił zasilanie w momencie zderzenia z ziemią. Zapis rejestratora lotu kończy się niecałe pół sekundy przed zderzeniem.

(zdjęcia archiwalne: jakaś konferencja)

Grzegorz Kępka(off): Przez lata PiS obiecywał międzynarodową komisję. Będzie czterech zagranicznych doradców.

Ryszard Petru (pasek: Ryszard Petru przewodniczący Nowoczesnej): Jarosław Kaczyński po tym jak wygrał wybory, powiedział: A to wraka nam nie potrzeba, nie jest nam wrak niezbędny do wyjaśnienia katastrofy, co więcej nie jest potrzebna komisja międzynarodowa.

(zdjęcia archiwalne: zdjęcia wraku samolotu)

Grzegorz Kępka(off): Dziś upłynął termin jaki prokuratura wojskowa dała dwóm kontrolerom z lotniska w Smoleńsku na stawienie się w Warszawie. Ale rosyjscy śledczy odmówili w tej sprawie pomocy prawnej.

Marcin Maksjan (pasek: Marcin Maksjan Naczelną Prokuraturę Wojskową): Strona rosyjska nie była uprzejma poinformować nas szerzej jakie jest uzasadnienie tego stanowiska.

(zdjęcia archiwalne: zdjęcia wraku samolotu)

Grzegorz Kępka(off): Kontrolerzy mieli usłyszeć zarzut między innymi spowodowania bezpośredniego niebezpieczeństwa katastrofy, za co grozi do 8 lat więzienia.

Grzegorz Kępka(pasek: Grzegorz Kępka Wydarzenia): Członkowie nowej komisji mówią, że nie mają wstępnej tezy swojego śledztwa, tyle że wcześniej wielu z nich było przekonanych, że 10 kwietnia 2010 w Smoleńsku, doszło do zamachu. Grzegorz Kępka, Wydarzenia.

WIZYTA DAWIDA CAMERONA W WARSZAWIE

TVP Wiadomości (5 lutego 2016) – czas: 3:32

Zapowiedź

(przemawia) Beata Szydło: Niezwykle istotne dla nas jest to, ażeby Wielka Brytania w Unii pozostała

Danuta Holeccka: Brytyjski premier w Warszawie

Cameron: Chcemy pełnego strategicznego partnerstwa pomiędzy Brytanią, a Polską

(pasek: Cameron w Warszawie)

Danuta Holeccka(prowadząca): Zaczynamy od polsko-brytyjskich konsultacji w sprawie przyszłości Unii Europejskiej, oraz bezpieczeństwa w Europie Środkowo-Wschodniej. Premierzy Polski i Wielkiej Brytanii są zgodni, że wschodnia flanką NATO wymaga wzmocnienia. Polska popiera również brytyjskie pomysły na reformę europejskiej Wspólnoty, ale dzieli nas propozycja ograniczenia świadczeń socjalnych dla naszych obywateli w Wielkiej Brytanii. Jarosław Olechowski

(zdjęcia witania się Szydło z Cameronem)

Jarosław Olechowski (off): Dzisiaj w Warszawie, wczoraj w Londynie - Beata Szydło i David Cameron spotkali się już po raz drugi w tym tygodniu.

(w trakcie przemowy Camerona – na pasku pojawia się tłumaczenie)

David Cameron: To wspaniale być z powrotem w Warszawie.

Jarosław Olechowski (off): Nie bez powodu polska szefowa rządu mówi o Wielkiej Brytanii, tu cytat: „strategiczny partner”.

(przemawia) Beata Szydło(pasek Beata Szydło premier): Dla polskiej gospodarki, jak i dla polskiej polityki, niezwykle istotne jest to, ażeby Wielka Brytania w Unii Europejskiej pozostała. Bardzo sobie cenimy współpracę z Wielką Brytanią.

(w trakcie przemowy Camerona – na pasku pojawia się tłumaczenie)

(przemawia) David Cameron (pasek David Cameron premier Wielkiej Brytanii): Chcemy widzieć pełne strategiczne partnerstwo między Wielką Brytanią a Polską, a to dlatego, że mamy pewne wspólne ideały, wspólne interesy jeśli chodzi o silną obronę i wzmocnienie NATO szczególnie w obliczu rosyjskiej agresji.

(zdjęcia ze spotkania przy stoliku)

Jarosław Olechowski (off): Rozmowy dotyczyły też brytyjskich planów reformy Unii Europejskiej od których realizacji Londyn uzależnia pozostanie we Wspólnocie.

Jan Grabiec (pasek Jan Grabiec PO): Wielka Brytania przy okazji referendum chce ugrać konkretne interesy, które są z jej perspektywy ważne i które są sprzeczne z interesami Polski i to dzisiaj egzamin dla Pani Premier Szydło.

(zdjęcia Tuska tyłem lekceważącego dziennikarzy)

Jarosław Olechowski (off): Kością niezgody między Warszawą i Londynem jest propozycja szefa Rady Europejskiej Donalda Tuska, który chce dać Brytyjczykom możliwość ograniczenia świadczeń dla imigrantów z krajów Unii Europejskiej.

(przemawia) Beata Szydło (pasek Beata Szydło premier): Chcielibyśmy, żeby mieli takie same warunki i takie same szanse na rozwój zawodowy jak obywatele Wielkiej Brytanii.

Jakub Kulesza (pasek Jakub Kulesza rzecznik klubu Kukiz15): Mam nadzieję, że polityka która była prowadzona za rządów Ewy Kopacz, by poświęcać interes narodowy, na rzecz być może jakichś posad w ramach Unii Europejskiej, nie jest kontynuowana przez Beatę Szydło.

Jarosław Olechowski (off): Ale nie brak opinii, że Polski Rząd chce w sprawie świadczeń socjalnych dobić targu z Brytyjczykami.

Jakub Stefaniak (pasek Jakub Stefaniak rzecznik PSL) PiS to jest partia wojny, oni budują swoją retorykę na konflikcie. Straszą teraz być może Polaków konfliktem i chcą zbroić się na potęgę. Chcą żeby stacjonowali tu na stałe np. żołnierze brytyjscy i są nawet w stanie poświęcić zasiłki dla Polaków, żeby swój cel osiągnąć.

Adam Szłapka (pasek: Adam Szłapka Nowoczesna) Obywatele Unii Europejskiej powinni być traktowani równo. I nie uważam, że nasi rodacy pracujący w Wielkiej Brytanii powinni być sprzedani za bazy NATO.

Jarosław Olechowski (off): Rząd zapewnia, że takie opinie są nieuzasadnione, a autorem propozycji ograniczania świadczeń dla imigrantów jest Donald Tusk.

Rafał Bochenek (pasek Rafał Bochenek rzecznik rządu) My tych spraw nie łączymy. Dlatego, że uważamy, że tak nie można oczywiście tej sprawy stawiać. To są dwa niezależne tematy.

(zdjęcia amatorskie przywitania Kaczyńskiego z Cameronem – źródło PiS)

Jarosław Olechowski (off): Z Davidem Cameronem spotkał się również Jarosław Kaczyński. Szef PiSu był zadowolony z efektów rozmowy.

Jarosław Kaczyński (pasek: Jarosław Kaczyński prezes PiS) Parę słów zamieniliśmy też na temat tego niebywałego ataku na Polskę i tych wszystkich bzdurnych opowieści o tym, że demokracja w Polsce jest zagrożona. I tutaj uzyskaliśmy pełne zrozumienie.

Jarosław Olechowski (off): Zdaniem opozycji to spotkanie jest dowodem na to, że prawdziwą władzę w Polsce ma szef PiSu. Politycy tej partii odpowiadają: nie ma nic dziwnego w rozmowie szefów dwóch partii, które tworzą koalicję w Parlamencie Europejskim. Jarosław Olechowski. Wiadomości.

TVN Fakty (5 lutego 2016) – czas: 3:37

Anita Werner (prowadząca): Na początek – David Cameron w Warszawie. Szef brytyjskiego rządu, najpierw u Pani Premier w kancelarii, później u Pana Prezesa w hotelu. I to Jarosław Kaczyński ogłasza: Polacy są zabezpieczeni, zasiłki będą. Pytanie – jakim kosztem? O tajemniczej indeksacji i bzdurach o zagrożonej demokracji Jakub Sobieniowski.

(zdjęcia amatorskie przywitania Kaczyńskiego z Cameronem – źródło twitter PiS)

Jakub Sobieniowski (off): Tylko kilka sekund zdjęć. Jak widać nie najlepszej jakości. To cała dokumentacja tego spotkania Davida Camerona z Jarosławem Kaczyńskim. Ale to Jarosław Kaczyński, a nie Beata Szydło po tym oficjalnym spotkaniu premierów ogłosił, co Polska uzyskała w rozmowach z Wielką Brytanią.

Jarosław Kaczyński (pasek: Jarosław Kaczyński PiS): Polska i Polacy, no uzyskaliśmy tutaj naprawdę bardzo dużo. Przede wszystkim: pełne zabezpieczenie tych wszystkich, którzy są w tej chwili w Wielkiej Brytanii. Ale także i to, że Ci, którzy mają dzieci w Polsce, będą w dalszym ciągu otrzymywali świadczenia. One tam będą może indeksowane, ale w każdym razie będą otrzymywali.

(w tle zdjęcia archiwalne Londynu)

Jakub Sobieniowski (off): Z kolei Londyn jest przekonany, że większe są brytyjskie zyski. Bo wygląda na to, że Polska zgodziła się, by Wielka Brytania mogła wprowadzić tzw. hamulec bezpieczeństwa, czyli czteroletnie ograniczenie zasiłków dla nowych imigrantów. A indeksowane zasiłki, czyli obniżone proporcjonalnie do niższych kosztów życia w Polsce, będą oszczędnością dla brytyjskiego budżetu.

Paweł Świdlicki (pasek Paweł Świdlicki Open Europe) Patrząc na całość renegotjacji Cameron dostał prawie wszystko to, o co prosił.

(zdjęcia ze spotkania Cameron i Szydło przy stoliku)

Jakub Sobieniowski (off): Po tym oficjalnym spotkaniu nie było mowy o szczegółach ustaleń co do świadczeń dla Polaków na Wyspach. Przed nim – i Beata Szydło i David Cameron mówili o wspólnych, ale ogólnych poglądach na bezpieczeństwo europejskie. I o tym, że Wielka Brytania oprócz ograniczenia zasiłków dla imigrantów na Wyspach, chce ograniczenia unijnej integracji. Polski Rząd też tego chce.

(przemawia) David Cameron (pasek David Cameron premier Wielkiej Brytanii): Jesteśmy zainteresowani tym, by Europa szanowała i rozumiała wagę racji stanu poszczególnych państw i rolę jaką odgrywa. Dumnych państw: jak Wielka Brytania i Polska współpracujących ze sobą w Europie.

(przemawia) Beata Szydło (pasek Beata Szydło premier): Mają wreszcie nadać odpowiedniego znaczenia parlamentom narodowym.

(zdjęcia archiwalne Angeli Merkel w Polsce)

Jakub Sobieniowski (off): Dotychczas unijną politykę Polski można było streścić hasłem: im więcej europejskiej integracji tym bezpieczniej dla Polski. Co nasza dyplomacja realizowała przede wszystkim w porozumieniu w trójkącie Weimarskim: z Niemcami i Francją.

Grzegorz Schetyna (pasek: Grzegorz Schetyna były minister spraw zagranicznych PO): To była dla nas oś naszego wpływu na politykę zagraniczną, na politykę europejską. Wskazanie Wielkiej Brytanii jako strategicznego sojusznika brzmi dziwnie, szczególnie w kontekście tego co dzieje się dzisiaj w Wielkiej Brytanii, czyli całego przygotowania do referendum dotyczącego opuszczenia przez Wielką Brytanię Unii Europejskiej.

Jakub Sobieniowski (off): Nawet David Cameron, nawet jeśli odniesie sukces w negocjacjach z Unią, w tym z Polską, nie ma pewności, że Wielka Brytania pozostanie w Unii Europejskiej. Przed referendum w tej sprawie przewagę mają zwolennicy wyjścia ze wspólnoty. W takim wypadku nie wiadomo co zrobiliby bardziej pro-unijni Szkoci. Wiadomo, że to w czasie spotkania z Jarosławem Kaczyńskim brytyjski premier rozmawiał o unijnych obawach związanych z praworządnością w Polsce.

Jarosław Kaczyński (pasek: Jarosław Kaczyński prezes PiS): Parę słów zamieniliśmy też na temat tego niebywałego ataku na Polskę i tych wszystkich bzdurnych opowieści o tym, że demokracja w Polsce jest zagrożona. I tutaj uzyskaliśmy pełne zrozumienie.

Ryszard Petru (pasek: Ryszard Petru Nowoczesna): Cały świat dostaje sygnał, że tak naprawdę z Jarosławem Kaczyńskim tylko załatwia się sprawy. To bardzo osłabia, niestety pozycję Pani premier Beaty Szydło, która podróżuje po świecie i reprezentuje Polskę.

(zdjęcia Orbana źródło: Joachim Brudziński twitter)

Jakub Sobieniowski (off): Gdy do Polski przyjechał Viktor Orban, montujący koalicję państw wyszehradzkich przed najbliższym unijnym szczytem, nie spotkał się z Beatą Szydło. Jakub Sobieniowski. Fakty.

PolsatWydarzenia (5 lutego 2016) – czas: 3:00

Zapowiedź

Maciej Stroiński (prezenter): Brytyjski premier najpierw u polskiej premier (pasek: PiS spolegliwy)

(przemawia) David Cameron (pasek David Cameron premier Wielkiej Brytanii): Mamy wspólne interesy i wspólne idee

Maciej Stroiński (prezenter): potem z Jarosławem Kaczyńskim.

Jarosław Kaczyński (pasek: Jarosław Kaczyński prezes PiS) To była bardzo dobra rozmowa.

Maciej Stroiński (prezenter): Premier Wielkiej Brytanii z wizytą w Warszawie, i dwugłos po tej wizycie w partii rządzącej. (pasek: Rozmowy w Warszawie). Beata Szydło mówi, że z Wielką Brytanią wciąż trzeba negocjować, między innymi, na temat świadczeń socjalnych dla imigrantów. Jarosław Kaczyński, który rozmawiał z Davidem Cameronem po Beacie Szydło, o negocjacjach już nie

wspominał. Powiedział, że Polacy uzyskali bardzo dużo i jest w pełni usatysfakcjonowany. Jan Mikruta.

Jan Mikruta (off): Tak zazwyczaj to wygląda. Premier spotyka się z premierem, a po rozmowach politycy stają przed kamerami. Tym razem jednak wypowiedzieli się przed spotkaniem. O warunkach stawianych przez Londyn, by Wielka Brytania nie wyszła z Unii, powtarzali to, co mówili już nie raz.

(przemawia) Beata Szydło (pasek Beata Szydło premier): Pojawiają się tematy, które wymagają jeszcze negocjacji i doprecyzowania. To są kwestie związane oczywiście z kwestiami socjalnymi.

(przemawia) David Cameron (pasek David Cameron premier Wielkiej Brytanii): Chcemy widzieć pełne strategiczne partnerstwo między Wielką Brytanią a Polską, bo łączą nas interesy i ideały.

(zdjęcia amatorskie przywitania Kaczyńskiego z Cameronem – źródło twitter PiS)

Jan Mikruta (off): Kilkanaście sekund dla operatorów kamer na początku rozmów, to także standard, ale na tym zwyczajność się dziś skończyła. Prosto z kancelarii premiera Szeft brytyjskiego rządu pojechał do jednego z warszawskich hoteli, gdzie spotkał się z prezesem PiS Jarosławem Kaczyńskim. Rozmawiali blisko godzinę i była to chyba najważniejsza dla Davida Camerona godzina polskiej wizyty.

Jarosław Kaczyński (pasek: Jarosław Kaczyński prezes PiS) To była bardzo dobra rozmowa. Jestem bardzo usatysfakcjonowany. Polska i Polacy, no uzyskaliśmy tutaj naprawdę bardzo dużo. Przede wszystkim: pełne zabezpieczenie tych wszystkich, którzy są w tej chwili w Wielkiej Brytanii.

(pasek: Jarosław Kaczyński o kompromisie z Wielką Brytanią)

Jan Mikruta (off): Oprócz tego prezes Kaczyński wymienia zapewnienia, że mieszkające w Polsce dzieci imigrantów będą dostawać zasiłki, choć stawka będzie polska, nie brytyjska. A decyzja o ograniczeniu przywilejów nowoprzybyłym będzie należeć do Rady Europejskiej, a więc także Warszawy, a nie tylko Londynu. To dokładnie to, co David Cameron wynegocjował z szefem Rady Europejskiej Donaldem Tuskiem, a o czym premier Szydło mówiła, że wymaga jeszcze negocjacji. To więc zaskoczenie.

(w tle zdjęcie Tuska podającego sobie ręce z Cameronem; napis: Londyn 31.01. 2016)

(pojawia się zdjęcie Kaczyńskiego i Camerona – ekran jest podzielony na pół – pojawia się biała kartka na której pojawiają się kolejno punkty przy których pojawiają się zielone znaczki: ograniczenia świadczeń nie dotkną już pracujących w Wielkiej Brytanii; dzieci imigrantów mieszkające poza Wielką Brytanią dostaną zasiłki – stawka polska, nie brytyjska; decyzje o ograniczeniach świadczeń z udziałem Polski)

Grzegorz Schetyna (pasek: Grzegorz Schetyna były minister spraw zagranicznych PO): Nie zmienia się nasze stanowisko, w tym też moje. Więc jeśli prezes Kaczyński jest z czegoś usatysfakcjonowany, to ja tylko się boję jakie będą efekty tej radości.

Jan Mikruta (off): Opozycja spekuluje, że w zamian za zgodę na ograniczenie świadczeń socjalnych Brytyjczycy zagwarantują bazy NATO w Polsce. Co sugerował już, choć potem się z tego wycofywał minister spraw zagranicznych.

Rafał Bochenek (pasek Rafał Bochenek rzecznik rządu) My tych spraw nie łączymy. Dlatego, że uważamy, że tak nie można oczywiście tej sprawy stawiać. To są dwa, niezależne tematy.

(w tle zdjęcie Szydło z Cameronem - archiwum)

Jan Mikruta (off): Oba są jednak dla obu krajów bardzo istotne. O wspólnym stanowisku w sprawie brytyjskich warunków, w poniedziałek polska premier ma rozmawiać z premierami Węgier, Czech i Słowacji

Jan Mikruta: Ostateczne decyzje mogą zapaść za dwa tygodnie, na poświęconym członkostwu Wielkiej Brytanii unijnym szczycie. Dzisiejsze wypowiedzi prezesa PiS pokazują jednak, że Warszawa na kompromis z Londynem się zgodzi. Pokazują też, że Jarosław Kaczyński nie próbuje nawet ukrywać, że to on podejmuje decyzje. Jan Mikruta. Wydarzenia.

WYWIAD TOMASZA ARABSKIEGO

TVP1 - Wiadomości (5 lutego 2016) - czas 3:14

Zapowiedź:

Bartosz Kownacki: To są marne oskarżenia, niesamowicie niemerytoryczne

Danuta Holecka (prowadząca): Tomasz Arabski przerywa milczenie

Maciej Łopiński: Nie należy przekraczać pewnych granic

Danuta Holecka (prowadząca): Tomasz Arabski, były szef Kancelarii Premiera Donalda Tuska, (pasek: po latach milczenia)

Danuta Holecka (prowadząca): który był odpowiedzialny za przygotowanie wizyt w Smoleńsku, przerywa milczenie na temat katastrofy z 2010 roku. W obszernym wywiadzie, opublikowanym na łamach Dziennika Gazety Prawnej, przekonuje, że ma czyste sumienie. Według niego osoby, które dzisiaj go oskarżają, w dniu w którym doszło do katastrofy... poszły na obiad, a potem wróciły do Polski. Bartłomiej Graczak.

(archiwalne zdjęcia Arabskiego przemawiającego do mikrofonu)

Bartłomiej Graczak (off): To pierwszy, od blisko 5 lat wywiad prasowy Tomasza Arabskiego o przygotowaniach do wizyt prezydenta Kaczyńskiego i premiera Tuska w Smoleńsku.

(archiwalne zdjęcia roześmianego Arabskiego z Tuskiem)

Były szef kancelarii Donalda Tuska, mimo że nie ma sobie nic do zarzucenia, swoich błędów nie wyklucza.

(animacja – biała strona z wywiadem, zdjęcie Arabskiego i pojawiają się napisy - cytaty z wywiadu w formie rozmowy:

Arabski: Przyczyny katastrofy są przecież jasne.

Pojawia się zdjęcie kobiety (prawdopodobnie dziennikarki) (napis): I nie było żadnych błędów urzędniczych?

Arabski (napis): Nie wiem.

Kobieta (napis): A pan nie popełnił żadnych błędów?

Arabski (napis): Nie wiem. Mam czyste sumienie.)

(archiwalne zdjęcia składania kwiatów przez żołnierzy, żałobna muzyka)

Bartłomiej Graczak (off): Tomasz Arabski przekonywał, że odpowiada jedynie za organizację spotkania premiera Donalda Tuska z Władimirem Putinem, do którego doszło 7 kwietnia.

(archiwalne zdjęcia Kaczyński ściska komuś rękę)

Bartłomiej Graczak (off): Jego zdaniem, Władysław Stasiak ówczesny szef Kancelarii Prezydenta, który zginął w katastrofie smoleńskiej, miał wyrazić zadowolenie z faktu rozdzielenia wizyt. Współpracownicy Lecha Kaczyńskiego oceniali wówczas te decyzję jako fatalną – przekonuje minister Maciej Łopiński.

Maciej Łopiński (pasek: Maciej Łopiński szef gabinetu prezydenta Lecha Kaczyńskiego): Jest czymś wysoce niestosownym, a używam bardzo łagodnych słów, powoływanie się na świadectwo osoby nieżyjącej, która nie może zaprzeczyć, nie może polemizować, nie może skonfrontować swojego stanowiska, z tym stanowiskiem opublikowanym w gazecie dzisiaj.

(archiwalne zdjęcia Tomasza Arabskiego z Tuskiem)

Bartłomiej Graczak (off): Były szef kancelarii Donalda Tuska, a do niedawna ambasador Polski w Hiszpanii, zarzuca politykom PiSu, którzy byli w Katyniu, niewłaściwe zachowanie.

(animacja – biała strona z wywiadem, zdjęcie Arabskiego i pojawiają się napisy - cytaty z wywiadu w formie rozmowy:

Arabski: Ci którzy, są teraz aktywni, mówią o spisku, przecież byli wtedy w Smoleńsku, niektórzy nawet organizowali wizytę prezydenta Kaczyńskiego. I wie pani, oni wtedy 10 kwietnia, kiedy zginął prezydent Rzeczypospolitej, nasz prezydent i 95 innych osób, poszli w Smoleńsku na obiad, a potem wrócili do Polski.

Kobieta: Kto tak zrobił? Minister Antoni Macierewicz?

Arabski: Oczywiście, Choćby on.

(archiwalne zdjęcia Tomasza Arabskiego z Tuskiem)

Bartłomiej Graczak (off): PIS twardo przypomina, że to przedstawiciele rządu Donalda Tuska mieli obowiązek zabezpieczenia miejsca katastrofy i wszystkich dowodów.

Bartosz Kownacki (pasek: Bartosz Kownacki wiceminister obrony narodowej): Posłowie opozycji nie mieli żadnej legitymacji ku temu, nie byli urzędującymi ministrami i nie byli urzędującymi funkcjonariuszami Państwa Polskiego, więc takich uprawnień nie mieli.

(archiwalne zdjęcia przemawiającego Tomasza Arabskiego: jest jedna uroczystość....)

Bartłomiej Graczak (off): Politycy Platformy nie komentują wywiadu swojego kolegi.

Dziennikarka (na ulicy do Grzegorza Schetyny): Jak pan ocenia jego zaangażowanie w organizację wizyt w Smoleńsku?

Grzegorz Schetyna (pasek: Grzegorz Schetyna przewodniczący PO) Nie wiem. Ja mam nadzieję, jestem przekonany, że on będzie w stanie najlepiej o tym powiedzieć. Dziękuję.

(archiwalne zdjęcia wczorajszej uroczystości powołania podkomisji)

Bartłomiej Graczak (off): Okoliczności katastrofy smoleńskiej, zbada powołana wczoraj podkomisja z udziałem 21 naukowców.

Agnieszka Wiśniewska (pasek: Agnieszka Wiśniewska „Krytyka Polityczna”): Tomasz Arabski jest po prostu pionkiem w takiej grze, w grze która polega tylko na tym, aby na Smoleńsku i na tragedii smoleńskiej zbudować kapitał polityczny.

Marek Pyza (pasek: Marek Pyza „wSieci”) Rząd, który odpowiadał za to i był jedynym polskim ciałem, które mogło coś w tej sprawie zrobić. Nie dopełnił swoich obowiązków, a nie Antoni Macierewicz, który wtedy był zwykłym posłem, gościem na tych uroczystościach.

(archiwalne zdjęcia akcji gaśniczej przy samolocie)

Bartłomiej Graczak (off): Część rodzin ofiar katastrofy wytoczyła proces karny z oskarżenia prywatnego, między innymi Tomaszowi Arabskiemu. Ruszy 31 marca. Bartłomiej Graczak Wiadomości.

(Dziś Wieczorem) Danuta Holecka (prowadząca): A my wracamy do wywiadu, którego udzielił Tomasz Arabski, Dziennikowi Gazecie Prawnej. O komentarz do tego wywiadu poproszę pana ministra Maciej Łopińskiego, byłego szefa Kancelarii Lecha Kaczyńskiego...

Maciej Łopiński: ...Gabinetu...

Danuta Holecka: ... gabinetu Lecha Kaczyńskiego, witam serdecznie.

Maciej Łopiński: Kłaniam się, dobry wieczór pani, dobry wieczór państwu.

Danuta Holecka: panie ministrze, właśnie, jak pan skomentuje?

Maciej Łopiński: Byłem zbulwersowany, jak przeczytałem, jak się zapoznałem z tym wywiadem. Ja rozumiem, że to jest być może linia obrony osoby, która spodziewa się zarzutów, osoby, która spodziewa się, że zostanie oskarżona, ale wszystko ma swoje granice. Nawet taka mowa obrończa. Też powinna mieć granice.

Danuta Holecka: a to jest mowa obrończa pana zdaniem?

Maciej Łopiński: Nie wiem, nie wiem... wygląda, oceniając to tak z boku, to ten materiał wygląda jakby był przygotowany przez PR-owców. Ja rozumiem, że można mówić o wszystkim, żeby nie mówić o sobie.

Danuta Holecka: i tu stawiamy kropkę, i za momencik w TVP Info dalszy ciąg naszej rozmowy. Zapraszam również naszych widzów.

WYROK W SPRAWIE KATASTROFY W KOPALNI HALEMBA

TVP1 Wiadomości (10 lutego 2016) – czas: 2:41

Zapowiedź:

Sędzia Mirosław Ziaja: problem zawinienia w dalszym ciągu pozostaje problemem otwartym.

Krzysztof Ziemięć(prowadzący): Proces w sprawie Halemby od nowa

Jolanta Talarczyk: Wnioski są dla nas porażające, krótko mówiąc drastyczne zaniedbania.

Krzysztof Ziemięć(prowadzący):Nie na takie rozstrzygnięcie czekały rodziny tragicznie zmarłych górników (pasek: 10 lat po katastrofie). Będzie ponowny proces w sprawie katastrofy w kopalni

Halemba. Sąd apelacyjny uchylił wyrok pierwszej instancji, dotyczący trzech głównych oskarżonych osób, które w chwili tragedii zajmowały kierownicze stanowiska. Według Sądu, wciąż nie wiadomo co dokładnie doprowadziło do wybuchu, w którym zginęło 23 górników. Anna Hałas-Michalska

Anna Hałas-Michalska (off): 4 miesiące więzienia dla Marka Z. za fałszowanie dokumentacji odczytów stężenia gazu oraz kary w zawieszeniu dla kilkunastu osób. To prawomocne wyroki po 10 latach od tragedii w Halembie. W sprawie kluczowych zarzutów dla trzech głównych oskarżonych, proces zaczyna się od nowa.

Sędzia Mirosław Ziaja (pasek Sędzia Mirosław Ziaja Sąd Apelacyjny w Katowicach): Problem zawinienia, w dalszym ciągu pozostaje problemem otwartym.

(animacja: sala sądowa – na stole teczka z napisem Sad Okręgowy w Gliwicach, otwiera się – rysunek postaci z pieczętką 3 lata; kolejna kartka dwie postaci i pieczętka z wyrokiem)

Anna Hałas-Michalska (off): Rok temu gliwicki sąd skazał byłego szefa działu wentylacji Marka Z. na 3 lata więzienia i była to jedyna kara bezwzględnej pozbawienia wolności. Były szef kopalni Kazimierz D. oraz były naczelnik inżynier Jan J. dostali 2 lata więzienia w zawieszeniu. Teraz, cała trójka ponownie zasiądzie na ławie oskarżonych. Z powodu braku opinii biegłych, sąd nie mógł rozstrzygnąć czy odpowiadają za spowodowanie katastrofy, czy też za spowodowanie niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia.

Sędzia Grzegorz Wątroba (pasek sędzia Grzegorz Wątroba Sąd Apelacyjny w Katowicach): To, że ktoś jest odpowiedzialny za bezpieczeństwo pracujących górników, wcale nie jest równoznaczne z tym, że spowodował samo zagrożenie, samo zdarzenie.

Anna Hałas-Michalska (off): Ekspertyzy Wyższego Urzędu Górniczego uznano, za nierozstrzygające. (zdjęcia archiwalne)

Kobieta (krzyczy): Dajcie nam jakieś informacje! Tam jest mój mąż!

Anna Hałas-Michalska (off): Do tragedii doszło ponad kilometr pod ziemią. Zginęło 23 górników. Wśród nich syn Barbary Gaszki.

(na ekranie zdjęcie Barbary Gaszki i transkrypcja tekstu przez nią wypowiadanego)

Barbara Gaszka (podpis: matka zmarłego górnika): Znowu będzie od początku? To jest kpina. To jest po prostu kpina. Ta sprawa jest biała jak śnieg. Tylko ktoś ją maże. Ktoś ją chce zmazać.

(zdjęcia archiwalne)

Anna Hałas-Michalska (off): Po katastrofie prokuratura oskarżyła 27 osób. Większość sama poddała się karze. Została skazana na wyroki w zawieszeniu lub uniewinniona.

Antoni Boczek (pasek: mec. Antoni Boczek obrońca Marka Z): Nikt do tej pory nie ustalił co było przyczyną wybuchu, gdzie ten wybuch miał miejsce i jaka była kolejność. Czy najpierw był wybuch metanu, potem wybuch pyłu węglowego, czy też odwrotnie.

Anna Hałas-Michalska (off): Prokuratura nie ma wątpliwości – górników narażono na niebezpieczeństwo.

Wiesław Kuźdżał (pasek Prokuratura Okręgowa w Gliwicach): Kopalnia, dozór kopalni, kierując pracownikami w rejon objęty zagrożeniem, wiedziała o tym zagrożeniu. Kwestią wtórną, jak powiedziałem, jest to, co było inicjałem.

Anna Hałas-Michalska (off): Wyższy Urząd Górniczy podkreśla, że stężenie metanu przed wybuchem w Halembie było wielokrotnie przekraczane.

Jolanta Talarczyk (pasek rzecznik prasowy Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego): Drastyczne zaniedbania jeśli chodzi o zwalczanie zagrożenia metanowego i pyłowego. Lekceważenie nawet najbardziej podstawowych zasad bezpieczeństwa pracy.

Anna Hałas-Michalska (off): Dla rodzin górników po 10 latach sprawa zaczyna się od nowa. Anna Hałas-Michalska Wiadomości

Załącznik 2 – Wypowiedzi w newsach (cytaty i setki)

Tabela 27. Cytaty i setki – zestawienie ogólne (kto mówi)

Głos neutralny		TVN Fakty	Polsat Wydarzenia	TVP Wiadomości	Ogółem
<i>do 10 sekund</i>	Liczebność	48	80	51	179
		41,40%	55,20%	35,90%	44,40%
<i>11-20 sekund</i>	Liczebność	47	56	68	171
		40,50%	38,60%	47,90%	42,40%
<i>21 i więcej sekund</i>	Liczebność	21	9	23	53
		18,10%	6,20%	16,20%	13,20%
	Liczebność	116(100%)	145(100%)	142(100%)	403(100%)
Głos opozycji					
<i>do 10 sekund</i>	Liczebność	32	39	27	98
		64,00%	73,60%	60,00%	66,20%
<i>11-20 sekund</i>	Liczebność	17	12	17	46
		34,00%	22,60%	37,80%	31,10%
<i>21 i więcej sekund</i>	Liczebność	1	2	1	4
		2,00%	3,80%	2,20%	2,70%
	Liczebność	50(100%)	53(100%)	45(100%)	148(100%)
Głos partii rządzącej					
<i>do 10 sekund</i>	Liczebność	52	34	32	118
		59,80%	61,80%	42,70%	54,40%
<i>11-20 sekund</i>	Liczebność	24	18	29	71
		27,60%	32,70%	38,70%	32,70%
<i>21 i więcej sekund</i>	Liczebność	11	3	14	28
		12,60%	5,50%	18,70%	12,90%
	Liczebność	87(100%)	55(100%)	75(100%)	217(100%)
Głos władzy					
<i>do 10 sekund</i>	Liczebność	24	32	9	65
		51,10%	56,10%	39,10%	51,20%
<i>11-20 sekund</i>	Liczebność	17	21	10	48
		36,20%	36,80%	43,50%	37,80%
<i>21 i więcej sekund</i>	Liczebność	6	4	4	14
		12,80%	7,00%	17,40%	11,00%

Głos zagranicy	Liczebność	47(100%)	57(100%)	23(100%)	127(100%)
do 10 sekund	Liczebność	15	9	31	55
		57,70%	47,40%	58,50%	56,10%
11-20 sekund	Liczebność	7	8	19	34
		26,90%	42,10%	35,80%	34,70%
21 i więcej sekund	Liczebność	4	2	3	9
		15,40%	10,50%	5,70%	9,20%
Ogółem	Liczebność	26(100%)	19(100%)	53(100%)	98(100%)
Razem	Liczebność	326	329	338	993

Tabela 28. Wypowiedzi poszczególnych stron na dane tematy

			TVN Fakty	Polsat	TVP	Ogółem
				Wydarzenia	Wiadomości	
Działalność rządu	Głos neutralny	Liczebność	15	17	34	66
			23,40%	40,50%	44,70%	36,30%
	Głos opozycji	Liczebność	17	10	13	40
			26,60%	23,80%	17,10%	22,00%
	Głos partii rządzącej	Liczebność	27	9	24	60
			42,20%	21,40%	31,60%	33,00%
	Głos władzy	Liczebność	3	6	4	13
			4,70%	14,30%	5,30%	7,10%
	Głos zagranicy	Liczebność	2	0	1	3
			3,10%	0,00%	1,30%	1,60%
Ogółem	100%	Liczebność	64	42	76	182
Działanie Państwa i instytucji	Głos neutralny	Liczebność	13	9	11	33
			81,20%	64,30%	91,70%	78,60%
	Głos	Liczebność	0	2	0	2

Ogółem Epidemia grypy	opozycji					
			0,00%	14,30%	0,00%	4,80%
	Głos partii	Liczebność	0	1	0	1
	rządzącej					
			0,00%	7,10%	0,00%	2,40%
	Głos	Liczebność	3	1	1	5
	władzy					
			18,80%	7,10%	8,30%	11,90%
	Głos	Liczebność	0	1	0	1
	zagranicy					
			0,00%	7,10%	0,00%	2,40%
	100%	Liczebność	16	14	12	42
	Głos	Liczebność	4			4
	neutralny					
	Ogółem Górnicy			100,00%		
100%		Liczebność	4			4
Głos		Liczebność	3	6	2	11
neutralny						
			42,90%	75,00%	50,00%	57,90%
Głos		Liczebność	1	0	1	2
opozycji						
			14,30%	0,00%	25,00%	10,50%
Głos partii		Liczebność	3	2	1	6
rządzącej						
			42,90%	25,00%	25,00%	31,60%
100%		Liczebność	7	8	4	19
Głos		Liczebność		3	3	6
neutralny						
Ogółem Halemba					60,00%	50,00%
	Głos	Liczebność		2	3	5
	władzy					
				40,00%	50,00%	45,50%
	100%	Liczebność		5	6	11
	Głos	Liczebność		5		5
	neutralny					
				41,70%		41,70%
	Głos	Liczebność		6		6
	opozycji					

Ogółem <i>Historia</i>			50,00%		50,00%
	Głos	Liczebność	1		1
	władzy				
			8,30%		8,30%
	100%	Liczebność	12		12
	Głos	Liczebność	2	8	10
	neutralny				
			50,00%	61,50%	58,80%
	Głos	Liczebność	0	1	1
	opozycji				
Ogółem <i>Imigranci</i>			0,00%	7,70%	5,90%
	Głos partii	Liczebność	0	4	4
	rządowej				
			0,00%	30,80%	23,50%
	Głos	Liczebność	2	0	2
	zagranicy				
			50,00%	0,00%	11,80%
	100%	Liczebność	4	13	17
	Głos	Liczebność	5	9	19
	neutralny				
Ogółem <i>informacje gospodarcze</i>			42,90%	45,20%	41,80%
	Głos	Liczebność	0	1	0
	opozycji				
			0,00%	4,80%	0,00%
	Głos partii	Liczebność	2	3	2
	rządowej				
			12,50%	14,30%	4,80%
	Głos	Liczebność	3	0	0
	władzy				
			18,80%	0,00%	0,00%
Ogółem <i>informacje gospodarcze</i>	Głos	Liczebność	6	8	21
	zagranicy				
			37,50%	38,10%	50,00%
	100%	Liczebność	16	21	42
	Głos	Liczebność	7	5	12
	neutralny				
			87,50%	100,00%	92,30%
	Głos	Liczebność	1	0	1

Ogółem <i>Kajetan P</i>	opozycji			
		12,50%	0,00%	7,70%
	100%	Liczebność	8	5
	13			
	Głos	Liczebność	7	11
Ogółem <i>Karnawał</i> <i>Kolonii</i>	neutralny			
		43,80%	52,40%	48,60%
	Głos	Liczebność	9	10
	władzy			
		56,20%	47,60%	51,40%
Ogółem <i>Komisja</i> <i>Wenecka</i>	100%	Liczebność	16	21
	37			
	Głos	Liczebność	2	0
	neutralny			
		15,40%	0,00%	40,00%
Ogółem <i>Komisja</i> <i>Wenecka</i>		21,10%		
	Głos	Liczebność	3	0
	opozycji			
		23,10%	0,00%	0,00%
		15,80%		
Ogółem <i>Komisja</i> <i>Wenecka</i>	Głos partii	Liczebność	2	0
	rządowej			
		15,40%	0,00%	0,00%
		10,50%		
	Głos	Liczebność	2	0
Ogółem <i>Komisja</i> <i>Wenecka</i>	władzy			
		15,40%	0,00%	20,00%
		15,80%		
	Głos	Liczebność	4	1
	zagranicy			
Ogółem <i>Komisja</i> <i>Wenecka</i>		30,80%	100,00%	40,00%
		36,80%		
	100%	Liczebność	13	1
	19			
	Głos	Liczebność	3	4
Ogółem <i>Komisja</i> <i>Wenecka</i>	neutralny			
		12,00%	20,00%	24,00%
		18,60%		
	Głos	Liczebność	8	8
	opozycji			
Ogółem <i>Komisja</i> <i>Wenecka</i>		32,00%	40,00%	16,00%
		28,60%		
	Głos partii	Liczebność	10	6
	rządowej			
		40,00%	30,00%	36,00%
Ogółem <i>Komisja</i> <i>Wenecka</i>		35,70%		
	Głos	Liczebność	1	0
	władzy			
		4,00%	0,00%	12,00%
		5,70%		

Ogółem <i>Kryzys konstytucyjny</i>	Głos zagranicy	Liczebność	3	2	3	8
			12,00%	10,00%	12,00%	11,40%
	100%	Liczebność	25	20	25	70
	Głos neutralny	Liczebność	0	2	1	3
			0,00%	18,20%	5,60%	8,10%
	Głos opozycji	Liczebność	3	5	9	17
			37,50%	45,50%	50,00%	45,90%
	Głos partii rządowej	Liczebność	4	4	8	16
			50,00%	36,40%	44,40%	43,20%
	Głos władzy	Liczebność	1	0	0	1
Ogółem <i>kultura</i>			12,50%	0,00%	0,00%	2,70%
	100%	Liczebność	8	11	18	37
	Głos neutralny	Liczebność	2	10	12	24
			66,70%	100,00%	52,20%	66,70%
	Głos zagranicy	Liczebność	1	0	11	12
			33,30%	0,00%	47,80%	33,30%
	100%	Liczebność	3	10	23	36
	Głos neutralny	Liczebność	0	0	1	1
			0,00%	0,00%	12,50%	8,30%
	Głos partii rządowej	Liczebność	1	0	2	3
Ogółem <i>NATO</i>			50,00%	0,00%	25,00%	25,00%
	Głos władzy	Liczebność	0	0	1	1
			0,00%	0,00%	12,50%	8,30%
	Głos zagranicy	Liczebność	1	2	4	7
			50,00%	100,00%	50,00%	58,30%
	100%	Liczebność	2	2	8	12
	Głos	Liczebność	5	8	5	18
Ogółem <i>Podatek</i>						

<i>handlowy</i>	neutralny					
			38,50%	57,10%	62,50%	51,40%
	Głos	Liczebność	1	0	0	1
	opozycji					
			7,70%	0,00%	0,00%	2,90%
	Głos partii	Liczebność	7	6	3	16
	rządowej					
			53,80%	42,90%	37,50%	45,70%
Ogółem	100%	Liczebność	13	14	8	35
<i>Program</i>	Głos	Liczebność	0	2	4	6
<i>plus</i>	neutralny					
			0,00%	10,50%	14,80%	9,40%
	Głos	Liczebność	8	9	11	28
	opozycji					
			44,40%	47,40%	40,70%	43,80%
	Głos partii	Liczebność	10	8	11	29
	rządowej					
			55,60%	42,10%	40,70%	45,30%
	Głos	Liczebność	0	0	1	1
	władzy					
			0,00%	0,00%	3,70%	1,60%
Ogółem	100%	Liczebność	18	19	27	64
<i>przestępstwo</i>	Głos	Liczebność	15	13	9	37
<i>lokalne</i>	neutralny					
			51,70%	46,40%	64,30%	52,10%
	Głos	Liczebność	0	0	1	1
	opozycji					
			0,00%	0,00%	7,10%	1,40%
	Głos partii	Liczebność	1	0	0	1
	rządowej					
			3,40%	0,00%	0,00%	1,40%
	Głos	Liczebność	13	15	4	32
	władzy					
			44,80%	53,60%	28,60%	45,10%
Ogółem	100%	Liczebność	29	28	14	71
<i>Smoleńsk</i>	Głos	Liczebność	6	0	5	11
	neutralny					
			22,20%	0,00%	35,70%	19,00%

Ogółem <i>soft news</i> <i>lokalny</i>	Głos opozycji	Liczebność	4	9	2	15
			14,80%	52,90%	14,30%	25,90%
	Głos partii rządowej	Liczebność	15	8	6	29
			55,60%	47,10%	42,90%	50,00%
	Głos władzy	Liczebność	2	0	1	3
			7,40%	0,00%	7,10%	5,20%
	100%	Liczebność	27	17	14	58
	Głos neutralny	Liczebność	14	16	10	40
			73,70%	59,30%	58,80%	63,50%
	Głos partii rządowej	Liczebność	1	2	0	3
			5,30%	7,40%	0,00%	4,80%
	Głos władzy	Liczebność	1	7	3	11
Ogółem <i>Ubezpieczenie turystyczne</i>			5,30%	25,90%	17,60%	17,50%
	Głos zagranicy	Liczebność	3	2	4	9
			15,80%	7,40%	23,50%	14,30%
	100%	Liczebność	19	27	17	63
	Głos neutralny	Liczebność	2			2
			100,00%			100,00%
	100%	Liczebność	2			2
	Głos neutralny	Liczebność	2	1	3	6
			28,60%	16,70%	75,00%	35,30%
	Głos opozycji	Liczebność	2	2	0	4
			28,60%	33,30%	0,00%	23,50%
	Głos partii rządowej	Liczebność	2	3	1	6
Ogółem <i>Ustawa Policyjna</i>			28,60%	50,00%	25,00%	35,30%
	Głos władzy	Liczebność	1	0	0	1

Ogółem <i>Wizyta</i> <i>Cameron</i>			14,30%	0,00%	0,00%	5,90%
	100%	Liczebność	7	6	4	17
	Głos	Liczebność	1	0	0	1
	neutralny					
			16,70%	0,00%	0,00%	5,30%
	Głos	Liczebność	2	1	3	6
	opozycji					
			33,30%	20,00%	37,50%	31,60%
	Głos partii	Liczebność	2	3	4	9
	rządowej					
Ogółem <i>Wypadek</i> <i>lokalny</i>			33,30%	60,00%	50,00%	47,40%
	Głos	Liczebność	1	1	1	3
	zagranicy					
			16,70%	20,00%	12,50%	15,80%
	100%	Liczebność	6	5	8	19
	Głos	Liczebność	10	22	7	39
	neutralny					
			43,50%	59,50%	50,00%	52,70%
	Głos	Liczebność	8	15	1	24
	władzy					
Ogółem <i>Ogółem</i>			34,80%	40,50%	7,10%	32,40%
	Głos	Liczebność	5	0	6	11
	zagranicy					
			21,70%	0,00%	42,90%	14,90%
	100%	Liczebność	23	37	14	74
	Głos	Liczebność	116	145	142	403
	neutralny					
			35,60%	44,10%	42,00%	40,60%
	Głos	Liczebność	50	53	45	148
	opozycji					
Ogółem <i>Ogółem</i>			15,30%	16,10%	13,30%	14,90%
	Głos partii	Liczebność	87	55	75	217
	rządzącej					
			26,70%	16,70%	22,20%	21,90%
	Głos	Liczebność	47	57	23	127
	władzy					
			14,40%	17,30%	6,80%	12,80%
	Głos	Liczebność	26	19	53	98

Ogółem	zagranicy					
			8,00%	5,80%	15,70%	9,90%
	100%	Liczebność	326	329	338	993

Tabela 29. Rodzaj wypowiedzi poszczególnych stron

			TVN Fakty	Polsat Wydarzenia	TVP Wiadomości	Ogółem
<i>sprzeciw</i>	Głos neutralny	Liczebność	38	37	41	116
			43,20%	43,50%	39,80%	42,00%
	Głos opozycji	Liczebność	29	28	29	86
			33,00%	32,90%	28,20%	31,20%
	Głos partii rządzącej	Liczebność	14	9	20	43
			15,90%	10,60%	19,40%	15,60%
	Głos władzy	Liczebność	5	6	2	13
			5,70%	7,10%	1,90%	4,70%
Ogółem	Głos zagranicy	Liczebność	2	5	11	18
			2,30%	5,90%	10,70%	6,50%
	100%	Liczebność	88	85	103	276
<i>pozytywna lub neutralna</i>	Głos neutralny	Liczebność	78	108	101	287
			32,80%	44,30%	43,00%	40,00%
	Głos opozycji	Liczebność	21	25	16	62
			8,80%	10,20%	6,80%	8,60%
	Głos partii rządzącej	Liczebność	73	46	55	174
			30,70%	18,90%	23,40%	24,30%
	Głos władzy	Liczebność	42	51	21	114
			17,60%	20,90%	8,90%	15,90%
Ogółem	Głos zagranicy	Liczebność	24	14	42	80
			10,10%	5,70%	17,90%	11,20%
	100%	Liczebność	238	244	235	717

<i>Ogółem</i>	Głos neutralny	Liczebność	116	145	142	403
			35,60%	44,10%	42,00%	40,60%
	Głos opozycji	Liczebność	50	53	45	148
			15,30%	16,10%	13,30%	14,90%
	Głos partii rządzącej	Liczebność	87	55	75	217
			26,70%	16,70%	22,20%	21,90%
	Głos władzy	Liczebność	47	57	23	127
			14,40%	17,30%	6,80%	12,80%
<i>Ogółem</i>	Głos zagranicy	Liczebność	26	19	53	98
			8,00%	5,80%	15,70%	9,90%
	100%	Liczebność	326	329	338	993

Załącznik 3 – Spis newsów

Tabela 30. Spis newsów

	Numer newsa w serwisie		
	Wiadomości TVP	Fakty TVN	Polsat
<i>04.lut</i>			
<i>Powołanie podkomisji smoleńskiej</i>	1	1	1
<i>Rosjanie odmówili dostarczenia kontrolerom lotu wezwań do stawienia się Warszawie</i>	2	1	1
<i>w Londynie międzynarodowa konferencja poświęcona pomocy uchodźcom</i>	3	4	7
<i>W Amsterdamie nieformalne spotkanie ministrów obrony</i>	4		
<i>Karnawał w Kolonii, zabezpieczenia wydarzenia</i>	5	3	
<i>Prace nad projektem 500 plus</i>	6		
<i>W przyszłym tygodniu sejm zajmie się projektem zmiany konstytucji autorstwa Kukiz'15</i>	7		
<i>Prezydent czyta dzieciom w szkole w Lubniu</i>	8		2
<i>W Grodzisku władze zamiast budować windę zatrudniło tragarzy</i>	9		
<i>Materiał pokazujący zniszczenie miasta Homs</i>	10		
<i>Przedstawienie dokonań członków podkomisji</i>		1	1
<i>Marek Kubala walczy o sprawiedliwość od 16 lat - proces w sprawie odszkodowania za niesłuszne oskarżenia o łapówkarstwo</i>		2	
<i>David Cameron przyjedzie do Polski</i>		4	
<i>w Krakowie mężczyzna zaatakował dziecko</i>		5	
<i>7,5 mln ma kosztować operacja 4,5 letniego chłopca - rodzina ogłasza zbiórkę</i>		6	
<i>Ośrodek dla uchodźców gotowy na przyjęcie imigrantów</i>		7	
<i>Konflikt między posłanką Pawłowicz a Watchdog</i>		8	
<i>Demonstracja KOD-u pod szkołą w Lubniu</i>			2
<i>Dziś mija ultimatum PO w sprawie Trybunału Konstytucyjnego</i>			2
<i>NSZZ Solidarność krytykuje rząd za brak konsultacji społecznych</i>			3
<i>Zwłoki młodej kobiety odkryte w mieszkaniu na Żoliborzu</i>			4
<i>Bójka z udziałem policjantów w Jeleniej Górze</i>			5
<i>Ambasador Rosji spotkał się z ministrem spraw zagranicznych</i>			6
<i>w Zgorzelcu firma ochroniarska zatrzymała uchodźcę</i>			7
<i>prokuratura wszczęła postępowanie przeciwko M. Pudzianowskiemu w sprawie wpisów na FB</i>			8
<i>Mieszkaniec Wałbrzycha znalazł dzban srebrnych średniowiecznych monet</i>			9
<i>05.lut</i>			
<i>David Cameron w Warszawie</i>	1	1	1
<i>Na spotkaniu w Amsterdamie padła obietnica</i>	2		

wzmocnienia obecności NATO w naszym regionie			
Tomasz Arabski udziela wywiadu	3		
Projekt Platformy 500 plus	4		2
Anna Maria Anders kandyduje na fotel senatora	5		
Polskie SS - określenie pojawiło się w książce "Ucieczka i wolność. Historie ucieczek do Kanady"	6		
Szwecja spodziewa się ogromnej fali imigrantów	7		
Eksperci grupy roboczej ONZ uznali, że J. Assange powinien być na wolności	8		
prokuratorski zarzut wobec koordynatora WOPR w Dąbrowie Górniczej za niedopełnienie obowiązków i narażenie na utratę życia i zdrowia Kacpra Maślonia	9		
Podejrzany w sprawie zbrodni na Żoliborzu		2	4
Ochroniarze zatrzymali Syryjczyka w Zgorzelcu		3	
Karnawał w Kolonii		4	
Protesty handlowców w sprawie podatku handlowego		5	
Źródło teorii zamachu (Michał Jaworski)		6	
Prezydent podpisał ustawę o policji		7	
Prezydent był w Zakopanem		7	
Wypadek na szkolnej stołówce, dziecko odgryzło drugiemu dziecku palec		8	
Rodzina w Stanach obcięła włosy na zna solidarności z chorą dziewczynką		9	
na Manhattanie dźwig budowlany przewrócił się na ulice			9
Ujęcie gwałciiciela w Krakowie			5
Włamanie na konta PKO BP			6
Napad na bank w Gniewinie			7
wirus ZIKA			8
Lew morski został znaleziony w restauracji w San Diego			10
Walka z reklamami w Krakowie			11
Spór ze związkowcami w Kompanii Węglowej		5	3
06.lut			
zniszczono dziennik dyżurnej służby operacyjnej sił zbrojnych RP	1		
protest pod pałacem przeciwko ustawie o policji	2	2	2
wysokie emerytury dla byłych funkcjonariuszy SB	3		
Trzęsienie ziemi na Tajwanie	4	5	8
Zastraszanie lokalnej dziennikarki w Brodnicy	5		
Sąd utrudnia adopcję ciężko chorego dziecka	6		
Danuta Szaflarska kończy 101 lat	7		
jest list gończy za Kajetanem P		1	3
w Polsat "Państwo to My" wystąpił rzecznik MON		3	1
Bartłomiej Misiewicz, który ogłosił, że na pokładzie samolotu doszło do wybuchu i zamachu			
tragiczna lawina w Austrii		4	
Fala demonstracji anty-imigranckich		6	7
konieczność wykupywania ubezpieczeń turystycznych		7	
PKP zamyka niebezpieczny przejazd - zginęło dwoje		8	

<i>dzieci</i>			
<i>Złodziej włamał się do baru w Przemyślu i utknął</i>		9	
<i>Policja rozpracowała w Lublinie gang nastolatków, który łąpał w seks pułapkę żadnych wrażeń mężczyzn</i>			4
<i>Grypa nie odpuszcza</i>			5
<i>Samorządu walczyć o subwencje przekonując rodziców do posyłania do szkół 6latków</i>			6
<i>(w Łodzi) deweloperzy budują za gęsto</i>			9
<i>Super Bowl w USA</i>			10
<i>muzeum flipperów w Krakowie</i>			11
<i>07.lut</i>			
<i>Komisja wenecka w Polsce</i>	1	2	
<i>Sytuacja imigrantów na granicy z Turcją</i>	2		6
<i>Antyislamskie protesty w Europie</i>	3		
<i>Skażona ziemia w Warszawie</i>	4		
<i>Korea Płn. Pracuje nad rakietą</i>	5		
<i>Ojciec Pio; Papież spotka się z patriarchą Moskwy</i>	6		5
<i>Leki nowej generacji, dostęp do nich</i>	7		
<i>Leki dla seniorów</i>		1	
<i>Bezkarny pijany prokurator we Włocławku</i>		3	
<i>Wypadek na płycie lotniska w Pile</i>		4	4
<i>Trzęsienie ziemi na Tajwanie</i>		5	
<i>Imigranci przedostają się przez granicę z Norwegią rowerami</i>		6	
<i>Polacy stworzyli aplikację dla niesłyszących</i>		7	
<i>Super Bowl</i>		8	
<i>Przygotowania do wyprawy nurkowej</i>		9	
<i>zniszczono dziennik dyżurnej służby operacyjnej sił zbrojnych RP</i>			1
<i>KOD zaczyna tworzyć struktury</i>			2
<i>Pogoń za Kajetanem P.</i>			3
<i>Karnawał w Kolonii</i>			7
<i>Ferie - pogoda w Polsce nie dopisuje</i>			8
<i>08.lut</i>			
<i>Komisja wenecka w Warszawie</i>	1	1	1
<i>Szydło w Budapeszcie</i>	2	2	2
<i>zniszczono dziennik dyżurnej służby operacyjnej sił zbrojnych RP</i>	3	3	
<i>w Polsce wciąż odbierane są dzieci rodzicom ze względu na biedę</i>	4		
<i>Wypadek na płycie lotniska w Pile</i>	5	5	5
<i>rząd planuje wprowadzenie minimalnej stawki za godzinę</i>	6		
<i>Hospicja mają trudną sytuację finansowania</i>	7		
<i>ukraiński reżyser wywieziony do Łagru</i>	8		
<i>Super Bowl</i>	9	11	
<i>europejski nakaz zatrzymania Kajetana P.</i>		4	4
<i>Grypa nie odpuszcza</i>		6	
<i>Protest sklepikarzy przeciw podatkowi handlowemu</i>		7	7

500 podpisów ze środowiska akademickiego pod listem do Gowina przeciwko jego słowom o dziadku lidera KOD

zabójstwo Polaka w GB

rosyjski Lukoil wycofuje się z Polski, Litwy i Łotwy

Wizyta Angeli Merkel w Turcji, imigranci

rzeźby polityczne w Niemczech, karnawał

Ministerstwo chce żeby farmaceuci udzielali prostych porad medycznych

Trwa akcja ratunkowa na Tajwanie

14 lat temu sztangista przyjmował niedozwolone środki

09.lut

sejmowa debata o 500 plus

wizyta komisji weneckiej

CBA wyjaśnia sprawę informatyzacji NFZ

likwidacja gimnazjów odroczone

katastrofa pociągów w Bawarii

Uchodźcy syryjscy, Rosja zaangażowana w wojnę

prawybory w USA

wyjaśnienia prokuratury w sprawie tragedii na uczelni w Bydgoszczy

Ministerstwo chce żeby farmaceuci udzielali prostych porad medycznych

poszukiwany Kajetan P. łowcy cieni

darmowe leki dla seniorów

pijany prokurator we Włocławku nie traci prawa jazdy

rzeźby polityczne w Niemczech, karnawał

przedstawiciele banków tłumaczyli się z podniesienia opłat

rośnie ruch antyszczepionkowy

awaria elektrociepłowni w Lubinie, w Olkuszu problem w wodą

nowy pomysł na oszustwo seniorów

wypadek na płycie lotniska w Pile

huragan w Anglii

konflikt Kukiza w fundację HejtStop

karnawał w RIO

10.lut

ministrowie zgodzili się na wzmacnianie obecności

NATO we wschodnioeuropejskich krajach

Dyskusja nad projektem zmiany konstytucji Kukiz 15

proces w sprawie katastrofy w kopalni Halemba

protesty w sprawie podatku handlowego

debata o gimnazjach

darmowe leki dla seniora

rozmowy zarządu Kompanii węglowej z górnikami

w Szwecji zatrzymano Polaków, którzy chcieli

zaatakować ośrodek dla imigrantów

środa popielcowa w kościele Katolickim

8

9

10

2

3

6

8

9

1

2

1

2

4

2

3

4

6

5

1

8

6

7

8

9

3

5

7

8

3

4

5

6

7

9

10

11

1

2

3

2

1

1

3

6

4

5

6

7

8

8

7

9

9

<i>oblawa augustowska</i>	10		
<i>Dyskusja nad ustalaniem regulaminu sejmowego</i>		3	
<i>zwolnienie Mariusza Kamińskiego ze stanowiska prezesa w holdingu obronnego po jednym dniu w szpitalu pomyłono diagnozy</i>		4	2
<i>niestosowne zachowanie nauczyciela wobec uczennicy</i>		5	
<i>koalicja antyszczepionkowa w sejmie</i>		6	
<i>prawybory w USA</i>		7	
<i>wichura na południu kraju</i>		9	8
<i>kłopoty finansowe DB</i>		10	5
<i>policja rozbiła gang motocyklowy</i>			4
<i>w Nysie konflikt między burmistrzem a kupcami</i>			10
			11
11.lut			
<i>przyjęcie programu 500 plis</i>	1	2	1
<i>dymisja głównego komendanta policji Zbigniewa Maja</i>	2	1	3
<i>NATO wysyła wojska na morze egejskie; Polska kontra ISIS</i>	3	6	7
<i>konferencja w Monachium</i>	4		
<i>demonstracje kupców w sprawie podatku handlowego</i>	5	4	2
<i>loteria paragonowa</i>	6		
<i>pionierska operacja medyczna</i>	7		
<i>12 rocznica śmierci Kuklińskiego</i>	8		
<i>Ośrodek im. Pileckiego - IPN</i>	9		
<i>festiwal filmowy w Berlinie</i>	10		10
<i>przemówienie J. Kaczyńskiego</i>		3	
<i>gwałcieł na przepustce zgwałcił</i>		4	
<i>lekarze rzucają pracę</i>		7	
<i>fale grawitacyjne, odkrycie</i>		8	
<i>mikrofony w sejmie</i>		9	
<i>poszukiwania Kajetana P</i>			4
<i>pogoda na południu Polski</i>			5
<i>chorzy na raka walczą z systemem</i>			6
<i>proces byłego SS-mana</i>			8
<i>krytyk Kremla zaatakowany ciastem</i>			9

Załącznik 4 – Klucz kodowy

„ANALIZA ZAWARTOŚCI PROGRAMÓW INFORMACYJNYCH TVP1 (WIADOMOŚCI), TVN (FAKTY),
POLSAT (WYDARZENIA)”

I. TYTUŁ PROGRAMU INFORMACYJNEGO

.....

II. DATA EMISJI PROGRAMU

(DZIEŃ, MIESIĄC

III. CZAS TRWANIA PROGRAMU (W MINUTACH)

IV. ZAPOWIEDŹ (FORSZPAN), O CZYM BĘDZIE MOWA W PROGRAMIE

IV.1 Ile newsów zostało zapowiedzianych w forszpanie? (wpisać odpowiednią cyfrę)

IV.2 Newsy zapowiedziane w forszpanie (wpisać numery wedle kolejności w programie)

V. LICZBA NEWSÓW W CAŁYM PROGRAMIE (podać liczbę po zakodowaniu całego programu)

KĄDZY NEWSÓW ZAKODOWAĆ WEDŁUG PONIŻSZEGO KLUCZA:

VINumer kodowanego newsa (odpowiadający kolejności prezentowania na antenie)

VII. Czas trwania kodowanego newsa (w minutach i sekundach)

VIII. LOKALIZACJA PRZESTRZENNA NEWSÓW – ZASIĘG I PERSPEKTYWA

VIII.1. Lokalizacja przestrzenna newsów – jakiego obszaru dotyczy i z jakiej perspektywy (*jedna odpowiedź*)

1. kraj (Polska z polskiej perspektywy)
2. kraj (Polska z innej perspektywy)
3. kraj-zagranica (Polska a inne kraje/organizacje międzynarodowe z polskiej perspektywy)
4. kraj-zagranica (Polska a inne kraje/organizacje międzynarodowe z innej perspektywy)
5. zagranica (inne kraje z polskiej perspektywy)
6. zagranica (inne kraje z innej perspektywy)

VIII.2. Newsy krajowe ze względu na odniesienie informacji (*jedno wskazanie*):

1. ogólnokrajowe,
2. regionalne,
3. lokalne (miasto, wieś, osada).

VIII.3 Newsy regionalne i lokalne – lokalizacja geograficzna (*jedno określenie*):

1. Dolnośląskie (Wrocław)
2. Kujawsko-pomorskie (Bydgoszcz, Toruń)
3. Lubelskie (Lublin)
4. Lubuskie (Gorzów Wielkopolski, Zielona Góra)
5. Łódzkie (Łódź)
6. Małopolskie (Kraków)
7. Mazowieckie (Warszawa)
8. Opolskie (Opole)
9. Podkarpackie (Rzeszów.)
10. Podlaskie (Białystok)
11. Pomorskie (Gdańsk)
12. Śląskie (Katowice)
13. Świętokrzyskie (Kielce)
14. Warmińsko-mazurskie (Olsztyn)
15. Wielkopolskie (Poznań)
16. Zachodniopomorskie (Szczecin)

VIII.4. Newsy zagraniczne ze względu na odniesienie informacji (kraje lub narody, o których jest mowa): *(zaznaczyć wszystkie właściwe określenia, dopisać nazwy nie wymienionych krajów)*

1. cały świat
2. cała Europa
3. ogólnie: Unia Europejska
4. Polska
5. Niemcy
6. Francja
7. Wielka Brytania
8. Włochy
9. Belgia
10. Holandia
11. Austria,
12. Czechy
13. Słowacja,
14. Rosja,
15. Ukraina,
16. Litwa
17. Łotwa
18. Estonia
19. Stany Zjednoczone,
20. Chiny,
21. Afganistan,
22. Irak,
23. Izrael,
24. Autonomia Palestyńska,
25. Syria
26. Turcja
27. Arabia Saudyjska
28. Grecja
29. Węgry
30. Macedonia
31. Chorwacja
32. inne kraje Unii Europejskiej (.....),
33. kraje europejskie spoza Unii Europejskiej (.....

34. inny konkretny kraj (dodać do listy) .....

IX. TEMATYKA INFORMACJI (NEWSA)

IX.1 Tematyka polityczna informacji (*zaznaczyć wszystkie właściwe określenia*)

1. polityka międzynarodowa (konferencje, spotkania, instytucje międzynarodowe),
2. polityka zagraniczna (kontakty z innymi państwami, instytucjami międzynarodowymi),
3. działalność centralnych władz i instytucji politycznych (prezydent, parlament, rząd, premier, ministrowie)
4. działalność władz i instytucji samorządowych (regionalnych, lokalnych),
5. działanie instytucji UE (parlament, komisja, komisarze, eurodeputowani)
6. ochrona prawa oraz ładu i porządku publicznego (sądy, policja, więziennictwo, służby specjalne, straż pożarna, celnicy, służby fitosanitarne, itp..)
7. armia i siły zbrojne (w kraju i za granicą),
8. partie i ugrupowania sprawujące władzę (organy, przedstawiciele),
9. partie i ugrupowania opozycyjne (organy, przedstawiciele),
10. osobistości polityczne, eksperci (inne niż pkt. 7, 8)
11. demonstracje publiczne, działanie instytucji i grup obywatelskich,
12. wojna, konflikty zbrojne
13. terroryzm,
14. współpraca w instytucjami europejskimi (innymi niż Unijne)
15. współdziałanie z NATO,
16. migracje, problemy uchodźców (z perspektywy politycznej)
17. problemy mniejszości narodowych i etnicznych,
18. lustracja, IPN, rozliczenia z przeszłością
19. życie prywatne, towarzyskie polityka, jego rodziny
20. inna ważna tematyka (dodać do listy) .....

IX.2 Tematyka gospodarcza/ekonomiczna informacji (*zaznaczyć wszystkie właściwe określenia*)

1. międzynarodowe instytucje finansowe (giełdy, Bank Światowy, MFW, agencje ratingowe)
2. krajowe instytucje finansowe, kursy akcji i walut (giełda, bank centralny, instytucje nadzorujące, fundusze inwestycyjne, itp.)
3. podatki, opłaty
4. handel i wymiana międzynarodowa,
5. korporacje międzynarodowe i kapitał obcy,

6. budownictwo i infrastruktura (drogi, budownictwo mieszkaniowe, obiekty publiczne),
7. energetyka, przemysł wydobywczy, zasoby naturalne
8. rolnictwo, produkcja żywności, własność ziemi
9. produkcja przemysłowa, przedsiębiorstwa, small business (inwestycje, działanie)
10. handel i usługi, reklama, promocja,
11. rynek pracy (bezrobocie, emigracja, zasiłki, polityka zatrudnienia, itp.)
12. konsumpcja, ceny, zarobki, renty, emerytury, warunki bytowe ludności,
13. prawa pracownicze, strajki, akcje protestacyjne (spory, negocjacje, itp.),
14. inflacja, kryzys gospodarczy,
15. inna ważna tematyka gospodarcza/ (dodać do listy) .....

IX.3 Tematyka kulturalna informacji (*zaznaczyć wszystkie właściwe określenia*)

1. działalność instytucji naukowo-badawczych,
2. wybitni naukowcy, osiągnięcia naukowo-badawcze,
3. nowe technologie, wynalazki, rozwiązania techniczne i/lub organizacyjne,
4. szkolnictwo, edukacja,
5. działalność instytucji tworzących i/lub upowszechniających kulturę (imprezy),
6. wybitni artyści, dzieła, osiągnięcia artystyczne,
7. zabytki, ochrona dziedzictwa kultury, tematyka historyczna,
8. folklor, sztuka ludowa, twórczość amatorska,
9. działalność kościoła, organizacje religijnych, wiernych,
10. instytucje i imprezy rozrywkowe (koncerty, widowiska, pokazy mody,)
11. sport, imprezy sportowe
12. gwiazdy rozrywki, sportu, celebryci, itp.
13. media masowe (literatura popularna, prasa, radio, kino, telewizja, Internet),
14. autotematyzm (informacje dotyczące nadawcy, promocja, itp.)
15. turystyka, rekreacja, instytucje i aktywności czasu wolnego
16. inna ważna tematyka (dodać do listy) .....

IX.4. Tematyka społeczna informacji (*zaznaczyć wszystkie właściwe określenia*)

1. życie i sprawy rodzinne (małżeństwo, wychowanie dzieci, rozwód, pomoc państwa, itp.)
2. problemy i prawa jednostki (trudności adaptacyjne, ochrona prywatności i dóbr osobistych),
3. zdrowie, opieka medyczna, choroby, szpitale
4. osoby niepełnosprawne i ich problemy,
5. warunki bytowe, pomoc i opieka społeczna (żłobki, przedszkola, domy opieki społecznej.)

6. przestępczość (przeciwko życiu, zdrowiu, własności),
7. wypadki, katastrofy,
8. korupcja, narkomania, patologie społeczne,
9. życie i problemy społeczności lokalnych (konflikty, inicjatywy, imprezy, itp.)
10. dążenia emancypacyjne i akcje protestacyjne (kobiet, lesbijek, gejów, itp.)
11. organizacje społeczne – fundacje, stowarzyszenia,
12. kwestie obyczajowe, moralne, aborcja,
13. ekologia, ochrona środowiska,
14. emigracja (jeśli w aspekcie adaptacji, problemów, a nie jako zjawisko gospodarcze)
15. stosunek do „innych” (geje, lesbijki, niepełnosprawni, itp.)
16. inna ważna tematyka (dodać do listy) .....

X. ŚWIAT PRZEDSTAWIONY W NEWSACH

X.1 Główny przedmiot i/lub temat newsa *(zaznaczyć jedną odpowiedź)*

1. konkretne zdarzenie, (hard news)
2. powiązane ze sobą zdarzenia na ogólniejszym tle
3. sytuacja, problem, zjawisko dotyczące jednostki, grupy (soft news)
4. sytuacje, problemy, zjawiska dotyczące dużych zbiorowości, ludzi w ogóle,
5. tematyka ogólna, oderwana od konkretnych zdarzeń (przyroda, kultura, cywilizacja)
6. materiał mieszany łączący fakty, problematyzacje i tematy ogólne (tło historyczne).

X.2 Definicja istoty newsa – rodzaj aktywności, który ma decydujący wpływ na charakter opisywanych zdarzeń czy zjawisk i określa ogólną wymowę informacji *(wskazać jedną odpowiedź)*:

1. człowiek decyduje (podejmowanie lub ogłaszanie decyzji),
2. człowiek cierpi (doznawanie krzywdy, poszukiwanie/udzielanie pomocy),
3. człowiek tworzy (działalność badawcza, kreacyjna, rywalizacyjna),
4. człowiek walczy (walki zbrojne, terroryzm),
5. człowiek celebruje (rytuały społeczne, święta, praktyki religijne),
6. człowiek protestuje (manifestacje niezadowolenia),
7. człowiek się bawi (poszukiwanie przyjemności, relaksu, rekreacja),
8. człowiek docieka prawdy (wyjaśnianie zawiłych spraw, prostowanie faktów)
9. pogoń za złoczyńcą (łapanie, sądzenie i karanie krzywdzicieli),
10. narcyzm medialny (media wykorzystują lub chwala inne media),
11. natura robi swoje (działanie i wpływ sił przyrody na ludzi, zdarzenia losowe)

X.3.Kto lub co jest głównym czynnikiem sprawczym zdarzeń (problemów) pokazanych w newsie, tzn. zainicjował/o bieg lub określa kierunek zdarzeń (*nie więcej niż dwa wskazania*)

1. jednostka, instytucja, działanie „obozu władzy” (ugrupowanie rządzące, prezydent, rząd,)
2. jednostka, instytucja, działanie opozycyjne wobec „obozu władzy”
3. przedstawiciele, decyzje, działania instytucji państwowych, organów władzy, służb państwowych (inni niż w pkt. 1)
4. przedstawiciele, decyzje, działania organów władzy samorządowej
5. osoby prywatne, grupy, zbiorowość niezorganizowana (np. wierzący, kibice, publiczność, itp.)
6. przedstawiciele instytucji niepublicznych, organizacji społecznych, firm prywatnych,
7. procedury, system, rynek, opinia publiczna, urządzenia techniczne
8. zaszłości historyczne, nierozwiązane problemy, przeobrażenia cywilizacyjne
9. żywioł, siły natury, przyroda, wypadki losowe
10. działania przedstawicieli, instytucji, państw obcych
11. przestępcy, środowiska patologiczne, bezdomni, „diabły ludowe”,
12. instytucje i struktury UE, NATO,
13. struktury ponadnarodowe inne niż UE, NATO,
14. inne (.....)

X.4.Kto lub co stanowi główną przeszkodę (czynnik korygujący) dla działań czynnika sprawczego zdarzeń pokazywanych w newsie (*nie więcej niż dwa wskazania*)

1. jednostka, instytucja, działanie „obozu władzy” (ugrupowanie rządzące, prezydent, rząd,)
2. jednostka, instytucja, działanie opozycyjne wobec „obozu władzy”
3. przedstawiciele, decyzje, działania instytucji państwowych, organów władzy, służb państwowych (inni niż w pkt. 1)
4. przedstawiciele, decyzje, działania organów władzy samorządowej
5. osoby prywatne, grupy, zbiorowość niezorganizowana (np. wierzący, kibice, publiczność, itp.)
6. przedstawiciele instytucji niepublicznych, organizacji społecznych, firm prywatnych,
7. procedury, system, rynek, opinia publiczna, urządzenia techniczne
8. zaszłości historyczne, nierozwiązane problemy, przeobrażenia cywilizacyjne
9. żywioł, siły natury, przyroda, wypadki losowe
10. działania przedstawicieli, instytucji, państw obcych
11. przestępcy, środowiska patologiczne, bezdomni, „diabły ludowe”
12. instytucje i struktury UE, NATO,
13. struktury ponadnarodowe inne niż UE, NATO,

14. inne (.....)

X.5.Kto lub co decyduje o przewadze jednej ze stron (czynnika inicjującego lub przeszkody) lub ma decydujący wpływ na przebieg zdarzenia bądź rozwiązanie konfliktu (*nie więcej niż dwa wskazania*):

1. jednostka, instytucja, działanie „obozu władzy” (ugrupowanie rządzące, prezydent, rząd,)
2. jednostka, instytucja, działanie opozycyjne wobec „obozu władzy”
3. przedstawiciele, decyzje, działania instytucji państwowych, organów władzy, służb państwowych (inni niż w pkt. 1)
4. przedstawiciele, decyzje, działania organów władzy samorządowej
5. osoby prywatne, grupy, zbiorowość niezorganizowana (np. wierzący, kibice, publiczność, itp.)
6. przedstawiciele instytucji niepublicznych, organizacji społecznych, firm prywatnych,
7. procedury, system, rynek, opinia publiczna, urządzenia techniczne
8. zaszłości historyczne, nierozwiązane problemy, przeobrażenia cywilizacyjne
9. żywioł, siły natury, przyroda, wypadki losowe
10. działania przedstawicieli, instytucji, państw obcych
11. instytucje i struktury UE, NATO,
12. struktury ponadnarodowe inne niż UE, NATO,
13. w obecnym stadium zdarzeń nie można wskazać takiego czynnika
14. inne (.....)

X.6.Ofiary i beneficjenci zdarzeń (kto lub co korzysta lub traci na rozwiązaniu sytuacji)

(*nie więcej niż dwa wskazania*):

1. jednostka, instytucja, działanie „obozu władzy” (ugrupowanie rządzące, prezydent, rząd,)
2. jednostka, instytucja, działanie opozycyjne wobec „obozu władzy”
3. przedstawiciele, decyzje, działania instytucji państwowych, organów władzy, służb państwowych (inni niż w pkt. 1)
4. przedstawiciele, decyzje, działania organów władzy samorządowej
5. osoby prywatne, grupy, zbiorowość niezorganizowana (np. wierzący, kibice, publiczność, itp.)
6. przedstawiciele instytucji niepublicznych, organizacji społecznych, firm prywatnych,
7. procedury, system, rynek, opinia publiczna, urządzenia techniczne
8. zaszłości historyczne, nierozwiązane problemy, przeobrażenia cywilizacyjne
9. żywioł, siły natury, przyroda, wypadki losowe
10. działania przedstawicieli, instytucji, państw obcych
11. ofiary przestępstw, osoby pokrzywdzone,
12. instytucje i struktury UE, NATO,

13. struktury ponadnarodowe inne niż UE, NATO,
14. nikt konkretny, trudno wskazać
15. inne (.....)

XI. KONSTRUKCJA NEWSÓW, WARSZTAT DZIENNIKARSKI

XI.1. Oryginalność newsa – stopień „wykreowania” tematu relacji, źródła inspiracji (*nie więcej niż dwa wskazania*)

1. wiadomość na wyłączność lub z pierwszej ręki (prezenter/reporter podkreśla, że jest to informacja własna, tylko dla tego programu, tylko reporter stacji był na miejscu zdarzenia lub stacja pierwsza dotarła do głównego źródła informacji)
2. wiadomość wynikająca ze śledzenia wcześniej relacjonowanych zdarzeń (kontynuacja)
3. wiadomość inspirowana działaniami władz, instytucji, znaczącymi wydarzeniami, itp.
4. wiadomość z ostatniej chwili (nagłe zdarzenia) lub relacjonowana na żywo
5. wiadomość zbudowana głównie z materiałów zewnętrznych (doniesienia agencyjne, inne telewizje, materiały archiwalne, dokumenty, itp.)
6. wiadomość inspirowana przez telefony widzów, relacje internautów, źródła anonimowe
7. wiadomość inspirowana przez doniesienia innych mediów (prasa, serwisy internetowe)
8. wiadomości rutynowe (konferencje prasowe, komunikaty, ogłoszenia,)
9. nie można określić źródła, inspiracji, powodu relacji.

XI. 2. Zapowiedź newsa przez prowadzącego program

1. ogólne określenie przedmiotu/tematu newsa, bez określeń wartościujących
2. ogólne określenie przedmiotu/tematu newsa z użyciem określeń wartościujących
3. szczegółowe określenie przedmiotu/tematu newsa bez określeń wartościujących,
4. szczegółowe określenie przedmiotu/tematu newsa z użyciem określeń wartościujących
5. określenie przedmiotu/tematu newsa poprzez cytaty/fragment relacji bez ocen
6. określenie przedmiotu/tematu newsa poprzez cytaty/fragment relacji z ocenami
7. określenie przedmiotu/tematu newsa poprzez metafory, elipsy i inne figury retoryczne
8. inne .....

XI.3. Rzeczowość przekazywanych informacji – faktograficzność: opis zdarzenia i kompletność informacji (*po jednym wskazaniu w każdym punkcie*):

1. co się zdarzyło – czy istota zdarzenia określona jest:
  - 1.a. dokładnie i jednoznacznie,

- 1.b. niedokładnie i niejednoznacznie,
- 1.c. fragmentarycznie (kilka okoliczności)
- 1.d. brak określenia,
2. identyfikacja bohaterów i ich roli w zdarzeniu określona jest:
  - 2.a. dokładnie i jednoznacznie,
  - 2.b. niedokładnie i niejednoznacznie,
  - 2.c. fragmentarycznie (kilka cech identyfikujących)
  - 2.d. brak określenia,
3. gdzie zdarzenia miało miejsce – wskazanie miejsca zdarzenia określone jest:
  - 3.a. dokładnie i jednoznacznie,
  - 3.b. niedokładnie i niejednoznacznie,
  - 3.c. fragmentarycznie (kilka cech identyfikujących)
  - 3.d. brak określenia,
4. kiedy doszło do zdarzenia – „czasookres” trwania zdarzenia określony jest:
  - 4.a. dokładnie i jednoznacznie,
  - 4.b. niedokładnie i niejednoznacznie,
  - 4.c. fragmentarycznie (kilka odniesień czasowych)
  - 4.d. brak określenia,
5. jak przebiegało zdarzenie określone jest:
  - 5.a. dokładnie i jednoznacznie
  - 5.b. niedokładnie i niejednoznacznie
  - 5.c. fragmentarycznie (kilka okoliczności/działań)
  - 5.d. brak określenia
6. inne znaczące braki czy niejasności dotyczące faktograficznego opisu zdarzenia (jakie .....).

XI.4. Kto lub co jest źródłem informacji dotyczących opisu zdarzenia (*zaznaczyć wszystkie występujące elementy*):

1. reporter - prezentacja zebranych informacji (po fakcie)
2. reporter – obserwator zdarzenia (w trakcie zdarzenia)
3. bezpośredni zapis fragmentu zdarzenia (operator, inna osoba, urządzenie rejestrujące, itp.),
4. dokumenty oficjalne, dowody rzeczowe,
5. bohater, uczestnik zdarzenia, osoba, której dotyczy relacja
6. rzecznik, oficjalny przedstawiciel instytucji,
7. zwykły, przypadkowy obserwator (świadek),
8. relacja osób trzecich („ze słyszenia”)

9. materiał backgroundowy (sekwencja wyjaśniająca tło czy uwarunkowania zdarzenia, źródła historyczne)
10. specjalista, ekspert ocenia charakter źródeł/materiałów informacyjnych

XI.5 Sposób (forma) prezentowania informacji faktograficznych (*zaznaczyć elementy występujące*)

1. materiał reporterski bez cytatów (video + tekst reportera opisujący zdarzenie)
2. materiał reporterski z cytatami (fragmenty wypowiedzi będących częścią zdarzenia)
3. materiał reporterski z zestawieniem różnych wypowiedzi tej samej osoby/strony
4. materiał reporterski z zestawieniem różnych wypowiedzi różnych osób/stron
5. bezpośrednia relacja reportera z miejsca zdarzenia (stand-up, live)
6. „setki” (fragmenty specjalnych wypowiedzi do kamery uczestników lub komentatorów)
7. materiały oryginalne (obce rejestracje wideofonicznych, np. amatorskie, policyjne, straży miejskiej, itp.,)
8. materiały cytowane (z programów innych stacji lub agencji telewizyjnych, obce logo)
9. materiały archiwalne (oznaczone lub ewidentnie przeszłe „setki”, „cytaty”, „obrazki”)
10. ilustracja graficzna statyczna (plansze, wykresy, wizualizacja tekstu)
11. ilustracja graficzna dynamiczna (animacja, zdjęcia specjalne itp.)
12. ilustracja muzyczna.

XI. 6. Wielostronność, zróżnicowanie i zrównoważenie opisu zdarzenia – informacji faktograficznej (*zaznaczyć elementy dominujące*):

1. opis zdarzenia jednostronny neutralny – z punktu widzenia reportera lub strony zdarzenia bez ocen i określeń wartościujących
2. opis zdarzenia jednostronny wartościujący – z punktu widzenia jednego uczestnika lub strony zdarzenia z użyciem ocen i określeń wartościujących (cytaty, setki)
3. opis zdarzenia dwustronny neutralny, zrównoważony – z punktu widzenia dwóch stron zdarzenia, bez ocen i określeń wartościujących (cytaty, setki)
4. opis zdarzenia dwustronny, neutralny, niezrównoważony - punkt widzenia jednej strony dominuje, bez ocen i określeń wartościujących (cytaty, setki),
5. opis zdarzenia dwustronny, wartościujący, zrównoważony – punkty widzenia i oceny dotyczące obu stron względnie zrównoważone (cytaty, setki)
6. opis zdarzenia dwustronny, wartościujący, niezrównoważony – punkt widzenia i oceny dotyczące jednej strony dominują w relacji
7. opis zdarzenia wielostronny, neutralny, wyważony – różne punkty widzenia wyważone ze względu na udział w relacjonowanych zdarzeniach

8. opis zdarzenia wielostronny, oceniający wyważony – różne punkty widzenia i oceny wyważone ze względu na udział w zdarzeniu
9. opis zdarzenia wielostronny, oceniający, tendencyjny – różne punkty widzenia i oceny z wyraźną dominacją jednej perspektywy wartościującej.

XI.7. Przyczyny opisywanych zdarzeń(*wskazać przyczynę główną*)

1. zaszłości historyczne,
2. przeszłe fakty i zdarzenia (fakty dokonane),
3. działanie ludzi, instytucji (inicjatywy, inspiracje)
4. wypowiedzi, opinie (prowokacje, stwierdzenia wymagające wyjaśnienia),
5. zdarzenia losowe, siły natury (wypadki, przypadki),
6. inicjatywa redakcji, innych mediów
7. niejasne, brak informacji,

XI.8. Wyjaśnienia dotyczące opisywanych zdarzeń i/lub okoliczności towarzyszących:

(*wskazać wszystkie występujące elementy*)

1. wskazanie motywów i celów działania stron, uczestników zdarzenia przez nich samych
2. wskazanie motywów i celów działania stron, uczestników zdarzenia przez oponentów (ataki personalne)
3. konfrontacja różnych motywów i celów działania uczestników zdarzenia przez zestawienia i cytaty reportera,
4. wypowiedzi ekspertów, obserwatorów dotyczące działania uczestników zdarzenia,
5. wypowiedzi ekspertów, obserwatorów dotyczące przebiegu zdarzenia
6. uwarunkowania i okoliczności towarzyszące (dokumenty, dane, itp.)

XI.9. Wypowiedzi dotyczące skutków opisywanych zdarzeń (*wskazać elementy występujące*)

1. przewidywane działania i przyszłe zdarzenia – w ujęciu analitycznym
2. przewidywane działania i przyszłe zdarzenia – w ujęciu wartościującym
3. przewidywane komentarze i opinie znaczących środowisk, ośrodków władzy
4. przewidywane reakcje opinii publicznej
5. kompleksowa analiza różnych możliwych następstw w sferze instytucjonalnej
6. kompleksowa analiza różnych możliwych następstw w sferze społecznej
7. kompleksowa analiza różnych możliwych następstw w perspektywie międzynarodowej
8. brak spodziewanych następstw
9. następstwa trudne do przewidzenia,

XI.10. Komentarz dotyczący charakteru (wagi, znaczenia) i oceny(ogólnej wymowy) opisywanych zdarzeń (*jedno wskazanie w każdym punkcie*)

1. Kto komentuje:
  - 1.a. reporter
  - 1.b. strona zdarzenia,
  - 1.c. dwie strony zdarzenia
  - 1.d. bohater, sprawca, uczestnik zdarzenia
  - 1.e. obserwatorzy zdarzeń
  - 1.f. rzecznik instytucji
  - 1.g. ekspert,
  - 1.h. dziennikarz, publicysta (inny niż reporter)
2. Czego dotyczy komentarz
  - 2.a. ogólnie całego zdarzenia
  - 2.b. szczegółowo i analitycznie całego zdarzenia
  - 2.c. ogólnie fragmentu/aspektu zdarzenia
  - 2.d. szczegółowo i analitycznie fragmentu/aspektu zdarzenia
  - 2.e. okoliczności towarzyszących zdarzeniu
  - 2.f. bliżej nieokreślonych okoliczności związanych ze zdarzeniem
3. Ocena wyrażona w komentarzu
  - 3.a. komentarz neutralny, wyważony, pozbawiony wyraźnych ocen
  - 3.b. komentarz zawierający głównie oceny negatywne dotyczące zdarzenia
  - 3.c. komentarz zawierający głównie oceny pozytywne dotyczące zdarzenia
  - 3.d. konfrontacja, zestawienie ocen pozytywnych i negatywnych – zrównoważone
  - 3.e. konfrontacja, zestawienie ocen pozytywnych i negatywnych – niezrównoważone
  - 3.f. komentarz z ocenami ambiwalentnymi, trudnymi do sklasyfikowania
4. Tendencje wyrażone w komentarzu
  - 4.a. nacisk na dramatyczną stronę zdarzeń (szkodliwe skutki polityczne, ekonomiczne)
  - 4.b. nacisk na sprawy ludzkie
  - 4.c. elementy moralizatorstwa, oceny moralnej
  - 4.d. elementy humoru, ironii, kpiny, satyry
  - 4.e. elementy agresji, mowy nienawiści
  - 4.f. odniesienia do sił wyższych (Boga, wartości, natury, procesów³. społecznych, itp.)
  - 4.g. autorytatywność komentującego

XII. SPOSOBY ANGAŻOWANIA WIDZA

XII.1. Elementy budujące emocjonalne zaangażowanie widzów(*wskazać elementy występujące*)

1. gwałt, przemoc, ofiary,
2. wypadki, katastrofy,
3. chorobę, cierpienie, kalectwo,
4. seks, prostytutkę, erotykę, obsceniczność,
5. wulgarne gesty, zachowania, określenia, napisy,
6. profanowanie symboli religijnych, państwowych (flaga, godło), pomników, innych miejsc pamięci lub kultu,
7. zbiorowe lub indywidualne manifestacje sprzeciwu, fanatyzmu, rasizmu, nietolerancji, nienawiści, itp.
8. znane i sławne postacie, celebrities,
9. plotki, ciekawostki, migawki ze świata show biznesu, mody i rozrywki (premiery, bale, pokazy, śluby, skandale towarzyskie, itp.)
10. sytuacje i zdarzenia komiczne, wybuchy wesołości,
11. ciekawostki przyrodnicze, dziwy natury, zjawiska nadprzyrodzone, itp.
12. ostre, przeszywające dźwięki, okrzyki, efekty akustyczne,
13. inne obrazy lub sygnały pobudzające lub skupiające uwagę (jakie ....., dodać do listy)